



T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TFRS-10 KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR STANDARDINA GÖRE
FİNANSAL TABLOLARIN KONSOLİDASYONU VE
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA

Hazırlayan
Ozan DENK

İşletme Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MORTAŞ

KARAMAN- 2019

	TEZ ONAY SAYFASI FORMU	Doküman No	FR-285
		İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

**TFRS-10 KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR STANDARDINA
GÖRE FİNANSAL TABLOLARIN KONSOLİDASYONU VE
MUHASEBELEŞTİRİLMESİ: BORSA İSTANBUL'DA BİR
UYGULAMA**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 28.02.2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Prof. Dr. Osman ÇEVİK

Üye : Prof. Dr. Suphi ASLANOĞLU

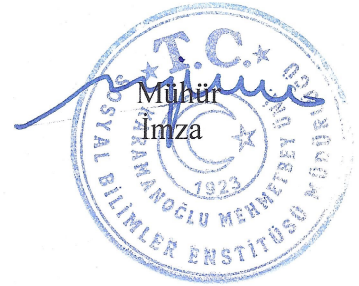
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MORTAŞ

İmzası

Bu tez, Karamanoglu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 08.02.2019 tarihli ve 06/77 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL

Mühür
İmza



Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLolar DİZİSİ	vii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARA İLİŞKİN GENEL UYGULAMALAR

1.1. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN TANIMI.....	3
1.2.KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ	5
1.3. KONSOLİDASYONLA İLGİLİ KAVRAMLAR.....	13
1.3.1. Konsolidasyon Ve Konsolide Finansal Tablo Kavramı	13
1.3.2. Konsolide Finansal Tablolara Duyulan İhtiyaç	14
1.4. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLEME NEDENLERİ VE AMAÇLARI	17
1.4.1. Konsolide Finansal Tabloların Düzenleme Nedenleri	17
1.4.2. Konsolide Finansal Tabloların Düzenleme Amaçları	19
1.5. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN İLKE VE ESASLAR İLE KONSOLİDASYON İŞLEMLERİ	22
1.5.1. Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar	22
1.5.1.1. Konsolide Bilanço Düzenlemesine İlişkin İlke ve Esaslar	24
1.5.1.2. Konsolide Kar/Zarar Tablosuna İlişkin İlke ve Esaslar	26
1.5.1.3. Konsolide Finansal Tablo Dipnotları	27
1.5.2. Konsolidasyon işlemleri	29
1.5.2.1. Ana ortaklık ile Azınlık Paylarının Ayrılmasıyla ilgili İlkeler	31
1.5.2.2. Grup İçi İşlemlerin Eliminasyonu İle İlgili İlkeler	32
1.5.2.3. Konsolide Finansal Tabloların Aynı Tarih ve Muhasebe Politikalar İle Hazırlanmasıyla İlgili İlkeler	35

II. BÖLÜM

TFRS-10'A GÖRE KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENMESİ

VE

TFRS-3 İŞLETME BİRLEŞİMLERİ STANDARDI

2.1. TFRS-10 KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR STANDARDININ	
KAPSAMI	37
2.2. TFRS-10 KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN SUNUMU	41
2.3.KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENMESİ	42
2.3.1. Konsolide Sermaye ve Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesaplanması	45
2.3.1.1.Ana Ortaklık ile Bağlı Ortaklık Arasındaki Sermaye İlişkisi	47
2.3.1.2.Konsolidasyon Şerefiyesinin Ortaya Çıkış Nedenleri.....	48
2.3.2. Konsolide Bilançoda Varlıkların Ve Yabancı Kaynakların Düzenlenmesi .48	
2.3.2.1. Alacak ve Borçların Netleştirilmesi	49
2.3.2.2.Grup İçi Mal Alım Satım	50
2.3.2.3. Maddi Duran Varlıklar	50
2.3.2.4.Azınlık Payları.....	51
2.3.3.Konsolide Gelir Tablosunun Düzenlenmesi	52
2.3.3.1.Konsolide Gelir Tablosundaki Düzeltmeler.....	53
2.3.3.1.1. Gelir ve Gider Kalemleri	53
2.3.3.1.2. Ortaklıkların Birbiri ile Mal Alım Satımından Kaynaklanan Karların Eliminasyonu.....	54
2.3.3.1.3. Dönem Karı vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı	55
2.3.3.1.4. Azınlık Payları	56
2.3.3.2. Bağlı Ortaklığın Dönem İçerisinde Kontrol Altına Alınması	56
2.3.4. Konsolide Finansal Tabloların Dipnotları	57
2.4. TFRS-3 İŞLETME BİRLEŞİMLERİ STANDARDI VE KONSOLİDASYON İŞLEMLERİ	58
2.4.1.İşletme Birleşmelerine İlişkin Tanımlamalar	61

2.4.1.1. Ana Ortaklık Kavramı	62
2.4.1.2. Bağı Ortaklık Kavramı	62
2.4.1.3. İştirak Kavramı	63
2.4.1.4. İş Ortaklıkları Kavramı	63
2.4.1.5. Gerçeğe Uygun Değer (Makul Değer)	64
2.4.1.6. Şerefiye	65
2.4.2. TFRS-3'e Göre İşletme Birleşme Türleri	67
2.4.3. TFRS-3'e Göre İşletme Birleşimlerinin Muhasebeleştirilmesi	67
2.5. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARDA KULLANILAN YÖNTEMLER.....	70
2.5.1. Tam Konsolidasyon Yöntemi	71
2.5.2. Oransal Konsolidasyon	72
2.5.3. Kısmi Konsolidasyon(Öz Kaynak Yöntemi)	72

III. BÖLÜM
KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASINA İLİŞKİN
BİR UYGULMA

3.1. Çalışmanın konusu	73
3.2. Çalışmanın Amacı	73
3.3.Çalışmanın Kapsamı	74
3.4. Veriler ve Eliminasyon İşlemleri.....	74
3.4.1.Ana Ortaklık ve Bağlı Ortaklık Arasındaki İşlemlere İlişkin Veriler ve Eliminasyon Çalışmaları	75
3.4.2. Konsolide Çalışma Tablosunda Yer Alan Düzeltmelere İlişkin Kayıtlar	83
3.4.3.İşletmeler Arası Eliminasyona Tabi İşlemlere Ait Muhasebe Kayıtları.....	85
SONUÇ.....	90
KAYNAKÇA	

ÖZET

Şirketler, rekabetin küresel bir boyut kazanması ile beraber gerek ulusal gerek ise uluslararası piyasada kendi varlıklarını koruyup gelecekle ilgili bir takım hamleler yapmaktadırlar. Bu hamlelerin en başında şirket birleşimleri gelmektedir. Şirket birleşimlerinde işletmeler faaliyet alanlarını genişletmekle beraber finansal varlıklarını daha etkin ve verimli kullanabilmektedirler.

Bu çalışmanın amacı, iki şirketin işletme birleşmelerini ve muhasebe sürecinin nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktır. Çalışmaya konu olan işletmeler, Borsa İstanbul Gelişen İşletmeler piyasasında faaliyette bulunan Y A.Ş. ile ana firma olarak seçilen BIST 100 firmalarından X A.Ş. firmalarıdır. Ana firma olarak seçilen X A.Ş. bağlı ortaklık olarak seçilen Y A.Ş.'yi Tam Konsolidasyon Yöntemi ile satın alma işlemi gerçekleştirmiş olup, finansal tablolara etkisini TFRS-3 işletme Birleşmeleri ve TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı açısından incelenerek birleşme işlemi gerçekleştirilmiştir. Birleşme sonucunda ortaya çıkan farklılıkların finansal tablolara yansıtılması ve etkisi, çalışmaya konu olan işletmelerin gerçek finansal tabloları üzerinde uygulanmıştır.

Çalışmanın sonucunda, finansal tabloların konsolidasyonu, işletme sermayesi açısından ana şirkete olumlu yansıdığı görülmüştür. Ancak finansal tabloların konsolidasyonunda, ana şirketin işletme sermayesi artmasına rağmen, cari borçları ödeme gücü düşmüştür. Bunun gerekçesi ise, işletme sermayesinin ve cari borçların aynı oranda artmamış olmasıdır. Bu durum, ana şirketin vadesi gelen cari ödemelerinin zamanında yapılamaması gibi bir riski ortaya çıkarabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: TFRS-10, TFRS-3, Konsolide Finansal Tablolar, Konsolidasyon, Muhasebeleştirme.

ABSTRACT

Companies maintain their assets both in the national and international markets with gaining a global dimension in competition and make some moves about the future. The first of these moves is company combinations. Companies can use their financial assets more effectively and efficiently by expanding their fields of activity in company combinations.

The aim of this study is to exhibit the business combinations of the two companies and how the accounting process should be. The enterprises subject to the study are Y A.Ş. companies which operate in the Borsa İstanbul Emerging Companies market and X A.Ş. companies which are chosen as the parent company in BIST 100 enterprises. The X A.Ş., which is chosen as the parent company, had purchased the Y A.Ş., which is chosen as an affiliate, by Full Consolidation Method and the merger process had actualized after analysing the influence of the process to the financial statements in terms of TFRS-3 Business Combinations and TFRS-10 Consolidated Financial Statements Standards. The reflection and influence of differences which occur in result of combination to the financial statements had been implemented on the real financial statements of the enterprises. .

As a result of the study, it has been seen that the consolidation of financial statements in terms of business capital had reflected positive to the parent company. However, despite the increase in the working capital of the parent company in the consolidation of the financial statements, the solvency of current debts decreased. The reason for this is that working capital and current debts do not increase at the same rate. This situation shows that the parent company can create a risk such that the current payments cannot be made on time.

Keywords: TFRS-10, TFRS-3, Consolidated Financial Statements, Consolidation, Accounting.

TABLolar DİZİSİ

Tablo 1: Konsolidasyon İşlemler	30
Tablo 2: Konsolidasyon Öncesi Ana Ortaklık Bilançosu	31
Tablo 3: Konsolidasyon Öncesi Bağlı Ortaklık Bilançosu	31
Tablo 4: Tam Konsolidasyon Yöntemine Göre Konsolide Bilanço	31
Tablo 5: Konsolidasyon Kapsamındaki Şirketler.....	40
Tablo 6: Konsolidasyon Kapsamındaki İşletmeler İçin Uygulanacak Uluslararası Muhasebe Standartları	40
Tablo 7: X A.Ş'nin Ortaklık Yapısı	76
Tablo 8: X A.Ş'nin 31 Aralık 2017 Ve 31 Aralık 2016 Tarihleri İtibarıyla Kategori Bazında Çalışan Personel Sayısı	76
Tablo 9: X A.Ş'nin. 31.12.2017 Tarihli Solo Finansal Durum Tablosu.....	77
Tablo 10: X A.Ş'nin 31.12.2017 Tarihli Solo Kar/Zarar Tablosu	78
Tablo 11: Y A.Ş'nin Hissedarları ve Pay Oranları	79
Tablo 12: Y A.Ş'nin Sermayesinin Hâkim Ortağı Olan A Kişisinin Tüzel Kişilik Ortaklık Yapısı	79
Tablo 13: Y A.Ş'nin 31 Aralık 2017 Solo Finansal Durum Tablosu.....	79
Tablo 14: Y A.Ş'nin 31 Aralık 2017 Solo Kar/Zarar Tablosu.....	80
Tablo 15: Eliminasyon İşlemlerinin İzlendiği Çalışma Tablosu.....	81
Tablo 16: Ana Şirket Ve Bağlı Şirketin Solo Gelir Tabloları İle Hazırlanan Konsolide Çalışma Tablosu.....	83
Tablo 17: X A.Ş'ye ait 31.12.2017 Tarihli Konsolide Finansal Durum	87
Tablo 18: X A.Ş'ye ait 31.12.2017 Tarihli Konsolide Kar/Zarar Tablosu	89

KISALTMALAR

- AB:** Avrupa Birliği
- ABD:** Amerika Birleşik Devletleri
- ARB:** Muhasebe Araştırmalar Bülteni
- ASEAN:** Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği
- BDDK:** Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
- BİST:** Borsa İstanbul Piyasaları
- FASB:** Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
- FMSK:** Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
- IAS:** Uluslararası Muhasebe Standartları
- IASB:** Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
- IASC:** Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
- IFAC:** Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
- IPSASB:** Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu
- KAP:** Kamu Aydınlatma Platformu
- KGK:** Kamu Gözetimi Kurumu
- KHK:** Kanun Hükmünde Kararname
- KVK:** Kurumlar Vergisi Kanunu
- SFAS:** Finansal Muhasebe Standardı
- SPK:** Sermaye Piyasası Kurulu
- TDS:** Türkiye Denetim Standartları
- TFRS:** Türkiye Finansal Raporlama Standartı
- TMS:** Türkiye Muhasebe Standartları
- TMSK:** Türkiye muhasebe Standartları Kurulu
- TMUDESK:** Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
- TTK:** Türk Ticaret Kanunu
- UFRS:** Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
- UMS:** Uluslararası Muhasebe Standartları

GİRİŞ

Ekonominin globalleşmesi ile beraber, işletmeler arasında rekabet daha da artmıştır. İşletmeler gerek ulusal gerek ise uluslar arası piyasada rekabet edebilmek ve kendi varlıklarını koruyabilmek amacıyla bir takım yeniliklere gitmek durumunda kalmışlardır. Bu yeniliklerin en başında şirket birleşmeleri gelmektedir. Şirket birleşmeleri, işletmelerde ortak bir finansal rapor dili oluşturmaları ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu ortak finansal raporlama dilini, konsolide finansal tablolar oluşturmaktadır.

Ana şirketin, yatırım yaptığı şirketlerin sayısının artması, şirketin finansal tablolarında meydana gelen finansal değişimleri tam olarak yansıtamamasından dolayı şirketin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını bir bütün olarak hazırlayıp, sunmasını sağlayacak finansal tablolara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tablolar ise; Konsolide Kar/Zarar Tablosu ve Konsolide Finansal Durum Tablosudur. Konsolide Kar/Zarar Tablosu ve Konsolide Finansal Durum Tablosunun hazırlanmasındaki temel amaç; ana şirket ve yavru şirketlerin finansal tablolarını ayrı ayrı hazırlayıp sunmak yerine bir bütün olarak hazırlayıp finansal bilgi kullanıcılarına doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir finansal bilgiler sunmalarıdır.

Bireysel finansal tablolar, belirli bir işletmenin bir hesap dönemi içerisinde faaliyetlerini ve bu faaliyetlerinin sonuçlarını gösteren tablolardır. Konsolide finansal tablolar ise, belirli bir şirket grubu içerisinde yer alan ortaklıkların finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını her bir işletme için ayrı ayrı finansal tablo hazırlayıp sunmaktan ziyade bir bütün olarak işletme topluluğunun varlıklarını, kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını hazırlayıp sunmaktadır.

Konsolide finansal tablolar, grup içerisinde yer alan şirketlerin varlıklarını ve kaynaklarını tek tek raporlamak yerine bu grubu oluşturan bütün şirketleri tek bir şirket

gibi değerlendirerek hem işletme yönetimini hem de işletme dışı gerçek ve tüzel kişilere işletme verilerini daha doğru ve güvenilir bir Şekilde sunmasını sağlamaktır. Konsolide finansal tablolar, grubun finansal yapısını, faaliyet durumunu, verimlilik ve karlılık gibi bilgileri işletme paydaşlarına sunmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, ulusal ve uluslararası alanda meydana gelmiş muhasebe ve raporlama standartlarının gelişim süreci ve finansal tablo hazırlama ilke ve esasları üzerinde durularak çalışmaya konu olan TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardında yer alan temel kavramlar, konsolide finansal tabloların hazırlanmasının nedenleri, gerekçeleri ve ilkeleri açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, literatür incelenerek konsolide finansal tabloların hazırlanmasına ve sunumuna ilişkin açıklamalara yer verilerek TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardına değinilmiştir.

Çalışmanın nc bölümünde ise; uygulama kısmı için seçilen iki firma, aynı sektörün farklı alt kollarında faaliyet göstermekte olup, çalışmamızdaki senaryoya göre belirlenen ana Şirket bulunduğu sektördeki faaliyet alanını genişletmek istediği ve bu sebeple senaryoya uygun olarak diğer firmayı TFRS-3 İşletme Birleşme Standardı kapsamında birleşme işlemi gerçekleştirdikten sonra TFRS-10 Konsolide Finansal Raporlama Standardına uygun olarak satın alınmıştır. Söz konusu satın alma işleminden sonra TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardına göre konsolidasyon işlemlerin muhasebeleştirilmesi yapılarak finansal tablolar konsolide edilmiştir.

I. BÖLÜM

KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

Yatırımların uluslararası boyutlara ulaşmasıyla beraber, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve artan rekabet koşulları nedeniyle, yüksek kapasiteli şirketler hakkında, güvenilir ve doğru bilgi edinmek önem kazanmıştır. Yüksek kapasiteli firmalar bünyelerine yavru şirketleri katmışlar ve ya farklı alanlarda ya da benzer şekilde farklı işleri yapan yavru şirketler kurmuşlardır. Finansal bilgi kullanıcıları açısından, finansal tabloların güvenilir ve doğru olması ayrı bir öneme sahiptir. Bu durum grup/holding işletmelerin hazırlayıp sunduğu konsolide edilmiş finansal tabloların sunulmasını gerekli hale getirmiştir. Bu bölümde, konsolidasyon ve konsolidasyona ilişkin finansal tabloların gelişimine ve hazırlanma amacı üzerinde durulmuştur.

1.1. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN TANIMI

Finansal Muhasebe; finansal işlemlerin ve olayların sınıflandırılması, raporlanması ve bu bilginin işletme ortak/sahiplerine, işletme dışındaki üçüncü taraflara özet olarak sunulan bir disiplindir. Bu tanımdan hareketle, finansal muhasebenin temel işlevleri aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Fidan, 2009: 41):

- 1- Gerçekleştirilen işlemlerin kaydedilmesi,
- 2- Kaydedilen bu işlemlerin sınıflandırılması,
- 3-Sonuçların raporlanması,
- 4- Kaydedilen ve sınıflandırılan işlemlerin sonuçları ile analiz edilmesini,
- 5- Analiz sonuçlarının yorumlanmasını.

Türkiye Muhasebe Standardı-1 Finansal Tabloların Sunuluş Standardı finansal tabloları, işletmenin finansal durumunu, finansal performansını ve nakit akışlarını gerçeğe uygun olarak sunar (TMS-1, md.15) şeklinde tanımlamaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere; işletme sahiplerine, iş ortaklarına, yöneticilere, işletme çalışanlarına ve işletme ile ilgili işletme dışı diğer menfaat sahiplerine muhasebe sistemi içinde kaydedilen ve toplanan bu verilerin belirli dönemler itibariyle sunulmasını sağlayan temel araç finansal tablolardır. Bu finansal tablolar; işletme kullanıcılarının gerçekleşen faaliyetlerin sonuçlarını anlamalarına yardımcı olmak, dönemler itibariyle işletme verilerinin karşılaştırılmasına olanak sağlamak ve işletmenin faaliyet sonuçlarını rakip işletme ve diğer işletmelerin faaliyet sonuçları ile karşılaştırmalarını kolaylaştırmak ve işletme faaliyetleri hakkında bir sonuca ulaşmasını sağlayacak yararlı ve nesnel finansal bilgileri sunar (Fidan, 2009: 41).

Bir işletmenin belirli bir faaliyet döneminde gerçekleştirilen işlemlerin özetini işletme ile ilgilenen tarafların işletmenin genel durumu hakkındaki verilere ulaşmasına olanak sağlamak için finansal tablolar hazırlanmaktadır. Konsolide finansal tabloların bu amacı taşımasıyla beraber; bir veya birden çok şirketin finansal durumlarını, faaliyet sonuçlarını, nakit giriş çıkışlarını birleştirerek tek bir işletme gibi raporlanmasını sağlamaktır. Finansal tabloların konsolidasyonu, şirket birleşmelerinde iki veya daha çok şirketin yasal bağımsızlıklarını dikkate almaksızın tek bir işletme gibi grup hakkında finansal bilgi vermektedir (Durukan, 2012: 15). Finansal tablolar, tüm kullanıcılar için mevcut olan bilgilerin ana aracı olarak kabul edilmektedir (Cirstea, 2014: 1292).

Her bir işletme için ayrı ayrı hazırlanan ve işletmelerin muhasebe dönemi içerisindeki faaliyetlerinin, finansal verilerinin özetlenmiş şeklini işletme ile ilgililere aktarmak ve bu ilgililerin işletme için ayrıntılı bilgi sahibi olmaları açısından hazırlanan finansal tablolar; bir holding bünyesinde yer alan işletme toplulukları içinde

düzenlenebilir. Bu bilgiler neticesinde istenen temel amaç, holding/grup şirket hakkında taraflara bilgi sunmaktır. Söz konusu holdingler için hazırlanmış bu finansal tablolar münferit finansal tablolardan farklı olarak birden fazla şirketin faaliyetlerini ifade eden bu tablolar, konsolide edilmiş finansal tablo olarak da ifade edilir (Kezik, 2008: 166). Birleşme sonucunda elde edilen bilgiler olmadan, şirket topluluğunun finansal durumu hakkında bilgi sahibi olmak pek mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla bu verilerden hareketle şirket grubunun gerçek durumu ve ortaklıklar arasında gerçekleştirilen ilişkiler hakkında daha doğru ve sağlıklı sonuçlar elde edilebilmektedir (Poray, 2004: 17).

Konsolide finansal tablolar, iki ve ya daha fazla bağlı şirketin bir araya gelerek tek tek finansal tablo düzenlemek yerine ana şirket ve bağlı şirket faaliyetlerinin tek bir tabloda gösterilmesidir (Akbulut, 1994: 4).

Konsolide finansal tablolar, grubu oluşturan şirketlerin yasal bağımsızlığına bakılmaksızın, grup hakkında bir tek şirketmiş gibi finansal bilgileri sunmaktadır. Konsolide finansal tablolar çatısı altında yer alan şirketlerin yönetim kurulu veya eşdeğer icra organında ana şirket söz sahibi olsa da her biri yasal olarak ayrı şirketlerden oluşmaktadır (Yüksel, 2008: 8).

1.2. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Finansal ve yönetsel olarak hesap verilebilirliğin giderek artmasıyla beraber, daha geniş ve daha eksiksiz bir muhasebe sisteminin talep edilmesini zorunlu hale getirmiştir (Grossi ve Pepe, 2014:251). İşletme içi ve işletme dışı kişilerin karar almaları açısından önemli bir paya sahip olan muhasebe standartları, menfaat sahibi grupların ilgisini çekmektedir (Bostancı, 2012:4). Bu bakımdan konsolide finansal tabloların gelişim süreci ele alınmalıdır.

Konsolide finansal tablolar, 20. Yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletlerinin ekonomisinde ortaya çıkan bir takım gelişmelerle, Avrupa Birliğine (AB)

üye ülkelerde ise Avrupa Birliği Konsey Direktifleriyle başlatılmıştır. 20.yüzyıldan önce her ne kadar konsolide finansal tablolara benzer finansal raporlar yayınlansa da, 1901 yılında ABD'deki United States Steel Company adlı şirket konsolide finansal durum tablosu ve konsolide kar zarar tablosunu kamuoyuna duyuran ilk şirket olma özelliğini taşımaktadır (Başaran, 2012: 5).

Konsolide finansal tablolar ilk olarak 20. yy'ın başlarında ABD'de, daha sonra İngiltere'de ve Avustralya'da uygulanma imkânı bulmuştur. ABD'de konsolidasyona yön veren temel düzenleme SFAS 94 Bağlı Ortaklıkların Konsolidasyonu'dur (Statement of Financial Accounting Standards 94: Consolidation of Allmajority – Owned Subsidiaries). SFAS 94 Bağlı ortaklıkların konsolidasyonun yanı sıra Amerika'da konsolidasyona yön veren diğer düzenleme ise; Amerika Belgeli Muhasebe Uzmanları Enstitüsü tarafından 1959 yılında yayımlanan ve uzun bir süre konsolide finansal tablolar konusunda tek düzenleme olarak yürürlükte kalmış olan ARB No. 51 Konsolide Finansal Tablolar (Accounting Research Bulletin No. 51); bağlı ortaklıkların konsolidasyonunu düzenlemiş ve ana ortaklık ve bağlı ortaklığın homojen olmayan faaliyetlerini konsolidasyon dışında tutmuştur. SFAS 94'ün 1987 yılında yayımlanıp, 15 Aralık 1988 tarihinde yürürlüğe girmesi ile iflas sürecinde olan, faaliyetleri yabancı devletlerce sınırlandırılan bağlı ortaklıklar dışındaki bütün bağlı ortaklıkların konsolidasyon kapsamına alınacağı hüküm altına alınmıştır. SFAS 94'ün yayımı ile birlikte ARB No. 51'de de bu yönde değişiklikler yapılmıştır (Fidan, 2009: 63).

FASB/FMSK (Financial Accounting Standard Board/Finansal Muhasebe Standartları Kurulu) ile IASB/UMSK (International Accounting Standard Board/Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) arasında finansal raporlama standartlarının yakınsaması (convergence) kapsamında, FASB tarafından 2007 Aralık ayında SFAS 141 Şirket Birleşmeleri (SFAS 141 Business Combinations) standardı revize

edilmiştir. Buna paralel olarak, SFAS 160 Konsolide Finansal Tablolarda Kontrol Gücü Olmayan Paylar (SFAS 160 Noncontrolling Interests in Consolidated Financial Statements) standardı yayımlanmış ve bu standart ile ARB No. 51’de de değişikliklere gidilmiştir (Fidan, 2009: 63).

Finansal tabloların konsolidasyonu hakkında 2000’li yıllara gelinmesiyle beraber finansal hizmet sunucuları arasındaki konsolidasyonlar, ABD’de hızlı bir şekilde devam ederken, AB’de yaşanan parasal birliktelikten dolayı daha çok önemli hale gelmiştir. Bu nedenle finansal tabloların konsolidasyonu daha küresel bir boyut kazanmaktadır (Başaran, 2012:9).

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesine ilişkin, IASB’nin, Avrupa Birliği Konseyi’nin, Amerika da muhasebeye yön veren kuruluşların yanında ülkemizde de Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMSK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ile TMSK tarafından çalışmalar yapılmış olup, daha sonra ise; 2011 yılı 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kamu Gözetim Kurumu (KGK) kurulup çalışmalar bu kurum ekseninde yapılarak standartlar yayınlanmaktadır. Finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili çalışmalar ilk olarak kuzey Amerika’da başlayıp devamında İngiltere’de uygulama alanı bulmuştur. Daha sonra Kanada ve bazı Avrupa ülkelerinde uygulandığı görülmektedir. Çalışmalar ikinci Dünya savaşı sonrasında hız kesmeden devam etmiştir. Ülke dışı yatırımların ülke içi yatırımlara nazaran daha cazip hale gelmesi yatırımların çoğalması ile holdinglerin, yatırım ortaklıklarının, uluslararası işletmelerin finansal tabloların konsolidasyon çalışmalarına hız kazandırmıştır (Yüksel, 2008: 21).

Ülkeler arasındaki muhasebe farklılıklarını gidermek ve bütünlük sağlamak için uluslararası muhasebe standartları ile ilgili “ilk tartışmalar 1960’larda ortaya çıkmış ve ilk kez 1972’de X. Dünya Muhasebe Kongresi’nde, İngiltere, Galler ve Amerika Birleşik

Devletleri'nin oluşturduğu 'Muhasebecilerin Uluslararası Çalışma Grubu'nun bu konu hakkında bir komitenin kurulması önerisiyle ortaya çıkmıştır. Bu öneri 1973 yılında, kabul edilerek dokuz kurucu ülkeden meydana gelen (Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda, Amerika) Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee- IASC) kurulmuştur. Söz konusu komitenin amacı Uluslararası Muhasebe Standartları'nı (International Accounting Standards – IAS) belirlemek ve kullanımını daha geniş çevrelere yaygınlaştırarak, muhasebe tarafından üretilen bilgilerin uluslararası alanda ortak bir finansal raporlama diline kavuşmasını sağlamaktır (Yüksel, 2008: 21).

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASB) uluslararası muhasebe standartlarının önemli bir otoritesi olup, uluslararası muhasebe standartları geliştirmekte olan ülkelerde muhasebe uzmanları tarafından benimsenmiştir (Chamisa, 2000:268). Uluslararası düzeyde, IPSASB (Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu) tarafından kamu sektörü için bir dizi standart, IPSAS tarafından geliştirilmiş, bunların bir kısmı özel sektör için geliştirilen standartlara dayanmaktadır. Dolayısıyla günümüzde Uluslararası Muhasebe Standartları Uluslararası bir kültür boyutu haline ulaşmıştır (Ştefan ve Andreea Cirstea, 2015: 48).

1977 yılında XI. Dünya Muhasebe Kongresi'nde ise Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) (International Federation of Accountants) kurulmuş ve IASC ile IFAC arasında 1982 yılında yapılmış bir anlaşma ile beraber uluslararası muhasebe standartları konusundaki çalışmalar ile ilgili koordinasyon kararının alınması sağlanmıştır. Bundan dolayı IFAC üyeleri ile IASC üyeleri aynı kişiler olduğu kabul edilmiş, dolayısıyla IFAC ve IASC aynı çatı altında yer almıştır. 01.04.2001 tarihinde IASC kendisini tekrar revize ederek, IASB ismini almıştır. Dönüşümden sonra IASB'nin temel amacı, finansal tablolarda karşılaştırılabilir ve şeffaf bilgi gerektiren, anlaşılabilir ve

uygulanabilir, kamu menfaatini gözeten yüksek kalitede küresel bir muhasebe standartları seti oluşturmak olarak yer almıştır. IASB, 18–20.04.2001 tarihinde yapılan ilk toplantısında, daha önceden çıkarılmış olan bütün uluslararası muhasebe standartları (UMS-IAS) ve yorumlarını onaylamış ve bundan sonraki tarihte kendisi tarafından çıkarılacak tüm muhasebe standartlarının Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS) olarak adlandırılacağını hükme bağlamıştır (Yüksel, 2008: 22).

Türkiye’de 1980’lerde yabancı sermayeli girişimlerde şirketler arasında yatırımlarda ve holdingleşmelerde kayda değer bir artış meydana gelmiştir. AB üyeliği için bu süreçte ulusal muhasebe kanunu, Avrupa Birliği Direktifleri ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyum çalışmaları daha da önemli bir duruma gelmiştir. Sermaye Piyasası uyum çalışmaları kapsamında (SPK), Maliye Bakanlığı’nın Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun bazı düzenlemeleri yer almaktadır (Başaran, 2016: 6).

AB’de konsolide finansal tabloların hazırlanmasına ilişkin çalışmalar 1976, 1978, 1979, 1981 yıllarında yapılmış ve son olarak bu çalışmalar 13.07.1983 tarihinde Avrupa Birliği Yedinci Yönergesi olarak yayınlanmıştır (Başaran, 2016: 5).

İşletme birleşmeleri ve finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili bir diğer uluslararası nitelikteki düzenleme ise Avrupa Birliği’nin Yedinci Yönergesidir. Bu yönerge, 13.06.1983 tarihinde kabul edilmiş ve üye ülkelerin mevzuatlarını bu yönergeye uyumlu hale getirmeleri için 01.01.1990 tarihine kadar süre verilmiştir. Avrupa Birliği Parlamentosu ve Konseyi 19.07.2002 tarihinde yayınladığı yönetmelik ile Avrupa Birliği ülkelerinde 01.01.2005 tarihiyle beraber borsalar ve diğer örgütlenmiş piyasalarda bankalar ve sigorta şirketlerinin de içinde yer alan hisse senetleri işlem gören işletmelerin finansal tablolarını IFRS ile uyumlu bir şekilde hazırlamaları için karar verilmiş ve uygulaması bu yönde başlamıştır (Durukan, 2012: 19).

Uluslararası Muhasebe Standartları, Türkiye’de ilk defa T穆DESK tarafından gündeme getirilmiştir. Fakat T穆DESK yeterince yaptırım gücüne sahip olmamasından dolayı çalışmalara devam edilememiştir. Daha sonra SPK tarafından 15.11.2003 tarihinde yayımlanan Seri:XI No:25 “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” ile; Türkiye’de UMS/UFRS düzenlemeleri ilk defa kabul görüp uygulama alanı bulmuştur. Türkiye’de Uluslararası Muhasebe Standartları ile ilgili önemli olan kuruluşların arasında TMSK’ da yer almaktadır. TMSK, Sermaye Piyasası Kanununa eklenen; 15.12.1999 tarih ve 23910 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4487 sayılı kanunla kurulan idari ve mali özerkliği sahip bir kamu tüzel kurumudur. TMSK, UMS/UFRS düzenlemelerini uygulayacağı yönünde bir karar almıştır. TMSK, IASB (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) ile yapılan telif hakkı sözleşmesinden hareketle Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Türkçe çevirilerini Türkiye Muhasebe Standartları olarak resmi gazetede yayınlanmıştır. (Başaran, 2012: 7). TMSK, 02.11.2011 tarihli 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılarak yerine 2011 yılında 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) kurulmuştur.

Bağımsız denetim alanında, 2000’li yıllarda başta ABD olmak üzere, birçok gelişmiş ülke ekonomilerinde meydana gelen büyük işletmelerin iflasları, finansal tabloları hazırlama ve denetleme sürecindekilerin güvenilirliklerine büyük bir oranda zarar vermiştir. Bu iflaslardan etkilenenlerin başında sermaye piyasası yatırımcıları yer almaktadır. ABD ile birlikte çoğu gelişmiş ülke, bireysel yatırımcıyı korumakla beraber finansal raporlama sürecinin güvenilirliğini sağlamak adına bir takım sıkı tedbirler almışlardır. Alınan bu tedbirlerin en başında ve en somut olanı, muhasebe ve denetim üzerindeki kontrollerin sıkılaştırılması ve bu alanda kamu gözetimi sistemlerinin kurulmasıdır (Pekuz ve Demirbaş, kgkuzder.org,tr:1). Bu gelişmelerle beraber 2011 yılı

sonu 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kamu Gözetim Kurumu kurularak muhasebe denetiminde hukuki bir bütünlük sağlanmıştır.

KGK'nın temel amacı, finansal bilgi kullanıcıların menfaatlerini ve denetim raporlarını bağımsız ve doğru bir şekilde hazırlayıp, kamu çıkarlarını korumak, güvenilir, doğru ve karşılaştırılabilir finansal nitelikli verilerin hazırlanıp sunumunun sağlanmasına imkân vermektir. Bu amaçla, başta borsa şirketleri, bankalar, sigorta şirketlerinin yanında geniş kapasiteli işletmelerin denetimlerini sağlamak için kurulmuştur.

Günümüzde grup şirketleri tarafından konsolide finansal tablolar hazırlamak, global düzeyde bir zorunluluk haline gelmiştir. Finansal tablo ile ilgili kişilerin doğru bilgilendirilmesi ve finansal kararların eksiksiz ve daha tutarlı olmasını kolaylaştırmak için birçok ülke muhasebe standartlarını uygulamaya geçirmiştir. Ekonomik açıdan ülkeler arası sınırların kalkmasıyla beraber, Avrupa Birliği Yönergeleri ve ASEAN (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği) Muhasebe Standartları gibi düzenlemelerle bölgesel tekdüzeliği tesis etmek için çalışmalar yapmışlardır (Başaran, 2012: 8).

İlk Uluslararası Konsolide Finansal Tablolar Standardı Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından 1977 yılında yayımlanan UMS-3 Konsolide Finansal Tablolar Standardıdır. Bu standart 1989 yılında yürürlükten kalmış ve UMS-27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar ve UMS-28 İştiraklerdeki yatırımlar standardı içerisinde yer almıştır (Başaran, 2012: 8).

Kamu Gözetim Kurumu tarafından yayımlanan standartlar oluşturuluncaya kadar halka açık olan şirketlerin açıklayacakları finansal tablo çeşitleri ve bunların düzenlenme ilke ve esaslarını belirlemeye SPK yetkiliydi. Sermaye Piyasası Kurulu, 09.04.2008 tarih ve 26842 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Seri: XI, No: 29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" ile şirketler tarafından düzenlenecek mali raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına

ilişkin ilke, usul ve esasları yeniden belirlemiştir. Bu tebliğ, şirketlerin mali raporlarını Avrupa Birliğince kabul edilen haliyle Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre hazırlamalarını düzenlemiş ve Avrupa Birliğince kabul edilmiş UMS/UFRS'nin Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunca yayımlananlardan farkları Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından ilan edileceği süreye kadar, UMSK tarafından yayımlanan UMS/UFRS'lerin uygulanacağını hüküm altına almıştır. Bu kapsamda, benimsenen standartlara aykırı olmayan, TMSK tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları esas alınmıştır.

2011 yılı kasım tarihinde 660 sayılı KHK ile Kamu Gözetim Kurumu (KGK) kurulmuş ve uluslararası muhasebe standartlarıyla uyumlu Türkiye Muhasebe standartlarını (TMS) oluşturmak ve yayınlamak, uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarını (TDS) oluşturmak ve yayınlamakla yetkilendirilmiştir (KGK).

Çalışmada temel olarak TFRS/TMS çerçevesinde konsolide finansal tablolar incelenmesine ve SPK tarafından da aynı standartların kabul edilmiş olması nedeniyle, çalışmada ayrıca SPK düzenlemelerine atıfta bulunmaya gerek görülmemiştir.

Ayrıca Standart, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla; TFRS-10 ile ilgili olarak özellikle 2012 yılından itibaren önemli değişikliklerde güncellemeler yapılmıştır. Birinci güncelleme ve ikinci güncelleme değişiklikleri doğrudan TFRS-10 ile ilgili yapılmış olup, birinci değişiklik 31.12.2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri, ikinci değişiklik ise 31.12.2013 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. TFRS-10 ile ilgili üçüncü güncellenen değişiklik ise, 01.01.2016 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Dördüncü güncellenen değişiklik TFRS-10 ve TMS-28'e ilişkin değişiklikler kapsamında yapılmıştır. Beşinci güncellenen değişiklik Uluslararası

Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan yazım ve dilbilgisi düzenlenmeleri kapsamında yapılmıştır (TFRS-10, 2018).

1.3.KONSOLİDASYONLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Konsolide finansal tablolar, ana şirket çatısı altında yer alan ortaklıkların finansal tablolarını tek tek hazırlamak yerine bir bütün olarak hazırlayıp sunulan tablolardır. Genellikle grup şirketler ve holdingler için konsolide finansal tablo hazırlama işlemi, bir zorunluluktan ziyade ihtiyaçtır.

1.3.1. Konsolidasyon ve Konsolide Finansal Tablo Kavram

Konsolide kavramı, Fransızca kökenli bir sözcük olup, sağlama, takviye etmek anlamlarında kullanılmaktadır.(Yüksel,2008:4). Türk Dil Kurumu “*Şirketlerin tüzel kişiliklerinin ortadan kaldırılarak yeni bir tüzel kişilikte birleştirilmesi*” şeklinde konsolidasyon kavramını tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018).

Konsolidasyon kavramı birden fazla işletmenin bir araya gelerek finansal tablolarını tek bir işletmeymiş gibi gösterilmesidir. Diğer bir ifade ile konsolide finansal tabloların uygulaması sonucunda konsolidasyon olarak ifade edilen birden fazla ortaklığın belirli ilkeler esas alınarak sanki tek bir işletmeye aitmiş gibi hazırlanan finansal tablolar olarak tanımlanmaktadır (Terzi, 2013: 282).

Yüksel, konsolidasyon kavramını, ekonomik bir bütün içerisinde yer alan ortaklıkların finansal tablolardaki kalemlerin birleştirilmesinde, tekrara neden olan işlemlerin konsolide finansal tabloların dışında tutulması ile ilgili yöntem ve teknikleri içermesi olarak tanımlamıştır (Yüksel, 2008: 5).

Teorik olarak konsolidasyon, bir yada daha fazla şirketin bir araya gelerek faaliyet sonuçlarını ayrı ayrı göstermek yerine tek bir işletme finansal tablosunda gösterilmesidir. Konsolidasyondan önce, ana ortaklık bilançosunda “Bağlı Ortaklıklar” hesabını kullanarak yatırım yaptığı bağlı ortaklığın net varlıkları üzerindeki hakkını, gelir

tablosunda ise “Bağlı Ortaklıklardan Temettü Geliri” hesabı kullanılarak bağlı ortaklığın faaliyetlerinden elde ettiği kar üzerindeki hakkını muhasebeleştirir. Şirket birleşmeleri ile ana şirket ve bağlı şirketler arasında ortaya çıkan borç ve alacaklar mahsup edilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile elimine edilmesi gerekir. Eliminasyon işlemlerinin amacı konsolide finansal tablolarda grup içerisinde yer alan şirketlerin grup dışındaki şirketlerle gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonucunu göstermektedir (Demir ve Bahadır, 2009: 34).

Konsolide finansal tablolar, ekonomik bir bütün içerisinde yer alan ana ortaklığın bireysel işlemlerini ve ortaklıkla ilgili faaliyetleri içeren ana ortaklık bünyesinde hazırlanıp sunulan finansal tablolardır (Tanyeri, 2016: 18). Diğer bir ifadeyle konsolide finansal tablolar, şirketlerin bir araya gelerek ana şirket ve bağlı şirket bünyesinde oluşturulan şirket grubunun faaliyet sonuçlarını tek bir finansal tablolarda gösterilerek oluşturulmasıdır (Genç, 2005: 64).

1.3.2. Konsolide Finansal Tablolara Duyulan İhtiyaç

Her geçen gün aynı ortak grubunun sahip olduğu işletme sayısının artması ve bu işletmelerin ulusal ve uluslararası alanda yayılmasıyla beraber ortaya çıkacak belirsizlikler karşısında işletme sahiplerine ve işletme dışı gerçek ve tüzel kişilere bilgi vermek gereksinimi, konsolide finansal tabloların hazırlanmasının gerektiğini ortaya koymuştur. Daha çok holding şeklinde meydana gelmiş organizasyonlarca finansal tabloların konsolidasyonu, ihtiyacında ötesinde bir zorunluluk haline gelmektedir (Ekici, 2002: 9).

Konsolide finansal tabloların oluşturulmasındaki temel amaç birleşme ile ortaya çıkan ortaklıkların finansal verilerini, faaliyet sonuçlarını, nakit giriş ve çıkışlarını tek bir işletme bünyesinde meydana getirmektir. Konsolide edilmemiş ana ortaklığa ait finansal tablolar grubun gerçek performansını göstermemektedir. Bu sebeple aşağıdaki açıklamalardan ötürü finansal bilgi kullanıcıları konsolide edilmemiş finansal tablolardan

grubun faaliyet sonuçlarına ve finansal yapılarına ilişkin yeterli bilgileri elde edememektedirler. Bu nedenler aynı zamanda işletmelerin konsolide finansal tablolar hazırlaması gerekliliğini ortaya koymaktır. (Demir ve Bahadır, 2009: 33):

1. Eğer ana ortaklık, kendi başına herhangi bir üretim, ticaret ve hizmet faaliyetinde bulunmayan, tek amacı grup işletmelerinin faaliyetlerini koordine etme ve yönetmek olan bir işletmeyse;

- ❖ Ana ortaklığa ait konsolide edilmemiş gelir tablosunda;
 - ✓ “Satış gelirleri” veya “satışların maliyeti” gibi geleneksel olarak gelir tablosunda yer alan kalemler bulunmayacaktır,
 - ✓ Gelirler yalnızca grup işletmelerine verilen hizmet karşılığı elde edilen “yönetim kesintilerinden” ve grup işletmelerinden elde edilen “kar paylarından” oluşacaktır,
 - ✓ Giderler esas olarak işletmelerine koordinasyon hizmeti veren ekibin “ ücret giderlerini” ve bu hizmette kullanılan duran varlıkların “amortisman giderlerini” içerecektir.
- ❖ Ana ortaklığa ait konsolide edilmemiş bilançoda;
 - ✓ Finansal durum ile ilgili bilgi edinebilecek tutarda “ticari alacaklar” “ticari borçlar” ve “ stoklar” kalemleri yer almayacaktır,
 - ✓ Maddi duran varlıkların ve maddi olmayan duran varlıkların değeri düşük olacak,
 - ✓ Buna karşılık, grup işletmelerindeki yatırım paylarını gösteren mali duran Varlıkların (finansal yatırımların) değeri alışılabilir dışındaki toplam varlıkların büyük bir bölümünü oluşturacaktır.

2. Eğer ana ortaklık hem kendi başına herhangi bir üretim, ticaret ve hizmet faaliyetinde bulunan hem de grup işletmelerinin faaliyetlerini yöneten bir işletme ise, bu işletmenin konsolide edilmemiş finansal tabloları tek amacı grup işletmelerini yönetmek olan ana ortaklığa ait konsolide edilmemiş finansal tablolara göre daha fazla bilgi

sunacaktır. Ancak yinede bu durumdaki bir ana ortaklığa ait konsolide edilmemiş finansal tablolar, grubun faaliyet sonuçları ve finansal durumunu açık ve anlaşılabilir biçimde ortaya koymaktan uzaktır.

Bahadır ve Demir'e göre konsolide edilmemiş ana ortaklığa ait veriler çoğu zaman grup şirketinin gerçek finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını göstermemektedir. Bununla beraber bazı yazarların finansal tabloların konsolide edilmesi değil, bağlı şirketlere ait verilerin ana şirket finansal tabloların ekleri olarak sunulmasının yeterli olacağını ifade ettiğini açıklamaktadırlar. Bu görüşü savunanlara göre, böyle bir muhasebe politikası izlemesi, konsolidasyon sürecinin sonucu olarak elde edilen bilgilerden çok daha anlamlı ve gerçekçi bilgiler sağlayacağını ifade etmişlerdir (Demir ve Bahadır, 2009).

Finansal tabloların konsolidasyonu, bir şirket birleşmesinin sonucudur ya da bir şirket, başka bir şirketin (ya da şirketlerin) ortaklık payı veren finansal varlıklarını satın alması ve yatırımlar aracılığıyla şirketlerin finansal ve faaliyet politikalarını belirlemede ya da önemli etkinliklere ulaştığında veya alınan kararları başka şirketlerle beraber ortak bir şekilde yönetme kabiliyetine ulaştığında gerekli olmaktadır (Bölükbaşı, 2010: 18). Konsolide finansal tablolar, işletmelerin bireysel olarak değerlendirilmek yerine bir bütün olarak değerlendirilmesinin sağlanması açısından önemlidir. Bunun nedeni, grup şirketlerinin birbirleriyle yaptıkları işlemler (grup içi işlemler) bireysel finansal tablolarda farklı olarak görülebilmeleridir. Ancak konsolide finansal tablolar, yatırımcıların ve diğer kullanıcıların birden fazla şirketi tek bir ekonomik yapı olarak değerlendirmesini ve doğru kararları vermesini sağlayacaktır. İlgili işletmelerin finansal yapılarını ve performanslarını kullanıcılara sunmak için konsolide finansal tabloların düzenlenmesi gerekmektedir (Tanyeri, 2016: 16).

Her geçen gün işletmeler ekonomik faaliyetlerinden dolayı iş sahalarını genişletmektedirler. İşletmeler rekabet avantajı, pazardaki varlığını uzun sürdürebilmeleri

ve yeni bir takım finansman kaynağı elde etmek istemelerinden dolayı başka şirketler ile birleşme ve ortaklık şeklinde uzlaşmaya gitmektedirler. Dolayısıyla şirketlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan ortaklık grubunun faaliyet sonuçları, finansal verileri önemli bir hale gelmektedir. Bundan dolayı işletmeler bireysel finansal tabloların yanında konsolide finansal tabloların hazırlanmasının bir zorunluluk olduğunun farkındadırlar (Tanyeri, 2016: 16). Finansal tabloların raporlanıp düzenlenmesindeki en önemli gerekçelerden bir tanesi, işletme taraflarına işletmenin finansal durumu hakkında bilgi vermektir. Şirket ile ilgili alınacak kararlarda kilit rolü üstelenen finansal tablolar, şahıs şirketlerinde olduğu kadar grup ortaklıklarında da son derece önemli bir misyona sahiptirler (Kılınç, 2012: 4).

1.4. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENME NEDENLERİ VE AMAÇLARI

Şirketlerin büyüme ihtiyaçları ile birlikte bir araya gelmeleri sonucunda ana şirket ve bağlı şirketlerin ayrı ayrı finansal tablolar hazırlamaktan ziyade konsolide finansal tablolar hazırlamak temel bir ihtiyaç haline gelmekte ve böylelikle konsolide finansal tablolar finansal tablo kullanıcıların daha doğru ve güvenilir verileri elde etmesini sağlamaktadır. Rekabetin küresel bir boyut kazanması çok uluslu şirketlerin sayısının artmasına ve bu şirketlerin yeterli fon bulma stratejileri konsolide finansal tablo düzenlemelerini bir zorunluluk haline getirmiştir.

1.4.1. Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenme Nedenleri

İşletmelerle ilgili alınacak finansal kararların temel kaynağı, işletmeler tarafından düzenlenen finansal tablolardır. Dünya ekonomisinde meydana gelen gelişmelere paralel olarak Türk ekonomisinde meydana gelen gelişmelerle beraber işletme kapasitelerinin gelişmesi, işletme bilgi sistemi içerisinde işletme ile ilgili verilecek en kritik karar finansal tablolar aracılığı ile verilmektedir. Bunun sonucunda şirketler

tarafından hazırlanacak olan finansal tabloların standart formda hazırlanabilmesi için bir takım yasal düzenlemelerde gelmesine yol açmıştır.

Uluslararası alanda yaşanan değişimlerle beraber finansal tabloların hazırlanmasına yönelik Türkiye’de özellikle son 10 yılda yasal düzenlemeler yapılmıştır. Türkiye’de Sermaye Piyasası Kurulu’na (SPK’ya) kayıtlı şirketler, 2005 yılına kadar kendi bireysel finansal tablolarını hazırlarken 2005 yılında yapılan değişiklikle borsada hisse senedi işlem gören şirketler Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile uyumlu Türk Muhasebe Standartlarına göre konsolide finansal tablo hazırlamaya başlamışlardır (Tanyeri ve Çürük, 2015: 522).

Finansal piyasalarda meydana gelen gelişimlerle beraber işletmeler mevcut rekabet durumlarını devam ettirebilmelerini veya rekabet üstünlüğü sağlayabilmeleri amacı ile farklı farklı büyüme stratejileri gerçekleştirmektedirler. Bunlar arasında en fazla uygulama alanı bulan; işletmenin kontrolü altına almak istediği pazarda faaliyet gösteren ve hali hazırda fiziki dağıtım kanalları olan bir başka şirketi satın almasıdır. Sermaye açısından birbiri ile ilişki içerisinde yer alan işletmeler hem finansal açıdan hem de faaliyet performanslarını tek bir çatı altında gösterilmesi ancak finansal tabloların konsolidasyonu ile gerçekleşebilmektedir (Terzi, 2014: 54). Dolayısıyla her geçen gün daha da gelişen küresel rekabet ortamında mevcut rekabet durumlarını veya buldukları konumlarını arttırarak pazarda lider firma olabilme stratejileri çerçevesinde şekillenen konsolidasyon kavramı, büyümeyi amaçlayan ve her geçen gün daha da büyüyen şirketler için finansal durumlarını belirlemede stratejik planlar gerçekleştirmede ve işletmeyi değerlendirmede önemli bir kaynak haline gelmiştir (Genç, 2005: 7).

Küresel rekabetin artması ile beraber şirketlerin konsolide finansal tabloların düzenlenmesine yeni bir boyut kazandırmıştır. Küreselleşme, işletmelerin üretim sahasını

genişletmiş ve yabancı ülkelerde yatırım yapma gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum işletmelerin yabancı ülkelerde yatırım yapmak ve pazarda daha aktif olma imkanı ortaya çıkarmıştır. Uluslararası pazarda faaliyet göstermek isteyen işletmeler bir ana şirket çatısı altında faaliyette bulunmaları durumunda, konsolide finansal tablolar düzenlemelerinin önemi daha da artmaktadır. Ayrıca küreselleşmenin sonucunda rekabet ortamının artmasıyla işletmeler verdikleri etkili kararlar ile ön plana çıkabilmektedirler. Etkili kararlar, doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgiler ile gerçekleşebilmektedirler. Dolayısıyla işletmelerin doğru ve güvenilir bilgi elde etme ihtiyacı, işletmelerin finansal durumunu ölçen güvenilir ve gerçek finansal durumunu gösteren finansal tablolar hazırlama gereğini ortaya çıkarmıştır (Yüksel, 2008: 12).

1.4.2. Konsolide Finansal Tabloların Düzenleme Amaçları

2017 yılı 30138 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan tebliğde finansal tabloların amacı; şirketin finansal durumunu, finansal performansını ve nakit akışları hakkında finansal bilgi kullanıcıların alacakları kararlarda doğru ve güvenilir finansal bilgiler vermektir Ayrıca finansal tablolar, şirket yöneticilerinin varlıklarını ve kaynaklarını hangi düzeyde kullandıklarını gösteren verilerinde içermektedir (30138 Sayılı Resmi Gazete, 2017).

TFRS-10 Konsolide Finansal Tabloların Standartının amacı, bir şirket bir yada daha fazla şirketi kontrol ettiği durumda hazırlanacak olan konsolide finansal tabloların hazırlanıp sunulmasına ilişkin ilke ve esasları belirlemektir (TFRS-10, md.1). Konsolide finansal tabloların amacı, topluluk içerisinde yer alan ana şirket ve bağlı şirketin aktiflerini, pasiflerini gelir ve giderlerini bir tek şirkete aitmiş gibi göstererek grubun finansal durumu ve faaliyet performansları hakkında doğru ve gerçek bilgi verilmesini sağlamaktır (Çetin, 1996: 29).

Konsolide finansal tablolardaki ana ortaklık durumundaki şirket bir ya da daha çok bağlı kuruluşun finansal tablolarını tek bir kuruluş tarafından rapor edilecek şekilde birleştirmeleridir. Yapılan bu işlemin amacı; finansal tablo kullanıcılarına daha iyi bir bakış açısı sağlayacak raporun sunulmasıdır. Konsolide edilmiş finansal tablolar ana şirketin sahip olduğu birden fazla ortaklığa ait olan konsolide finansal tablolarını kendi bünyesinde barındırmaktadır (Canel, 2017: 11).

Konsolide finansal tabloların düzenleme amacı, finansal tablo ile ilgili kişilere özellikle ana ortaklık yatırımcılarına grubun bütünü hakkında doğru ve güvenilir bilgileri sunmaktır. Dolayısıyla ortaklıkta yer alan şirketlerin finansal durumları, faaliyet sonuçları ve performansları tek bir finansal tablo bünyesinde yer alarak ana ortaklığın faaliyet sonuçlarının doğru ve güvenilir bir şekilde finansal durumunu ortaya koymaktadır. Konsolide finansal tabloların hazırlanmasıyla beraber, ana ortaklık bünyesinde yer alan bağlı ortaklıklar, iştirakler ve iş ortaklıklarının sahip oldukları aktif, pasif, gelir ve giderleri tek bir şirkete aitmiş gibi gösterilerek grup işletmesi, tasarruf sahiplerine, finansal yatırımcılara ve işletme ile ilgili diğer tüm taraflara bilgi sunmaktır (Başaran, 2012: 13). İşletmelerin konsolide finansal tablo hazırlamalarının hem işletme içi amaçları hem de işletme dışı amaçları taşıdığını söylemek mümkündür (Genç, 2005: 70).

İşletme içi amaçlar doğrultusunda hazırlanan konsolide finansal tablolar, şirket yönetiminin yararlanma amacını taşımaktadır. Holding bünyesindeki şirketlerin varlıklarını ve sermaye durumunu tek bir şirkete aitmiş gibi bir bütün olarak görebilmek için finansal tabloları kullanır. Böylelikle dönen ve duran varlık toplamları ve bunların seviyesi ortaya konmuş olmaktadır. Benzer şekilde, şirketlerin toplam mali ve ticari borçlar gibi kısa vadeli borçları, orta vadeli borçlar ve özkaynaklarda belirlenir. Bu sayede finansal durum tablosuna dayanarak, yönetim grubunun mali yapı analizini yapılabilmektedir (Ünal, 2002: 14).

İşletme içi amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Genç, 2005: 70):

- Grup bünyesindeki şirketlerin ekonomik ve faaliyet durumlarını bir bütün olarak görmek,
- Grubun alacaklarının toplamını, stoklarının ve duran varlıklarının durumunu tespit etmek,
- Grup içerisinde yer alan bütün şirketlerin kısa ve uzun vadeli yükümlülüklerini ve öz kaynak toplamlarını tespit etmek,
- Konsolide finansal durum tablolarından hareketle yönetim için grubun büyüme analizlerini yapmak.

İşletme dışı amaçlar, konsolide finansal tablolardan bilgi edinmek isteyen, grup ile ilişkileri olan tarafların ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir (Genç, 2007: 70). İşletme dışı amaçlarla konsolide edilmiş finansal tablolardan yararlananlar şirketlere borç veren bankalar, satıcılar, ortaklar, potansiyel yatırımcılar ve benzer şirketlerdir. Şirket dışı kişilerin konsolide edilmiş finansal tablolardan beklentileri birbirinden farklıdır. Bankalar, şirkete sağlayacakları kaynakların tutarını, süresini ve vadesini önemserken, kredili mal satan tedarikçiler ise konsolide finansal tabloları göz önüne alarak şirketin borçlanma arzusunu gösterebilirler. Şirket yönetimi dışındaki ortak ve yatırımcılar şirketteki hisselerini, kar payı dağıtılması gibi durumların saptanmasını isteyebilirler (Ünal, 2002: 15).

1.5. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN İLKE VE ESASLAR İLE KONSOLİDASYON İŞLEMLERİ

TFRS-10'da açıklandığı gibi konsolide finansal tablolar, bir ana işletmenin çatısı altında yer alan ana şirketin kontrolü altında olan bağlı şirketlerin varlıklarını, özsermayesini, yükümlülüklerini, gelir ile giderlerinin bir bütün olacak şekilde konsolide bilanço ve konsolide kar/zarar tablosunda gösteren ve bunu dipnotlarla destekleyen tablolar bütünüdür (Canel, 2017: 31).

1.5.1. Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesine İlişkin İlke Ve Esaslar

Konsolide finansal tablolar ana şirketin, bağlı şirketlerin finansal durumunu ve faaliyetlerini yönetebildiği durumlarda düzenlenmektedir. Dolayısıyla konsolide finansal tabloların düzenlenebilmesi ana ortaklığın bir şirketin sermayesi ve yönetiminde çoğunluğu sağlayarak oluşturduğu kontrol gücüne bağlıdır. Ana şirket konsolide finansal tabloları hazırlarken birtakım ilkelere dikkat etmesi grubun mali yapısı ile ilgilenen taraflara doğru ve güvenilir bilgi sunabilmek açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla konsolide finansal tabloların düzenlenmesi aşağıdaki ilkeler çerçevesinde hazırlanması gerekmektedir (Tanyeri, 2016: 23):

- Konsolide finansal tablolar hazırlanırken ana ortaklığın ve bağlı ortaklığın finansal tabloları aynı tarihte hazırlanması gerekmektedir. Ana ortaklığın ve bağlı ortaklığın raporlama tarihlerinin aynı olmaması durumunda uygulanması olası olmayan durumlar hariç olmakla birlikte, konsolidasyon amacıyla bağlı ortaklık ana ortaklık ile aynı tarihli ek finansal tablolar düzenlemektedir.
- Konsolide finansal tablolar oluşturulurken grubu oluşturan işletmelerin aynı muhasebe standartlarını uygulamaları gerekmektedir. Farklı muhasebe standartlarının uygulandığı durumlarda konsolide finansal tablolar düzenlenirken gerekli düzeltme işlemleri gerçekleştirilerek uygun duruma getirilir.

- Ana ortaklık konsolide finansal tablolarını bir biri ile benzer işlem ve olaylara aynı muhasebe politikalarını benimseyerek hazırlamalıdır. Grubu oluşturan işletmelerden birinin benzer işlem ve benzer durumlardaki başka olaylara bir başka muhasebe politikası uygulaması halinde konsolide finansal tablolar hazırlanırken gerekli düzeltmeler yapılır.
- Bağlı ortaklığın gerçekleştirmiş olduğu faaliyet sonuçları, bağlı ortaklığın ana ortaklığın kontrolüne geçmesiyle beraber konsolidasyon kapsamına alınır. Bağlı ortaklığın satışı durumunda bağlı ortaklığa ait faaliyet sonuçları elden çıkarılacağı zamana kadar konsolide gelir tablosu içerisinde yer alır. Bağlı ortaklığın elden çıkarıldığı tarihteki satış bedeli ile net varlık değeri arasındaki fark sonucu oluşan kar ve zarar konsolide kar/zarar tablosundadır. Bu işlemlerle ilgili gerekli bilgiler, finansal tablolarda karşılaştırılabilirliği sağlamak amacıyla konsolide finansal tablo dipnotlarında yer almaktadır.
- Bağlı ortaklığın imtiyazlı hisse senetlerine sahip olması durumunda, ana ortaklık temettü dağıtım kararına bakmaksızın imtiyazlı paylara düşen temettü tutarına göre kar ya da zararını hesaplamaktadır.
- Konsolidasyona dâhil edilmiş bağlı ortaklıkların azınlık paylarına düşen zarar tutarının bağlı ortaklıktaki azınlık payını aşması durumunda, azınlık pay sahiplerinin zararı karşılamakla ilgili herhangi bir girişimlerinin olduğu durumlar hariç olmak üzere fazla kısım bağlı ortaklıktaki çoğunluk payından karşılanır. Konsolidasyona dâhil işletmelerin kara geçmeleri halinde ise, daha önceden indirilen tutar kadar çoğunluk payına ilave edilir.

1.5.1.1. Konsolide Bilanço Düzenlemesine İlişkin İlke Ve Esaslar

Ana şirket ve bağlı şirketlerinin her birinin farklı tüzel kişiliği bulunmaktadır. Bu şirketlerin her birinin kendilerine ait bireysel gelir tablosu ve bilançosu olmak zorundadır. Konsolide bilanço, her şirketin kendi finansal durumu için düzenlemiş oldukları bireysel bilançolarının ana şirket ve bağlı şirketlerin oluşturduğu grubun bütün varlık ve borçlarını gösterecek şekilde birleşmeleri ile beraber ortaya çıkan finansal durum tablosudur (Canel, 2017: 32).

Konsolide finansal durum tablosu düzenlemesinde aşağıdaki süreç izlenir (Şenyıldız, 2004: 18-20):

1. Grup içi işletmelerin bilançoları ayrı ayrı toplanır.
2. Konsolidasyona dâhil edilen ortaklıkların sermayesindeki hisse veya payların defter değeri, konsolidasyona dâhil edilen ortaklığın öz kaynağına denk gelen tutar ile mahsup edilir.

- İndirim işlemi, bu ortaklık ilk defa konsolidasyona alındığı andaki defter değerine göre yapılır.
- İndirim işlemi, konsolide edilecek payların satın alındığı anda tespit edilebilen varlık ve kaynakların değerlerine göre veya hisseler farklı zamanlarda satın alınmışsa, bu ortaklığın bağlı ortaklık olduğu tarihte yapılır.
- Konsolidasyondan dolayı ortaya çıkan pozitif fark aktifte şerefiye olarak ve negatif fark (negatif şerefiye) ise pasifte uzun vadeli yabancı kaynaklarda gelecek yıllara ait gelirler grubunda gösterilir. Bu farklar 5 yıl içinde itfa edilir.

3. Konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi, ilke olarak ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesine eşit olmalıdır. Konsolide bilançoda bağlı ortaklığın ve kontrolü ana ortaklıkta olan iştirak ve bağlı menkul kıymetlerin ödenmiş/çıkarılmış sermayesi yer almaz. Ancak bağlı ortaklıkların ve ya kontrolü ana ortaklıkta olan

iştiraklerin ve bağı menkul kıymetlerin ana ortaklıkta pay sahibi olmaları durumunda, konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesinden daha az olabilir.

4. Toplulukta yer alan ortaklıkların birbirine yaptıkları sermaye taahhütlerinden dolayı borçların bulunması durumunda bu borçlar ilgili oldukları ödenmemiş sermaye ve varsa hisse senedi ihraç primi alacaklardan indirilerek tasfiye edilir.

5. Topluluk şirketlerin finansal tablolarında gösterilen “bağı ortaklıklar sermaye payları değer düşüklüğü karşılıkları”, “iştirakler sermaye payları değer düşüklüğü karşılıkları” ve “ bağı menkul kıymetler değer düşüklüğü karşılıkları” ile ilgili gider hesapları konsolide finansal tablolarda düzeltme yapmak suretiyle kapatılır.

6. Ortaklıkların birbirine olan borç ve alacakları toplama işleminden sonra karşılıklı olarak mahsup edilir. Ortaklıklar, birbirlerinin borçlanmayı temsil eden menkul kıymetlerine veya kıymetli evraklarına sahip olması durumunda, söz konusu menkul kıymetler ve kıymetli evrak da indirim tabi tutulur.

7. Grup içerisine alınan ortaklıkların kendi aralarında gerçekleştirdikleri dönen ve duran varlık satımları, ilke olarak, bu varlıkların topluluğa olan ilk maliyetleri üzerinden gösterilmelidir. Bundan dolayı gerekli indirim işlemleri hesap edilerek konsolide bilançoya aktarılmalıdır.

8. Grup içerisinde yer alan ortaklıkların stoklarına ilişkin grup içi mal alım ve satımından dolayı meydana gelecek olan kar, konsolide finansal tablolarda “brüt satışlar” “Satışların maliyeti” ve “Stok” hesaplarından oranı tutarında indirim işlemi yapılır. Stoklara ilişkin grup içi mal alım ve satımdan kaynaklanan zarar olması halinde, konsolide finansal tablolarda “Brüt Satışlar”, “Satışların Maliyeti” ve “ Stok” hesaplarına oranına uygun olarak eklenir.

9. İlk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mallar ve diğer stokların satış işlemi sonunda stoklarda kalan tutarın ve/veya kar/zararın hesaplanmasının imkânsız olması halinde bu hesaplama belli varsayımlar altında yapılır ve kullanılan varsayımlar dipnotlarda açıklanır.

10. Amortismanına tabi duran varlıkların grup içi alım ve satıma konu olması halinde topluluk içi işlemler nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemleri arındırılır. Bu kalemin konsolide finansal tablolara yansıtılması için yapılan işlemler: Satış kar ve zararın yanı sıra satış nedeniyle doğan yeni koşullarda yapılan hesaplamalarla satış öncesi koşulların devam niteliğindeki hesaplamalar arasındaki amortisman farkları ile yeniden değerlendirilmesi halinde, yeniden değerlendirme değer artış farkları ilgili hesaplara karşılıklı olarak mahsup edilerek konsolide finansal tablolarda düzeltme işlemi tamamlanır.

11. Konsolide finansal durum tablosu ve konsolide kar/zarar tablosunun düzenlenmesine ilişkin ilke ve esaslar bölümünde yer alan hususların elimine edilip, konsolide finansal tablolara aktarıldıktan sonra, grup içerisinde yer alan bağlı ortaklıkların özkaynaklarının içerisindeki grup dışındaki payları, konsolide finansal durum tablosunda mahsup edildikten sonra konsolide finansal durum tablosunun pasifinde özkaynak hesap grubu altında “Kontrol Gücü Olmayan (Azınlık) Payları” olarak ayrı bir hesapta yer alır.

1.5.1.2. Konsolide Kar/Zarar Durum Tablosuna İlişkin İlke ve Esaslar

Ekonomik bir organizasyon içerisinde yer alan şirketlerin kar/zarar tabloları konsolidasyon tekniği ile birleştirilmesi suretiyle elde edilen kar/zarar tablosu konsolide kar/zarar tablosu olarak ifade edilir. Konsolide kar/zarar tablosu içerisinde tek bir işletme değil, işletme topluluğunun gelir ve giderleri yer alır (Poray, 2004: 80). Konsolide kar/zarar tablosunun düzenlenmesinde aşağıdaki yer alan süreç izlenir (Şenyıldız, 2004: 20-21):

1. Grup içerisinde yer alan şirketlerin gelir tablosu tutarları ayrı ayrı toplanır.

2. Grup içerisinde yapılmış olan mal ve hizmet satışları toplama işleminden sonra “brüt satışlar” ve “satışların maliyeti” hesaplardan indirilir.

3. Grup içerisinde yer alan ortaklıkların, stoklarına ilişkin grup içi mal alım satımından kaynaklanan kar, konsolide finansal tablolarda stoklardan düşülerek satışların maliyetine eklenir, zarar olması halinde stoklara eklenerek satışların maliyetinden indirilmektedir.

4. Gruba dâhil edilen ortaklıkların birbirleri ile yapmış oldukları işlemlerden dolayı ortaya çıkmış gelir ve gider kalemleri (fazla ya da eksik ayrılan amortismanlar, faiz temettü vb.) ilgili hesaplarla elimine edilmektedir.

5. Konsolide edilen bütün ortaklıklara ilişkin dönem karı ve diğer yasal yükümlülük karşılıklarının toplamı konsolide finansal tablolardaki aynı başlıklı kalemlerin tutarını oluşturur.

6. Grup içerisinde yer alan bağlı ortaklıkların dönem net kar veya zararlarından topluluk dışı paylara isabet eden kısım, net konsolide gelir tablosunda “Azınlık Payları Kar/ Zarar” hesap grubu adıyla indirim olarak gösterilmektedir.

1.5.1.3. Konsolide Finansal Tablo Dipnotları

Konsolide finansal tabloların dipnotlarında aşağıdaki açıklamaların yer alması gerekmektedir (Şenyıldız, 2004: 21):

- a) Topluluğa dâhil bağlı ortaklıkların unvanı, ikamet yeri, sermayesi ve bu sermaye içinde ana ortaklık ile diğer bağlı ortaklıkların sahip olduğu paylar,
- b) Topluluğa dâhil ortaklıkların yapısında bir önceki döneme göre oluşan değişiklik,
- c) Grup kapsamında yer almayan bağlı ortaklıklarda ana ortaklığın sahip olduğu paylar ve bu payların varsa borsa değeri, yoksa net defter değerine göre hesaplanmış değerini gösteren bilgiler ve konsolide edilmemesinin nedenleri,

- d) Tasfiye yada iflasın olması halinde veyahut kanuni merkezleri yurt dışında bulunan konsolide finansal tablo kapsamındaki ortaklıklar ve bunlara ilişkin bilgiler,
- e) Konsolide finansal tablo uygulamasında dönemler arasında farklı muhasebe politikaları uygulanması durumunda bunun nedenleri ve parasal etkileri,
- f) Konsolidasyonda kullanılan varsayım, teknik ve yöntemlerin neler olduğuna dair ilişkin açıklama,
- g) Ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların konsolide finansal tablo düzenleme tarihinden sonra ortaya çıkan ve açıklamayı gerektiren olaylara ilişkin bilgi,
- h) Oylama gücünün yarısından daha fazlasını dolaylı ve dolaysız olarak sahip bulunmadığı bağlı ortaklıklar ile ana ortaklık arasındaki ilişkinin içeriği,
- ı) Oylama gücünün yarısından fazlasına, bağlı ortaklıklar aracılığıyla dolaysız veya dolaylı olarak sahip bulunan fakat kontrolün yokluğu nedeniyle de bir bağlı ortaklık olmayan işletmenin adı,
- i) Yabancı bağlı ortaklıkların finansal tablolarının TL'ye çevrilmesinde hangi yöntemlerin kullanıldığı,
- j) Bağlı ortaklıkların elde edilmesi ve satılmasının, rapor verme döneminde finansal durumuna, rapor dönemine ait sonuçlara ve ayrıca bir önceki döneme ilişkin tutarlara etkisi,
- k) Grupta çalışan personel sayısı,
- l) Konsolide finansal tabloları önemli ölçüde etkileyebilecek veya bunların açık, anlaşılabilir ve yorumlanabilir olması bakımından açıklanması gerekli olan diğer bilgiler,

m) Ana ortaklığın münferit (Konsolide öncesi) Finansal tablolarında bağlı ortaklıklara yapılan yatırımların muhasebeleştirilmesi.

1.5.2. Konsolidasyon İşlemleri

Ana ortaklık, konsolide finansal tabloları hazırlarken aynı olay ve işlemlere aynı muhasebe politikalarını uygular. Yatırım yapılan işletmenin konsolidasyonu, yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmenin kontrolünü elde ettiği tarihte başlar, kontrolü kaybettiği tarihte de sona erer.

Konsolide finansal tablolar hazırlayıp sunan şirket, finansal tablolarda yer alan tutarları tek tek toplar. Gruba ilişkin mali bilgileri bir tek iktisadi birim olarak ifade edebilmek için aşağıdaki hususları dikkate alması gerekir (Poray, 2016: 27):

- Ana şirket ve bağlı şirketlerin aktif, pasif, gelir, gider ve nakit akışlarına ait benzer kalemleri bir bütün olarak gösterilir.
- Ana şirketin bağlı şirketteki yatırımının defter değeri ile bağlı şirketin özkaynaklarından ana şirketin payına isabet eden tutarlar mahsup edilir (netleştirilir).
- Grup şirketleri kendi aralarında gerçekleştirdiği işlemleri, aktif, pasif, gelir, gider ve nakit akışlarını netleştirir

TFRS-10'da bazı konsolidasyon süreçlerinde TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardına atıf yapıldığı görülmektedir. Konsolidasyon sürecinin detayları, topluluğun yapısına ve finansal raporlama sistemine bağlı olarak topluluklar arasında farklılık göstermektedir. Standartlara dayanan geleneksel yaklaşıma göre, şirketler topluluk kuruluşları için her raporlama tarihinde konsolide finansal tablolar hazırlamaktadırlar. Bunun yanı sıra detaylı iş raporlama sistemlerini kullanan kurumsal ve yüksek kapasiteli şirketlerde, bu veriler raporlama sırasında değil, otomatik ve anında üretilebilir (Poray, 2016: 27).

Konsolidasyon sürecinde yer alan basamaklar ve bu basamaklardaki dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıdaki Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Konsolidasyon İşlemleri

BASAMAKLAR	ÖNEMLİ KONULAR
I. Adım Grup içerisinde yer alan bütün şirketlerin finansal tablolarının konsolide edilmesi	<ul style="list-style-type: none">❖ Aynı muhasebe politikaları❖ Farklı raporlama tarihleri❖ Yabancı ülkedeki bağlı ortaklıklar❖ Önemsiz bağlı ortaklıklar(Azınlık Payları)❖ Topluluk yapısındaki Değişiklikler
II. Adım Grup içi gerçekleştirilen faaliyetlerin ve hesap kalemlerinin mahsup edilmesi	<ul style="list-style-type: none">❖ Topluluk içi zararlar ve kazançlar❖ Vergi etkileri❖ Sınıflandırmayı etkileyen topluluk içi anlaşmalar
III. Adım Grup içerisinde yer alan her bağlı ortaklıktaki ana ortaklığın yatırım tutarının netleştirilmesi, şerefiyenin ve diğer grup içi işlemlerin düzeltme kayıtlarının yapılması	<ul style="list-style-type: none">❖ Düzeltme kayıtlarının yapılması❖ Şerefiyenin itfası
IV. Adım Kapsamlı karın ve özsermayenin azınlık paylarına dağıtılması.	<ul style="list-style-type: none">❖ Etkin sahiplik yüzdesinin belirlenmesi❖ Kontrol gücü olmayan payların ölçümü yönteminin seçimi

Kaynak: Poray, A,(2004), *Holderlerde Konsolide Fon Akım Tablolarının Düzenlenmesi ve Bir Uygulama*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Konsolide finansal tablolar, grubunun finansal durumunu, gruba dâhil olan şirketlerin finansal tablolarından daha gerçekçi bir şekilde yansıttığı düşünülmektedir. Dolayısıyla, grup içerisinde yer alan tüm kuruluşların münferit finansal tablolarında yer alan tüm varlık, yükümlülük ve özsermaye, gelir ve gider kalemleri birleştirilmiş ve konsolide edilmiş olup, “tam konsolidasyon” yöntemi öngörülmektedir. Ancak, konsolide finansal tabloların, grubun finansal durumunu makul bir şekilde sunabilmesi için konsolidasyon işlemlerinde bazı kuralların uygulanmasını gerektirmektedir. Bu kurallar şöyle özetlenebilir (Demir ve Bahadır, 2009: 71):

- Ana şirketin bağlı şirketteki yatırımın ve bağlı şirketin özsermayesindeki payının netleştirilmesi ve şerefiyenin hesaplanması,
- Kontrol gücü olmayan paylara ilişkin tutarlar hesaplanması,
- Topluluk içerisinde gerçekleşen faaliyetlerin ve bakiyelerin eliminasyonu,
- Bu işlemler gerçekleştirildikten sonra ana şirket ve bağlı şirketin finansal tabloları konsolide finansal tablolar çatısı altında konsolide edilebilir.

Aşağıdaki Tablo-2 ve Tablo-3’de konsolidasyon öncesi ana ortaklık bilançosu ve bağlı ortaklık bilançosunun içeriği yer almakta olup, Tam konsolidasyon yöntemi ile Tablo-4’te gösterilmiştir.

Tablo 2: Konsolidasyon Öncesi Ana Ortaklık Bilançosu

Ana ortaklığın varlıklar (Bağlı Ortaklıktaki yatırım hariç)	Ana ortaklığın Özsermayesi
Bağlı ortaklıktaki yatırım(Elde edilme tarihindeki tarihi maliyet üzerinden)	Ana Ortaklığın Tüm borçları (Yükümlülükleri)

Kaynak: Demir, V, ve Bahadır, O, (2009), *UFRS/IFRS Kapsamında İşletme Birleşimleri ve Konsolidasyon*, Nobel Yayın, Ankara

Tablo 3: Konsolidasyon Öncesi Bağlı Ortaklık Bilançosu

Bağlı ortaklıkların varlıkları	Bağlı ortaklığın Öz sermayesi
	Bağlı ortaklığın borçları(Yükümlülükleri)

Kaynak: Demir, V, ve Bahadır, O, (2009), *UFRS/IFRS Kapsamında İşletme Birleşimleri ve Konsolidasyon*, Nobel Yayın, Ankara

Tablo 4: Tam Konsolidasyon Yöntemine Göre Konsolide Bilanço

Ana ortaklığın varlıkları (Bağlı ortaklıktaki yatırım Hariç)	Ana ortaklığın Özsermayesi
	+
	Ana ortaklığın konsolidasyon tarihindeki Bağlı ortaklığın Özsermayesindeki payı
	-
	Ana ortaklığın elde etme tarihindeki Bağlı Ortaklığın özsermayesindeki payı
Bağlı ortaklığın varlıklarını tamamı	Ana ortaklığın kari
	+
	Ana ortaklığın bağlı ortaklıktaki kar payı
	Bağlı ortaklığın özsermayesi ve Karındaki Azınlık payı
	Ana ortaklığın borçları
	+
	Bağlı ortaklığın borçlarının tamamı

Kaynak: Demir, V, ve Bahadır, O, (2009), *UFRS/IFRS Kapsamında İşletme Birleşimleri ve Konsolidasyon*, Nobel Yayın, Ankara

1.5.2.1. Ana Ortaklık İle Azınlık Paylarının Ayrılmasıyla İlgili İlkeler

2009 yılı 27214 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Tebliğ’de Potansiyel oy hakkının mevcut olduğu durumlarda, ana ortaklık ve azınlık paylarına ait kâr / zarar veya özkaynak değişimiyle ilgili tutarlar belirlenir; Mevcut sahiplik statüsü göz önünde bulundurulur ve potansiyel hesaplama haklarının potansiyel kullanımı veya dönüştürülmesi gibi durumlar bu hesaplama dahil edilmez. Burada potansiyel oy hakları ile ilgili sözleşme kuralları önemlidir. Sözleşme aynı zamanda potansiyel oy haklarının ne zaman

ve nerede bulunacağını da belirtir. Kar veya zarar, ana ortaklık ve azınlık paylarının özkaynak sahiplerine atfedilir. Bu hisselerin ikisi de özsermayedir ve azınlık paylarına tekabül eden miktar gelir veya gider değildir. Bu sebeple, azınlık payları, dönem net karının (zararın) hesaplanmasında bir indirim olarak sunulmamalıdır. Dönem net karı (zarar), azınlık karı (zararı) dâhil olmak üzere kar (zarar) şeklindedir. Azınlık payı, ana ortaklığın kontrol ettiği grupta, kontrol edilemeyen paylar olarak yer almaktadır. Azınlık payının karı ve ana şirketin karı, konsolide döneminin net tutarını oluşturmaktadır. Konsolide edilen bağlı ortaklığa ait azınlık paylarına ait zarar tutarı, bağlı ortaklıktaki azınlık payını aşabilmektedir. Bu durumda, azınlık hissedarlarının zararı karşılamak için herhangi bir bağlayıcı yükümlülüğü bulunmadıkça ve zararın karşılanması için gerekli ek yatırımlar yapma kabiliyeti yeterli olmadıkça, iştirakteki çoğunluk payından fazla pay ayrılır (Yüksel, 2008: 36).

1.5.2.2. Grup İçi İşlemlerin Eliminasyonu İle İlgili İlkeler

Konsolide finansal tablo hazırlanırken, ana şirketin bağlı şirketteki yatırımını ve bağlı şirketin özsermayesindeki payı ilk önce elimine edilir. Bu tutar daha önce ana şirket tarafından satın alma maliyeti ile kaydedilen bağlı şirketteki yatırım hesabı ve bağlı şirketin öz sermayesindeki tutarı ile karşılaştırılır. Bu karşılaştırmanın sonucunda ortaya çıkan fark, diğer bir ifade ile şerefiye, TFRS-3 uyarınca hesaplanır ve konsolide finansal tablolara uygun bir şekilde yansıtılır.

Yukarıda da bahsedildiği gibi TFRS-3 şerefiyeyi satın alma maliyetini satın alan işletmenin, satılan işletmenin tanımlanabilir net varlıkların gerçeğe uygun değerindeki payını aşan kısmı olarak tanımlamaktadır. Ana ortaklık ortaya çıkan bu ek tutarı, bağlı ortaklığın maddi ve maddi olmayan varlıkların bir araya gelmesiyle meydana gelmiş bir tutar olarak düşündüğünden dolayı bu fazladan tutarı ödemiş olabilir. Bu gibi durumda ortaya çıkan şerefiye her yıl TMS-36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü 'ne uygun olarak değer

düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır (Bahadır ve Demir, 2009: 72). Konsolide finansal tabloların düzenlenmesinde; Ana ortaklık ve bağlı ortaklıklarının aktif, pasif ile gelir ve gider tutarları tek tek konsolide edilmektedir. Konsolide finansal tabloların grup ile ilgili finansal verileri tek bir ekonomik şirket çatısı altında hazırlayıp sunabilmesi için aşağıdaki işlemler uygulanmaktadır (Yüksel, 2008: 38):

- Ana şirketin gruba dâhil edilen bütün bağlı şirketteki yatırım tutarı ve bağlı şirketlerin özkaynaklarından ana şirketin payına isabet eden tutarlar netleştirilir,
- Konsolide edilen bağlı şirketin dönem kâr/zararından kontrol gücü olmayan paylara denk düşen tutarlar hesaplanır,
- Konsolide edilen bağlı şirketin net varlıklarındaki kontrol gücü olmayan paylara denk düşen tutarlar, ana şirkete denk düşen tutardan ayrı olarak belirlenmektedir. Net aktiflerden kontrol gücü olmayan paylara isabet eden tutarlar;
 - ❖ TFRS-3'e uygun olarak, şirket birleşmesinin gerçekleştiği tarihte hesaplanan Kontrol gücü olmayan payları,
 - ❖ Şirket birleşmesinin gerçekleştiği tarihten sonra öz kaynaklarda meydana gelen değişikliklerden kontrol gücü olmayan paylara isabet eden tutarlardan oluşur. İşletmenin özkaynak kalemlerinden olan ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, dönem net kârı (zararı) gibi başlıklarda meydana gelen değişikliklere göre azınlık paylarına ait tutarlarda değişiklik olacağı belirtilmiştir.

Grup içi tutarlar, işlemler, gelir ve giderler tamamen netleştirilir. Ancak, Tek Düzen Hesap Planına göre muhasebeleştirme yapılsa da, çeşitli işletmelerin muhasebe verileri tamamen karşılaştırılmaya elverişli olmamaktadır. Dolayısıyla konsolide finansal tablolar yanlış bir fikir verebilmektedir. Finansal tablolarda yer alan hesaplar ile muhasebe kayıtları ve muhasebe kayıtlarında kullanılan hesaplar arasında bilgi ve kayıt değişim süreçlerinin koordinasyonu etkili ve verimli olmalıdır. Gelir, gider ve kar payları da yer

almak üzere grup içi bakiyeler ve işlemler tamamen netleştirilir. Grup içi faaliyetlerden kaynaklanan ve stoklar ile maddi duran varlıklar gibi varlıkların maliyetine dâhil olan kar ve zararlar tamamen elimine edilir. Grup içi zararlar, varlıklarda, konsolide finansal tablolarda yansıtılması gereken bir değer düşüklüğü olduğunu gösterebilir. Grup içi faaliyetlerden dolayı ortaya çıkan kar ve zararın elimine edilmesi sırasında ortaya çıkan geçici farklar için TMS-12 Gelir Vergisi Standardına göre; Gelir Vergileri hükümleri uygulanmaktadır. Konsolide finansal durum tablosunda yer alan tüm şirketlerin stoklarını birleştirerek göstermesi sık kullanılan bir uygulamadır. Bu uygulamadan dolayı, ekonomik varlık dâhil olmak üzere tüm şirketlerin mamul-mal stokları birleştirilmekte ve bilanço, ekonomik durumdaki mamul-mal stoğu olarak gösterilmektedir. Ancak, karşılıklı satışlar söz konusu olduğunda ve bir şirketin tamamlanmış malları diğerinin hammaddesi ise, bu tür bir stok sınıflandırması hatalı bir değerlendirmeye sebep olabilmektedir. Dolayısıyla stokların likiditesi hakkında yanlış fikirler verebilmektedir (Yüksel, 2008: 29).

Satın alma işleminin ardından, grup içerisinde meydana gelmiş işlemlerden dolayı gelirler, giderler ve temettüleri dahil olmak üzere grup içi bakiyeler ve işlemler, konsolide finansal tabloların gerçeğe uygun değerini aşmamak için tamamen elimine edilmektedir. Konsolide finansal tablolardaki grup ile ilgili finansal bilgiler tek bir kuruluşta gösterildiğinden dolayı, topluluk içerisinde gerçekleştirilen alım ve satımlar gerçekte bir ekonomik olayı yansıtmamaktadır. Bundan dolayı konsolide finansal tablo hazırlanırken, sadece grup dışı şirketler ile yapılan işlemlerden kaynaklanan gelir, gider, temettü ve bakiyeler dikkate alınır. Aslında, buradaki amaç konsolidasyon içerisinde yer alan şirketler grubunun gerçekte olduğundan daha büyük bir şirket gibi görünmesini engellemektedir (Bahadır ve Demir, 2009: 78).

1.5.2.3.Konsolide Finansal Tabloların Aynı Tarih ve Muhasebe Politikalar İle Hazırlanmasıyla İlgili İlkeler

Ana ortaklığın ve bağılı ortaklıklarının konsolide finansal tabloları aynı raporlama dönemlerinde düzenlenmeli ve aynı muhasebe politikaları uygulanmalıdır. Ana şirket ve bağılı şirketin konsolidasyona dâhil edilmesi, raporlama dönemlerinin aynı olmasını gerektirmektedir. Fakat ana ortaklık ve bağılı ortaklık raporlama dönemleri farklı olması halinde bağılı ortaklık, ana ortaklık raporlama dönemini ve raporlama dönemleri arasındaki önemli işlem ve olayları göz önünde bulundurularak düzeltilir. Raporlama dönemleri arasındaki fark üç aydan fazla değilse, bağılı ortaklık finansal tablolarını düzeltir. Aksi takdirde, fark üç aydan fazlaysa, bağılı ortaklık ana şirketin raporlama dönemine göre yeni finansal tabloları düzenler (Başaran, 2009: 29).

Konsolide finansal tablolar, benzer olaylar ve işlemler için aynı muhasebe politikalarını uygulanarak hazırlanmaktadır. Konsolide finansal tablolarda yer alan şirketlerin finansal tabloları, benzer işlem ve olaylar için farklı muhasebe politikaları kullanılarak hazırlanması halinde Konsolide finansal tablolar hazırlanırken ilgili şirketin finansal tablolarında gerekli düzeltme işlemleri yapılır. Örneğin, farklı stok değerlendirme yöntemlerinin uygulamasında, yeniden değerlendirilmiş maddi duran varlıkların amortismanına tabi tutulan ve tutulmayan şirketlerin aktiflerini toplamak yanlış sonuçlara yol açacaktır. Sonuç olarak, konsolide finansal tabloların geçerliliği ve güvenilirliği azalmış olacaktır. Dolayısıyla, konsolide finansal tabloların düzenlenmesi sırasında, uygulanan farklı yöntem ve politikaların ortaya çıkardığı farklılıklar muhasebenin önemlilik kavramının da göz önüne alınarak konsolide finansal tabloların düzenlenmesi esnasında giderilmelidir. Ancak, farklılıkların hesaplanmasında ya da farklılıkların hesaplanmasının rasyonel olmadığı durumlarda bilgi erişiminde zorluklarla karşılaşıldığı durumlarda belirli varsayımların yapılması mümkündür. Değerleme yöntemlerinin aynı olması finansal durum tablolarının

konsolidasyonunda daha fazla görülmektedir. Gelir tablosunun konsolidasyonunda, değerleme farklılıklarını önemi, dönem başı ve dönem sonu yarı mamul ve mamul stoklarında ortaya çıkmaktadır (Yüksel, 2008: 41).



II. BÖLÜM

TFRS-10'A GÖRE KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENMESİ VE TFRS-3 İŞLETME BİRLEŞMELERİ STANDARDI

Konsolide finansal tablolar, ana şirketin bir veya daha fazla bağlı şirketi satın alması ile hazırlanan tablolardır. Konsolide finansal tablolar hazırlanırken, Türkiye Finans Raporlama Standardı-10 konsolide finansal tablolar standardı ve Türkiye Finans Raporlama Standardı-3 işletme birleşmeleri standardı ilke ve esasları doğrultusunda hazırlanıp sunulmaktadır.

2.1. TFRS-10 KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR STANDARDININ KAPSAMI

Şeffaflık ve hesap verilebilirlik, örgütler içinde bir “açıklık kültürü” yaratmaktadır. Finansal raporlama standartları, finansal raporlarının hesap verebilirliğini ve şeffaflığını artırdığından dolayı planlama ve yönetim amaçları için daha doğru ve güvenilir bilgi sağlamaktadır (Cirstea, 2016: 47). Doğru ve güvenilir bilgi grup işletmeleri/holdingler için konsolide finansal tablolar ile sağlanabilmektedir.

Konsolide finansal tablolar, ana şirket bünyesinde yer alan farklı alanlarda faaliyette bulunan şirketlerin faaliyet sonuçlarını bir araya getirmektedir (Büyüknalça, 2002: 30).

TFRS-10'a göre, finansal tabloların ana ortaklığın kontrolü altında bulunan bir grubun finansal tabloların hazırlanmasına ve sunumuna ilişkin olarak uygulanmaktadır. TFRS-10'u TMS-27 Bireysel Finansal Tablolar Standardından farklılaştıran en temel özellik, TFRS-10'da kontrol kavramının tanımlanmasının yapılması ve güç unsuruna

dikkat çekilmesidir. TFRS-10’da kontrol kavramının yeniden tanımlanması ile sadece risk ve getirilerden bahseden TMS-27’deki kontrol yaklaşımı güncellenmiştir.

Bu kapsamda TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı (Canel, 2017: 12):

- Bir veya daha fazla şirketi kontrol eden bir yatırımcı şirket, finansal tabloları hazırlamakla yükümlüdür.
- Konsolidasyon sürecinin temel kavramı olan kontrol mekanizmasının detayları açıklanmaktadır. Kontrolün analiz edilebilmesi için sadece tek bir kontrol modeli sunmaktadır. Ana şirketin, üzerinde yatırım yapacağı şirketi kontrol edip etmediğini belirlemek için kontrol politikalarını listeler.
- TFRS-10 Konsolide finansal tabloların hazırlanması sürecinde yapılacak olan muhasebeleştirme hükümlerini de kapsamaktadır.
- Bu standart, “Yatırım Ortaklığı” kavramının kapsamını belirlemektedir. Yatırım ortaklıklarının konsolide finansal tablo hazırlamadan muaf tutulmasına ilişkin esasları belirtmektedir. TFRS-10’da yatırım ortaklıkları için özel muhasebe koşullarına yer verilmiştir ve bu tanıma uygun bir işletme, sahip olduğu bağlı ortaklıkları konsolide finansal tablolara dahil etmekten muaf tutulmuştur. Yatırım ortaklığı, bir bağlı ortaklıktaki yatırım doğrultusunda gerçeğe uygun değer üzerinden hesaplanacak ve bu değerlendirme farkları kar veya zararda muhasebeleştirilecektir.

Bağlı şirketleri bünyesinde barındıran ana şirketler finansal tablolarını bağlı şirketler ile birlikte bir tek şirkete aitmiş gibi sunmaları gerekmektedir. Daha önce buna ilişkin ilkeleri TMS-27’de belirlerken, TMS-27’den konsolide finansal tablolara ilişkin düzenlemeler çıkarılmış olup, bir takım değişiklikler yapılarak, TFRS-10 yayınlamıştır. Bu standardın amacı, bir veya daha fazla şirketi kontrol eden şirketlerin hazırlayıp sunmaları

gereken finansal tabloların ilkelerini belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için Standart (Aktaş, 2013: 150):

- Bir veya birden daha fazla şirketi kontrol eden bir ana şirkete, konsolide finansal tablolar hazırlama zorunluluğu getirmektedir.
- Standart, kontrol kavramını konsolidasyonun temel kavramı olarak tanımlamaktadır.
- Yatırımcı şirket, yatırım yapılan şirketi kontrol edip etmediği yönünde kontrol ilkeleri sunmaktadır.
- Standart, bunların dışında konsolide finansal tabloların uyulması gereken muhasebeleştirme hükümlerini de içermektedir.

Ana şirket çatısı altında birleşen bir veya birden fazla bağlı şirketin finansal tablolarını tek bir finansal tabloda hazırlayıp sundukları tablolara konsolide finansal tablolar olarak tanımlanmaktadır. Buradaki ana şirketten kasıt, grubu oluşturan ortaklığın yarısından fazla oyu elinde bulunduran ve grubu kontrol altında tutan şirket anlatılmak istenirken, bağlı şirket ise ana şirket tarafından kontrol edilen şirkettir. Eğer bir şirket yatırım yaptığı şirket üzerinde hem finansal açıdan hem de yatırımlar açısından etkin bir şekilde üzerinde söz sahibi ise bu şirket yatırım yapılan şirketi kontrol ediyor demektir (Haftacı ve Kılınç, 2013: 78.).Konsolidasyon kapsamındaki şirketler aşağıdaki gibidir (Akbalık, 2002: 35):

Tablo 5: Konsolidasyon Kapsamındaki Şirketler

Ana Ortaklık:	Bağlı ortaklık:	Kontrol Gücüne Sahip Olunan İştirakler:	Kontrol gücüne sahip olunan diğer ortaklıklar:
Grup şirketini oluşturan, bağlı ortaklık ve iştiraklerin sermaye ve yönetimi açısından kontrolü elinde bulunduran ortaklıktır.	Ana ortaklık tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %50 den fazlasına veya aynı oranda oy hakkına ya da yönetim çoğunluğunu seçme hakkına sahip olunan şirket.	Ana ortaklık tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak en az %10'unu, en fazla %50'sine veya aynı oranlarda oy hakkına sahip olunan iştiraklerden, üzerinde kontrol gücü olunanlar.	Ana ortaklık tarafından hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %10'undan azına sahip olunan şirketlerden, üzerinde kontrol gücü olandır.

Kaynak: Akbalık, O, 2002:35 *Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi ve Bir Uygulama*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Konsolidasyona dahil edilen işletmelerden bir veya birkaç grubun finansal tablolarının doğruyu ve gerçeği yansıtmasını etkileyecek derecede önemli olmadığı durumda konsolide finansal tablolar hazırlanırken bu işletme veya işletmeler dahil edilmeyebilirler (Akbalık, 2002: 35).

Konsolidasyon kapsamındaki işletmelerin muhasebeleştirilme yöntemi ve uygulanacak Uluslararası Muhasebe Standartları aşağıdaki Tablo 6'daki gibidir (Başaran, 2012: 14):

Tablo 6: Konsolidasyon Kapsamındaki İşletmeler İçin Uygulanacak Uluslararası Muhasebe Standartları

Hisse Senedi Edinimi	Muhasebeleştirme	UMS
%20 den Az sahiplik	Gerçeğe uygun değer	UMS-39
%20-%50 Arasında sahiplik	Özkaynak Yöntemi	UMS-28
%50 den Fazla sahiplik	Konsolidasyon	UMS-27
İş ortaklıkları	Oransal konsolidasyonu Veya Özkaynak yöntemi	UMS-31

Kaynak: Başaran, H, (2012:14) *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolidasyon*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana ortaklık, bir işletmenin doğrudan veya dolaylı olarak bir şirketteki oy hakkının yarısından fazlasını elinde tutuyorsa, kontrolün olduğu bahsedilmekte ve bu yatırımların TMS- 27 uyarınca ana şirketin finansal tablolarına yansıtıldığı söylenebilmektedir (Başaran, 2012: 15).

Yatırım yapılmakta olan şirketin mali ve faaliyet politikalarına ilişkin alınacak kararlara katılma yetkisi olması durumunda; Yatırım yapılan şirketteki pay, TMS-28 İştiraklerdeki ve İş ortaklıklarındaki Yatırımlar Standardına göre yatırımcı finansal tablolarına aktarılmaktadır (Başaran, 2012: 15).

Ekonomik faaliyet üzerindeki kontrolün sözleşmeye bağlı olarak iki ya da daha çok tarafın paylaşıldığı durumlarda, alınacak kararlarda oy birliği aranmaktadır. İş ortaklıkları, olarak isimlendirilen bu yatırımlar TMS-31 İş Ortaklıkları Standardına göre ortak girişim finansal tablolarında yansıtılmaktadır (Başaran, 2012: 15).

Gerçeğe uygun değer farkı kar / zarara yansıtılan finansal varlıklar ve yükümlülükler, vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıklar ve yükümlülükler, kredi ve alacaklar ve satılmaya hazır halde bulunan finansal nitelikli varlıklar TMS-39 Finansal Araçlar Muhasebeleştirilme ve Ölçme Standardı uyarınca muhasebeleştirilir (Kaya, 2015: 110).

2.2. TFRS-10 STANDARDINA GÖRE KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN SUNUMU

Ana şirket konumundaki bir şirket konsolide finansal tabloları hazırlayıp sunmak zorundadır. Buna göre TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı, aşağıdakilerin dışındaki tüm işletmelere uygulanır (TFRS-10. md.4):

Aşağıdaki koşulların tamamını karşılayan bir ana ortaklık konsolide finansal tablo sunmak zorunda değildir:

- a) Ana ortaklığın başka bir işletmenin tamamen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ya da başka bir işletmenin kısmen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ve oy hakkı olmayan ortaklar da dâhil olmak üzere, diğer ortaklara ana ortaklığın konsolide finansal tablo sunmayacağını bildirmiş olması ve ortakların da bu duruma itiraz etmemiş olması,

- b) Ana ortaklığın borçlanma araçlarının ya da öz kaynağa dayalı finansal araçlarının kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalar da dâhil olmak üzere, yerli veya yabancı bir sermaye piyasasında veya tezgâh üstü piyasada) işlem görmüyor olması,
- c) Ana ortaklığın, herhangi bir finansal aracın kamuya açık bir piyasada ihracı için bir sermaye piyasası otoritesine veya düzenleyici diğer bir kuruma, finansal tablolarını vermek suretiyle başvuruda bulunmuş olmaması veya başvuruda bulunma sürecinde olmaması ve
- d) Ana ortaklık veya ara kademe bir ana ortaklığın kamunun kullanımına açık ve bu TFRS uyarınca gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılarak ölçülen veya konsolide edilen bağlı ortaklıklarının TFRS'lere uygun finansal tablolar hazırlıyor olması.”

Yukarıdaki (a) ve (d) paragraflarındaki durum kademeli holding bünyesinin içerisinde söz konusu olabilmektedir. Kademeli holdingdeki ana işletme, bir başka işletmenin ortağı olabilmektedir (Yüksel, 2008: 30).

Yukarıdaki b ve c paragraflarında belirtilen durumların konsolide finansal tabloların piyasada kullanımının artmasını ciddi bir durumda sınırlamaktadır. Bunun nedeni olarak ülkemizdeki şirketlerin borçlanma araçları kamuya açık bir piyasada işlem görmemelerinden kaynaklanmaktadır (Yüksel, 2008: 30).

2.3. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN DÜZENLENMESİ

Konsolide finansal tablolar herhangi bir finansal tablo için düzenlenebilir. En önemli tablolar arasında finansal durum tablosu ve kar/zarar tablosu yer almaktadır (Akbaba,1997:3). Buna göre çalışma bu iki finansal tablo üzerinden ele alınmıştır.

Konsolide finansal durum tabloları, konsolide kar/zarar tabloları gibi belli bir grubun kontrolü altındaki iki ve daha fazla işletmenin finansal verileri ve bu finansal

verilerde meydana gelen değişmeleri tek bir tablo şeklinde ilgili taraflara sunmaktadır (Ceyhan, 1993: 32). Konsolide Finansal Durum Tablosunda ve Konsolide Kar/Zarar Tablosunda temel mali tablolar hazırlanırken ana işletmenin yatırım yaptığı şirketteki sahip olduğu hisse oranında konsolidasyon yöntemi belirlenmektedir. İşletmelerin finansal tabloları sanki tek bir şirkete aitmiş gibi bir araya getirilmektedir (Genç, 2005: 111).

Konsolide finansal tabloların bünyesinde yer alan bağlı ortaklıklar tek bir şirketmiş gibi ele alınmaktadır. Bir varlığın diğerinin konsolide edilmesi karmaşık olabilir. Bununla birlikte, yatırımcılar için önemlidir. Çünkü bir işletme diğer işletmeyi satın aldığında, diğer işletmenin varlıklarını, yükümlölüklerini, gelirlerini ve harcamalarını, tek bir ekonomik birimmiş gibi, finansal raporları ile birlikte rapor eder (www.PVC.com, 2015: 1-2). Konsolide finansal tablolar diğer finansal tabloların aksine, birden fazla şirketin finansal durumlarını ifade etmektedirler. Birbirleriyle gerek ticari gerekse hizmet ilişkisi içerisinde yer alan şirketlerin finansal tablolarını birbirinden, bağımsız olarak ele alınması yanıltıcı sonuçlara yol açabilmektedir. Konsolide finansal tablolar, ilişki içerisinde yer alan bu şirketlerin ilişkilerin netleştirilmesine olanak sağlayarak daha güvenilir ve daha verimli değerlendirme yapılmasına imkân vermektedir (Özdemirci, 2006: 5).

Konsolide finansal tablolar, üçüncü kişi ya da kurumlarla veya grup içi şirketler arasında meydana gelen işlemler sonucunda hazırlanmaktadır. Dolayısıyla finansal tabloların konsolidasyonunda grup içi gerçekteşen işlemlerden dolayı meydana gelen borç- alacak ve gelir- giderler elimine edilmektedir. Grup içerisinde gerçekteştirilen işlemler sonucunda meydana gelen gelir ve giderler konsolide gelir tablosunda yer almazken grup dışındaki herhangi bir şirketle gerçekteştirilen faaliyetler sonucunda meydana gelen alacak ve borçlar konsolide bilançoda gösterilmektedir (Akbaba, 1997: 3).

Konsolide finansal tablolar arasında, uygulamadaki en yaygın tablo konsolide finansal durum tablosudur. Konsolide finansal durum tablosu, ekonomik bir bütün

içerisinde yer alan şirketlerin bağımsız bir şekilde bireysel hazırladıkları finansal durum tablolarının bir araya getirilmesiyle oluşan tablodur. Bu finansal durum tablosu aynı zamanda holdinglerin de finansal durum tablosu olarak da anılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, konsolide finansal durum tablosu, konsolidasyon tekniği ile belirli kişi veya grubun kontrolü altında yer alan birden fazla şirketin konsolidasyon yöntemiyle birleştirilmiş bilançosudur (Otlu, 1999: 108). Konsolide bilançolar; ana ve bağlı işletmelerin bir ekonomik bütünlük oluşturması görüşünden hareket edilerek hazırlanırlar (Atikler, 1989: 90);

a) Ana işletmenin bağlı işletmeye yaptığı yatırım

b) Ana işletme ile bağlı işletme arasındaki işlemlere göre düzenlenirler.

Düzeltilme, birleştirme işleminden önce yapılmalıdır. Düzeltme işleminin amacı grup içi faaliyetlerin etkilerini dengelemektir. Konsolide finansal tablolar, grubu oluşturan şirketlerin finansal nitelikli verileri tek bir işletme bünyesinde gösterilebilmesi için grup içi yapılan işlemleri, gelirleri ve giderleri içermelidir. Böylece gruba ilişkin finansal bilgiler tek bir ekonomik işletmeye atfedilebilir. Konsolide finansal tabloların vergi kanunlarıyla bir ilişkisi bulunmadığından düzeltmeler grup şirketlerinin resmi defterlerine yansıtılmaz. Bu anlamda düzeltici faaliyetler sadece çalışma raporlarında görülebilir (Yüksel, 2008: 43).

Konsolide bilanço hazırlanırken, ana şirketin ve bağlı ortaklıklarının bütün bilanço kalemleri toplanır. Bağlı ortaklığın ana şirketin bilançosunda yer alan kayıtlı tutarı ile ana şirketin bağlı şirketin özsermayesindeki hissesi karşılık olarak mahsup edilir (Kaya, 2011: 37). Birden fazla bağlı şirketin yer aldığı durumlarda, konsolidasyon süreci, ana ortaklık ile bağlı ortaklıkları arasındaki ilişkinin “doğrudan doğruya” bir ilişki veya “dolaylı” bir ilişki olup olmadığına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Ana ortaklık ile bağlı ortaklıklar arasında dolaylı ilişkiler olması durumunda, bu ilişkiler gruplara ayrılarak

kendi aralarında konsolide edilir ve işlem doğrudan ilişkiye indirildikten sonra konsolide edilmektedir. Ana ortaklık ile bağlı ortaklık arasında doğrudan bir ilişki olması durumunda konsolidasyon daha kolay ve tek bir aşamadan meydana gelmektedir. Kısacası bağlı ortaklıklar birbirleriyle yatırım yapmışlarsa, söz konusu ortaklıkların finansal tablolarının birleştirilmesinden sonra geriye ana ortaklık kalması durumunda grubun konsolide finansal tabloları ortaya çıkabilmektedir (Yüksel, 2008: 44).

2.3.1. Konsolide Sermaye ve Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesaplanması

Şerefiye, şirketlerin devamlılığının ayrılmaz bir parçası, bir şirketin müşterileri ile ilişkilerini etkin bir şekilde yerine getirmesini ve böylelikle tanımlanabilir varlıkların gerçeğe uygun değerinin üzerine çıkmasına, varlığın değerinin artırmasını mümkün kılan tüm değerler dizisidir. Demir ve Bahadira göre; şerefiye, günümüz literatüründe, şerefiyenin şirketin üstün kazançlarının sonucu olarak ortaya çıktığı konusunda bir fikir birliği olduğundan yanadır. Bir işletmenin üstün değer elde etme gücüne sahip olması, işletmenin kullanımının maddi varlıkları aracılığıyla elde etmesi gereken normal karın daha yukarısında bir kazanç elde ettiği anlamına gelir (Demir ve Bahadır, 2009: 52). Bir başka ifadeyle şerefiye, münferit olarak tanımlanmayan ve ayrı kaydedilmeyen varlıklardan kaynaklanan tahmini gelecekteki ekonomik faydalara erişim sağlamak için ödenen tutardır (Şen, vd. 2015: 48).

Bağlı ortaklığın, varlık ve yükümlülükleri, konsolidasyon işlemi sırasında ana şirketin varlık ve yükümlülükleri ile birleştirilmesinden dolayı, ana ortaklık yatırım tutarı ve bağlı ortaklık sermayesindeki hissesi karşılıklı olarak elimine edilmektedir. Dolayısıyla, bağlı kuruluşun varlıklarının iki defa muhasebeleştirilmesi engellenmektedir. Diğer bir ifadeyle, ana ortaklığın varlıklarında yer alan bağlı ortaklıkların hesabındaki tutar, bağlı ortaklığın tüm varlık ve yükümlülüklerinden ana ortaklığa düşen payını temsil etmektedir. Bağlı ortaklığın tüm varlık ve yükümlülükleri ana ortaklıkta birleştirildiğinden dolayı,

bağlı ortaklıkların bakiyesinin konsolidasyondaki bakiyesinden çıkarılması gerekmektedir. Aynı durum, bağlı ortaklığın öz kaynaklarının konsolidasyonu için de geçerlidir. Bağlı ortaklıkların öz kaynak kalemleri tüm varlık ve yükümlülükleri konsolide etmek için birleştirilir. Bu sebeple konsolidasyonda, ana ortaklıktaki bağlı ortaklıklar hesabı ile bağlı ortaklıkların öz kaynak hesapları karşılaştırılarak eliminasyon yapılması gerekmektedir (Yüksel, 2008: 45).

TFRS-3, işletme birleşmesinden doğan şerefiyenin, iktisap edilen işletmenin bir varlığı olarak muhasebeleştirilmesini gerektirmektedir. Şerefiye tutarı; birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değer üzerinden ölçümü gerektiren transfer edilen bedel ve edinilen şirketteki kontrol gücü olmayan paylar, net tanımlanabilir varlıkların gerçeğe uygun değerinden indirilmektedir (Şen vd. 2015: 48).

Şerefiyenin hesaplanması ana ortaklık teorisine ve tek işletme teorisine göre hesaplanmaktadır. TFRS şerefiyenin hesaplanmasında “Ana ortaklık Teorisini” kabul etmektedir. Ana ortaklık teorisine göre şerefiye; defter değerini aşan maliyetten devralan işletmenin devredilen işletmenin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değeri ve defter değeri arasındaki fark üzerindeki payı düşürülerek bulunmaktadır. Tek işletme teorisinin dayandığı görüş ise, konsolide finansal tabloların sermaye açısından birbirine bağlı şirketlerin bir işletme çatısı altında birleşerek hazırlanıp sunulmasından yanadır. Bu teoriye göre, işletme iki ayrı hissedar grubunun ortaya koydukları sermaye ile oluşturulmuştur. Ana ortaklık hissedarları ve azınlık hissedarlarıdır. Böyle bir durumda ana ortaklık teorisinde grup dışındaki payları temsil eden azınlık payları ile çelişmektedir (Bahadır ve Demir, 2009: 38).

Şirket birleşmesindeki satın alma maliyeti, satın alan şirketin satılan şirketin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerinden daha yüksek veya daha düşük olabilmektedir. Böyle bir durumun söz konusu olması halinde, satın alan şirketin, satılan

şirketin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerinin satın alma maliyetini aşan kısmı negatif şerefiye olarak ifade edilmektedir. Negatif şerefiye aynı zamanda literatürde "Sermaye yükü", "Konsolidasyon üst", "Kombinasyon" ve "Negatif sermaye farkı" olarak da tanımlanmaktadır (Bahadır ve Demir, 2009: 57).

2.3.1.1. Ana Ortaklık İle Bağlı Ortaklık Arasındaki Sermaye İlişkisi

Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında öncelikli olarak ana ortaklığın bağlı ortaklığına yapılan yatırım ve ana ortaklığın bağlı ortaklığının öz sermayesindeki hissesi elimine edilir. Bu işlem, daha önce ana ortaklık tarafında satın alma maliyeti ile konsolide çalışma kâğıtlarına kaydedilmiş bağlı ortaklığın yatırım hesabı ve bağlı ortaklığının öz sermayesindeki hissesi ile karşılaştırılır. Bu karşılaştırma işleminin bir sonucu olarak, varlıkların piyasa şartlarından dolayı gerçeğe uygun değeri ile kayıtlı değeri (defter değeri), arasında ortaya çıkmış olan bu olumlu fark TFRS-3 uyarınca hesaplanmakta ve finansal tablolara aktarılmaktadır (Bahar ve Demir, 2009: 72).

Ana şirketin bağlı ortaklıklarının veya iştiraklerinin hissedarlık payları ve bu şirketlerin sermaye hesapları konsolide finansal tablolarda elimine edilir. Ana şirket bağlı şirketin bütün sermayesine sahipse, ana şirketin tüm sermayeye sahip olduğu holding şirketi (ana şirket) tarafından, bağlı şirketlerin bütün sermayelerine sahip olması söz konusudur. (Pursuk, 2008: 90).

Yukarıda açıklandığı üzere, TFRS-3'ün şerefiyeyi satın alma maliyetinin edinen şirketin (ana şirket), edinilen şirketin (bağlı şirket) tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerinin fazlası olarak ifade edilir. Ana şirket, bu ek fiyatı bağlı kuruluşun maddi varlıklarının ve tanımlanabilir maddi olmayan duran varlıkların birleşiminden kaynaklandığına inanmaktadır. Böyle bir durumda ortaya çıkan bu fark (Şerefiye), TMS-36 uyarınca değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır (Bahadır ve Demir, 2009: 72).

2.3.1.2. Konsolidasyon Şerefiyesinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Şerefiye, işletmenin satın alım sırasındaki işletme için ödenen tutarla piyasa rayiç değerinin net varlıklarının değeri arasındaki olumlu farktır. Bir işletmenin piyasa rayiç değeri ölçülemiyorsa, ilgili işletmenin bilançosunun net defter değeri değerlendirilmelidir. Şerefiyenin ortaya çıkmasında en etkili olan faktör, satın alınan şirketin sahip olduğu yüksek pazar payı ve bu paylardan kaynaklanan piyasa ortalamasının üstünde kâr beklentisidir. Şerefiye, maliyet tutarı ile rayiç tutarı arasındaki miktarı temsil etmektedir. İşletmenin varlıklarına yönelik rayiç tutarının hesaplanmasının asıl amacı, satın alım tarihindeki varlığın maliyet değerini gösteren varlıkların defter değerinin alıcı ve satıcı açısından anlamının olmamasıdır (Akgün, 2009: 19).

TFRS, şerefiyenin satın alınan şirketin normalin üstünde bir kazanç yaratma gücünün bir göstergesi olarak ortaya çıktığını ve gelecekte şirketin bu imkânını kullanarak kar edebileceği şeklinde tanımlamıştır. Dolayısıyla TFRS-3 şerefiyenin sınırsız bir faydalı ömre sahip olduğunu varsaymasından dolayı amortismanına tabi tutulmamasından yana olduğunu ve TMS-36 Değer Düşüklüğü testine tabi tutulması gerektiğini ifade etmektedir (Bahadır ve Demir, 209: 54).

2.3.2. Konsolide Bilançoda Varlıkların ve Yabancı Kaynakların Düzenlenmesi

Konsolide finansal durum tablosunda, sermayeyi ve konsolidasyon şerefiyesini hesaplandıktan sonra, ana ortaklığın ve bağlı ortaklıkların tüm varlık ve borçlarının konsolide edilmesi gerekmektedir. Konsolidasyon işlemi sırasında, grup içerisindeki işletmelerin aralarında yaptıkları işlemlerin etkilerini ortadan kaldırmak için indirimler yapılmalıdır. Konsolide finansal durum tablosu hazırlarken göreceli olarak önemli olan işlemler; alacak ve borçların netleştirilmesi, grup içi mal alım satımı, maddi duran varlıklar, azınlık payları olarak ifade edilmektedir (Gürdal, 2001: 153).

2.3.2.1. Alacak ve Borçların Netleştirilmesi

Grup içi şirketler genellikle birbirleriyle kredili mal alım ve satım işlemleri gerçekleştirmektedirler. Bu işlemler, şirketler arasında borç ve alacakların doğmasına neden olmaktadır. Şirketlerin yasal olarak ayrı ayrı düzenleyeceği finansal tablolarda yer alan bu alacak ve borçlar, işletmeler arasında gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda ortaya çıkan hesapları temsil etmektedir (Erdoğan, 1985: 66).

Şirket grubundaki her işletme, bireysel olarak faaliyette bulunmaya devam etmektedir. Bu amaçla, çeşitli kaynaklardan fon kaynakları da sağlamaya devam ederler. Ana şirket yönetimi, topluluktaki şirketlerden ve kendi faaliyetleri dâhilinde bir finansman kaynağı olmasını sağlamaya çalışır. Dolayısıyla topluluk şirketleri arasında fon transferleri yapılmaktadır. Bu tür transferler, şirketlerin kısa sürede ihtiyaç duydukları kaynakları sağlamaları ve piyasa koşullarından daha uygun maliyetlerle borçlanmada fayda sağlamaktadır (Gürdal, 2001: 153).

Holding'e dahil olan şirketler çeşitli nedenlerden dolayı alacaklı ve borçlu statüsündedir (örneğin, mal alımı veya satımı, kredi ilişkisi vb.). Bütün bu alacaklar ve borçlar konsolide finansal durum tablosunda toplanır ve mahsup edilir. Böylece, topluluğun dışında kalan alacaklar ve borçlar konsolide bilançoya eklenmiş olur (Kehriman, 2002: 82-83). Karşılıklı olarak fon transferleri, şirketlerin borç ve alacak hesaplarında finansal tablolarına yansıtılmaktadır. Bu karşılıklı hesaplar, konsolidasyon sürecinin bir gereği olarak düşülmelidir. Çünkü bu alacak ve borçlar, ortaya çıkan konsolidasyon biriminin gerçek varlıklarını ve borçlarını yansıtmaz (Gürdal, 2001: 154).

Ana şirket ve yavru şirket arasında, gerek ticari bir faaliyetten ötürü gerekse ticari olmayan bir faaliyetten ötürü ortaya çıkmış olan alacak ve borçlar konsolide finansal tablolar hazırlanırken konsolide çalışma kâğıtlarında konsolide finansal raporlama standartlarına uygun bir şekilde mahsup işlemleri gerçekleştirildikten sonra finansal

tablolara aktarılmaktadır. Ana ortaklık münferit finansal durum tablosunda bağı ortaklıklardan alacaklı olduğu tutarlar, bağı ortaklık münferit finansal durum tablosunda yükümlülükleri temsil etmektedir. Dolayısıyla işletme birleşmeleri sırasında konsolide finansal tablolar ilke ve esasları doğrultusunda ana şirket ve bağı şirket arasındaki işlemler elimine edilmelidir.

2.3.2.2. Grup İçi Mal Alım Satımı

Ortaklık içerisinde doğası gereği mal alım satımı yapılmaktadır. Bu durum, özellikle bir ürün farklı şirketlerde farklı süreçlerle üretildiğinde ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile bir işte üretilen mallar, diğer işin ham maddeleri veya yarı mamul şeklindedir.

Grup içi satışlar kar payı eklenerek yapılmakta olup, malın bilanço tarihi itibariyle iştiraklerden birinin tasarrufunda olması durumunda, söz konusu tutar stoklardan düşülmek zorundadır. Diğer bir ifade ile, grup içi ortaklıklardaki gerçekleşen kârlı mal ve hizmetlerin satışı henüz gerçekleşmemiş bir geçici karı temsil etmektedir. Söz konusu mal ve hizmetler, takip eden dönemde grup dışında üçüncü şahıslara satılacağından, grup karının ancak o tarihte gerçekleşeceği kabul edilmelidir. Grup içi kârlı malların satışı, konsolide gelir tablosunun satışını, satışların maliyetini ve dönem net karını etkiler. Konsolide finansal durum tablosunda ise, mallar kredi ile satılıyorsa, alıcılar ve satıcılar hesabını, malların stok hesabı ve dönemin net karını etkilemektedir (Yüksel, 2008: 68).

2.3.2.3. Maddi Duran Varlıklar

TMS-16 Maddi Duran Varlıklar Standardına göre, maddi duran varlıklar, mal veya hizmet üretimi veya arzında kullanılmak, başkalarına kiraya verilmek veya idari amaçlar çerçevesinde kullanılmak üzere elde tutulan ve bir dönemden fazla kullanımı öngörülen fiziki kalemler (TMS-16, md.6) şeklinde tanımlanmaktadır.

Grup içi alım ve satıma konu olan itfaya tabi varlıklar ile ilgili grup içi işlemlerden kaynaklanan gelir ve gider kalemleri ayrılır. Bu tutarların konsolide finansal

tablolarla yansıtılması için izlenecek süreç, satış karı ve zarara ek olarak, satıştan doğan yeni koşullar altında yapılan hesaplamalar, satış öncesi koşulların devamı niteliğindeki hesaplamalar arasındaki amortisman farklılıkları tekrar değerlendirilmesi durumunda, yeniden değerlendirme farkı ilgili hesaplarla düzeltme kayıtları yapılarak netleştirme yapıldıktan sonra konsolide finansal tablolara yansıtılır (Ceyhan, 1993: 47).

Amortisman tabii tutulan maddi duran varlıkların satışı sonucunda, grubun hem kendi alım maliyeti hem de satıcının satış fiyatı dâhilinde belirli bir kar payı bulunmaktadır. Ayrıca, alıcı ortaklık, itfa tutarını kar rakamına dayandırmaktadır. Ortaklıklar arasındaki satış karına ek olarak, alıcı ortaklığı tarafından hesaplanan itfa payında kar payı da ortadan kaldırılmıştır. Alıcı ortaklık tarafından hesaplanan fazla amortisman, konsolide finansal durum tablosunda birikmiş itfa payından düşülmeli ve kara ilave edilmelidir (Yüksel, 2008: 74).

2.3.2.4. Azınlık Payları

TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardına göre, kontrol gücü olmayan paylar, Ana ortaklık, kontrol gücü olmayan payları konsolide finansal durum tablosunda özkaynaklar içerisinde, kendi ortaklarının özkaynaklardaki paylarından ayrı olarak gösterir (TFRS-10, md.22).

Ana şirket, bağlı şirketin hisse senetlerinin hepsini değil de büyük bir kısmını satın alması halinde, ana ortaklığın sahip olduğu hisselerin dışındaki paylar, kontrol edilemeyen paylar olarak azınlık paylarını oluşturur. Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında, bağlı ortaklığın varlık ve yükümlülükleri (Konsolide Finansal Durum Tablosunda) ile gelir ve giderlerinin (Konsolide Gelir Tablosunda) tamamı gösterilmektedir. Bu sebeple ana şirketin bağlı şirketin tamamına sahip olmadığı durumda; varlık ve yükümlülüklerin, gelir ve giderlerin bir kısmı, azınlık hisse senedi sahiplerinin olmaktadır. Azınlık hisse senetlerinin sahipleri bağlı şirketteki paylarını temsil

eden bu bölümün hem konsolide finansal durum tablosunda (net varlıklardaki azınlık payları olarak adlandırmaktadır) hem de konsolide kar/zarar tablosunda (net kardaki azınlık payları olarak adlandırılmaktadır) gösterilmesi gerekmektedir (Bahadır ve Demir, 2009: 64).

Finansal raporlama standardına göre, ana şirket bağlı şirketin tamamını değil de, büyük bir kısmını satın alması halinde, ana şirket tarafından kontrol edilemeyen paylar diğer bir ifade ile azınlık payları gerçeğe uygun değeri üzerinden hesaplanmaktadır. Kontrol edilemeyen paylar ana şirket finansal durum tablosunda azınlık payları olarak yer almaktadır.

2.3.3. Konsolide Gelir Tablosunun Düzenlenmesi

Konsolide gelir tablosu, ana şirket ve bağlı şirket gelir tablolarının bir araya getirilmesi ile oluşmaktadır. Konsolide gelir tablolarının özelliği ekonomik bir bütünlük içerisinde yer alan işletmelerin gelir ve giderlerini tek bir işletmenin gelir ve giderleri gibi sunmalarıdır (Erdogan, 1985: 68). Bu tabloların düzenlenmesindeki amaç, grup dışı kişiler ve şirketlerle ilgili gerçekleştirilmiş faaliyetlerin bir raporunu sunmaktır. Bu sebeple, grup içi şirketler arasında gerçekleşen alım – satım, gelir ve gider özelliği olan işlemlerden ötürü ortaya çıkan kar ve zararın tablolarda yer almaması gerekmektedir. Dolayısıyla ortaya çıkan bu durum çalışma kâğıtlarının üzerinde düzenlenmekte ve konsolide gelir tablosuna aktarılmamaktadır (Erdogan, 1985: 68). Konsolide finansal durum tablosunda da olduğu gibi konsolide gelir tablosunun düzenlenmesi için bir takım eliminasyonların yapılması gerekmektedir. Bunlar aşağıda maddeler halinde yer almaktadır (Ergüden, 2000: 46):

- Topluluk içi işletmeler arası satışlardan oluşan stok karlarının giderilmesi
- Topluluk içi işlemlerden birinin ötekine ödediği kar payının giderilmesi,
- Topluluk içi işlemler arası sabit varlıkların satışlarından doğan karların giderilmesi,

- Topluluk içi işletmeler arası karşılıklı mal ve hizmet alış ve satışlarının giderilmesidir.

Konsolide gelir tablosu düzenlenirken, konsolidasyona dahil edilen şirketlerin sahiplik oranının pek bir önemi olmamakta ve dahil edilen işletmelerin tutarları ana işletme tutarlarıyla toplanarak konsolide gelir tablosuna aktarılır. Gelir tablosunda yer alan her kalem ayrı ayrı toplanır ve gruba ait ortaklıkların kendi aralarında yapmış oldukları mal ve hizmet satışları “Brüt satışlar” ve “Satışların maliyeti” den düşülür. Topluluk içi ortaklıkların mal alım-satımından dolayı ortaya çıkan kar, konsolide finansal tablolarda stoklar kaleminden düşürülerek satışların maliyetine ilave edilir. Zarar olması halinde ise, stoklar kalemine eklenerek satışların maliyetinden indirilir (Ak, 2004: 42).

2.3.3.1. Konsolide Gelir Tablosundaki Düzeltmeler

Konsolide finansal durum tablosunda olduğu gibi konsolide gelir tablosunun düzenlenmesinde de gruba dahil edilen şirketlerin ekonomik bir değer olduğu düşüncesinden hareket edilir. Dolayısıyla gruba dahil edilen şirketlerin kendi aralarında yaptıkları alım ve satım işlemleri gelir ve gider niteliği taşıyan diğer işlemlerden dolayı ortaya çıkmış olan kar ve zarar konsolide gelir tablosunda yer almamaktadır (Ergüden, 2000: 46).

2.3.3.1.1. Gelir ve Gider Kalemleri

Topluluk içerisinde yer alan şirketlerin kendi aralarında gerçekleştirmiş oldukları mal ve hizmet alım- satımı, kira ve her türlü ortaya çıkan faiz ve kar payı ödemeleri neticesinde ortaya çıkmış olan gelir ve giderler, konsolide gelir tablosu düzenlenirken karşılıklı olarak elemine edilmektedir. Şirketler arasında borçlanma ve para transferlerinden kaynaklanan faiz gelirleri ve giderleri olabilir. Konsolidasyon açısından bu olay varlıklar-borçlar ve özsermaye üzerinde bir etki yaratmadığını sadece kaynakların işletmeler arasında değiştiği anlamına gelmektedir (Erdoğan, 1985: 69).

2.3.3.1.2. Ortaklıkların Birbirleriyle Mal Alım Satımından Kaynaklanan Kârların Eliminasyonu

Serbest piyasada seçim özgürlüğü, malların pazar değerinin oluşması açısından önemlidir. Bir takım ortaklıkta böyle bir özgürlüğün kısıtlanabileceği görülmektedir. Bu özellikle ana ortaklık ile bağlı ortaklık arasında gerçekleşmiş olan işlemlerin ana ortaklığın denetiminde olmasından dolayıdır. Grup içerisinde belirlenen fiyat, transfer fiyatıdır. Ana şirket, transfer fiyatını, grubun çıkarları doğrultusunda (en düşük maliyete katlanma, en yüksek kar elde etme, vergi kaçınma, vb.) belirlenmesini sağlar. Bu şartlarda belirlenen alım satım fiyatlarına göre; grup içi ortaklıklar arasındaki gerçekleşen işlemlerden dolayı ortaya çıkan etkiler konsolide finansal tablolar hazırlanırken giderilmelidir (Yüksel, 2008: 83).

Yasal olarak bir araya gelmiş iki ve ya daha fazla şirketin gelir tabloları konsolide edilirken, kendi aralarında gerçekleştirmiş oldukları satış işlemleri grup içi aktarmalar haline gelmektedir. Bundan dolayı grup içerisinde yer alan şirketlerin kendi aralarında gerçekleştirmiş oldukları satış ve alımlar, gerçek bir satış olarak düşünülmemektedir. Şirketler arası alım-satımdan kaynaklanan karlar gerçekleşmemiş karlardır. Grubun bakış açısıyla bir karın olduğunu söyleyebilmek için grup dışındaki kişilere ve ya kurumlara yapılmış olması gerekmektedir Grubun satışları tamamen grup dışı şirketlere yapılması durumunda herhangi bir giderme söz konusu olmayacaktır. Şayet satışlar gruptaki şirketler arasında gerçekleşiyorsa üç olası durumdan bahsedilebilir (Erdoğan, 1985: 71-72):

- 1) Satılan bütün mallar alıcının elinde bulunabilir. Dolayısıyla satışlardan kaynaklanan karın tamamı gerçekleşmemiş kardır. Gerçekleşmemiş olan bu karlar dönem başı stoklardan indirilmesinin yanı sıra dönem sonu stoklardan ve dağıtılmayan karlardan da indirilmektedir.

2) Malların bir kısmı alıcı şirket tarafından üçüncü taraflara satılmış olabileceği gibi bir kısmı da ellerinde kalmış olabilir. Böyle bir durum olması halinde elinde kalan mala ilişkin kar gerçekleşmemiş kar olacaktır ve yukarıda açıklandığı gibi dağıtılmamış karlardan ve stoklardan indirilecektir. Dışarıya satılan kısım ile ilgili kâr, gerçek bir kâr olduğu için konsolide gelir tablosuna dahil edilmesi gerekmektedir.

3) Şayet edinilen bağlı ortaklıkta azınlık payları söz konusu ise, azınlık payına dayalı olarak hesaplanacak satış tutarı, diğer bir ifadeyle azınlığa yapılan satış tutarı, gerçek satış olarak kabul edilir ve bu tutar, stokların değerinde kalır.

Ana ortaklığın, bağlı ortaklığa yapmış olduğu karlı mal satışı, ana ortaklıkta gerçekleşmemiş kar olarak gösterilmekte olup, ana ortaklık satış gelirlerinden düşürülmektedir. Bağlı ortaklığın, ana ortaklık tarafından almış olduğu ticari mallar ise konsolide çalışma kâğıtlarında ana ortaklığın gerçekleşmemiş kar tutarı ile bağlı ortaklığın satılan ticari malları karşılıklı elimine edilmektedir.

2.3.3.1.3. Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları

Grup içi faaliyetlerden dolayı ortaya çıkan kar tutarı elimine edilmektedir. Bundan dolayı konsolide gelir tablosunda yer alan dönem karı kaleminde bir erime meydana gelmektedir. Ancak dönem karı üzerinden hesaplanan vergi miktarlarında herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Bunun nedeni, vergi tutarı hesaplanırken, dönem kar tutarı, ortaklıkların bireysel mali tablolarındaki rakamlar üzerinden gerçekleşmektedir. Bu hesabın konsolide finansal tablolardaki miktarı, grubu oluşturan tüm ortaklıkların konsolidasyon öncesi bireysel gelir tablolarındaki dönem kârı vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıkları toplanarak elde edilir (Yüksel, 2008: 93).

Ana ortaklık ile bağı ortaklık arasında gerçekleşmiş bir karlı işlem, konsolidasyon öncesi ve konsolidasyon sonrası vergi hesaplamasında elde edilen tutarda bir değişikliğe yol açmamaktadır. Bunun nedeni ise, konsolidasyon öncesi ana ortaklık ve bağı ortaklık münferit finansal tablolarında yer alan karın vergi tutarının hesaplanmış olmasıdır.

2.3.3.1.4. Azınlık Payları

Konsolide finansal durum tablosunda olduğu gibi konsolide kar zarar tablosunda da azınlık payları söz konusudur. Konsolide gelir tablosunun düzenlenmesinin amacı, şirketler grubunun, yani ortaklık sahiplerinin faaliyetlerinin sonuçlarını göstermektir.

Birleşme içindeki bağı şirketlerde grup dışındaki yatırımcıların hisseleri bulunmasından dolayı, bağı şirketlerin dönem net karları veya zararlardan bunlara düşen pay hesaplanmalıdır. Bu pay, konsolide gelir tablosunda "Azınlık Payları Kâr veya Zarar" hesap grubunda yer alarak, indirim olarak gösterilmelidir (Gürdal, 2001: 181). Azınlık hisselerinin hesaplanmasında, grup içerisinde gerçekleşmiş olan satış işlemleri önem kazanmaktadır. Şayet bağı şirketten ana şirkete bir satım işlemi gerçekleşmiş ise, bağı şirketin kar/zararı, bu işlemlerden dolayı kaynaklan etkilerden arındırılır ve yeni oluşacak olan kar/zarar üzerinden azınlık payları hesaplanır. Ana şirketin, bağı şirkete satış yapması halinde işlemin etkisi arındırılır. Diğer taraftan, arındırma bağı şirketin kar/zararını etkilemediğinden dolayı azınlık payları bağı şirketin kar/zararı üzerinden hesaplanmaktadır (Yüksel, 2008: 94).

2.3.3.2. Bağı Ortaklığın Dönem İçerisinde Kontrol Altına Alınması

Konsolidasyon sonucu olarak, hesap dönemi içerisinde edinilen veya yatırım yapılan bir bağı şirketten elde edilmiş olan kazançlar ve zararlar konsolide bilançoda, satın

alım tarihini izleyen dönem itibariyle konsolide gelir tablosuna yansıtılmaktadır. Konsolide net kâr veya zararın hesaplanmasında, satın alma tarihinden önceki döneme ilişkin faaliyet sonuçları dikkate alınmaz. Bu işlemi gerçekleştirirken iki yöntem kullanılabilir. Birinci yöntemde, bağlı ortaklık dönem başında ele geçirilmiş gibi bütün gelir ve giderler kar ve zararlar konsolidasyona alınıp, gelir tablosunun sonunda, kontrolün ele geçirildiği tarihten önceki kazançlardan ana ortaklığa düşen pay düşülür. İkinci yöntem ise, kontrolün ele geçirildiği tarihten sonra ortaya çıkan gelirler ve giderlerden ana ortaklığa düşen pay hesaplamalara katılmaktadır (Gürdal, 2001: 184).

2.3.4. Konsolide Finansal Tabloların Dipnotları

Konsolide bilanço ve gelir tablosu belirlenen esaslara göre hazırlanmaktadır. Bu tabloların nasıl hazırlandığı ve hangi esasların izlendiği ayrıca dipnotlarda açıklanmalıdır. Finansal tabloların konsolidasyonunda bir takım konular ve bilgiler tablolardan çıkarılmakta ve tablolardan çıkarılmayan bilgiler dipnot ve eklerde yer almalıdır. Diğer bir ifade ile münferit finansal tablolarda olduğu gibi konsolide finansal tablolarda da açıklayıcı ve dipnotlar yer almaktadır. Finansal tablolarda doğası gereği yer almayan ancak finansal tabloların doğru ve güvenilir olarak sunumunu sağlayacak tüm bilgiler dipnot ve eklerde açıklanmalıdır. Bu bilgi ile finansal tablolarda açıklanmayan ve finansal tablolarla ilgilenen diğer kişi veya kuruluşlar tarafından bilinmesi gereken bilgilerin açıklanması mümkündür. Konsolide finansal tabloların dipnotları ve ekleri, topluluk içindeki şirketlerin birbirleriyle olan ilişkilerini açık bir şekilde açıklamalıdır. Karşılıklı işlemlerden dolayı meydana gelen gelir ve giderler, alacak ve borçlar dipnotlar ve eklere dâhil edilmelidir (Gürdal, 2001: 185-186).

2.4. TFRS 3 İŞLETME BİRLEŞMELERİ STANDARDI VE KONSOLİDASYON İŞLEMLERİ

Şirket bileşmeleri, bir şirketin diğer şirketin sahip olduğu net varlıkları ve faaliyetleri üzerinde kontrol sahibi olması veya diğeri ile birleşmesi sonucunda farklı şirketlerin tek bir şirket olarak bir araya gelmelerini ifade etmektedir (Erdoğan, 2005: 48). Burada en az iki şirketin bir araya gelmesiyle beraber bir başka şirket meydana getirilir ve bu oluşumla beraber eski şirketler ticaret unvanları kaybederken oluşan yeni şirketin ticaret unvanı çatısı altında varlığını devam ettirirler (Saban ve Genç, 2002: 2).

TFRS-3 “İşletme Birleşmeleri” standardında işletme birleşmeleri, edinen şirketin bir veya daha çok şirketin denetimini nakit ve nakit benzeri veya diğer varlıklarını transfer ederek, yükümlülük altına girerek, hisse senedi ihraçları gibi, birden çok değişik yollar ile bedel transfer etmesi veya sadece sözleşme gereği ele geçirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Kırlioğlu ve Şişman, 2010: 73). Başka bir tanıma göre, birden fazla ticaret şirketinin, varlıklarını tasfiye etmeden yeni kurulmuş bir şirketin veya grupta yer alan bir şirketin çatısı altında birleştiği ve birleşen şirketlerin bir değişme esasına göre şirketten pay almalarıdır. Bazı durumlarda birleşme, birleşme sürecine dâhil olan tüm şirketlerin parçalanmasına yol açarken, bazı durumlarda ise “çatı şirket” varlığını devam ettirirken ona katılan şirketlerin varlığı son bulmaktadır. Fakat hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın sona eren şirketlerin tasfiyesine yol açmamaktadır. Katılımcı şirketlerin aktifleri bir bütün olarak (tüm hak ve borçlarla) birleşme sonucu ana şirkete devredilir (Aktaş, 2018: 188).

Finansal piyasaların olumsuz etkileri ve ekonomik krizin üretim ekonomisine olan olumsuz etkileri, döviz ve sermaye piyasalarındaki dalgalanmalarla kendini göstermektedir. Daha çok küçük ve orta ölçekli şirketler ekonomik sistemde varlıklarını sürdürmede zorluklar yaşamaktadır. Şirketlerin, bu finansal zorlukların üstesinden

gelmenin ve finansal yapılarını, ekonomik krizlere karşı güçlendirmenin bir yolu kurumsal birleşmedir. Türkiye gibi kaynak açısından kısıtlı olan ülkelerde, şirket birleşimlerin finansal sistem içerisinde önemi daha da iyi anlaşılabilir (Yörük ve Ban, 2016: 90). Şirketlerin birleşmesi için birçok ekonomik, finansal ve yönetsel nedenler mevcuttur. Öncelikli olarak, birleşme şirketler için bir büyüme aracıdır. Bundan dolayı şirketlerin büyümesini sağlayan faktörlerden biride şirket birleşmeleridir. Diğer taraftan büyüme, her zaman birleşmenin temel amacı olmayıp, İşletmeleri birleşmeye iten farklı nedenlerde yer alabilmektedir (Öztürk, 2008: 7).

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları incelendiğinde, birleşme kelimesi için çeşitli kavramların kullanıldığı görülmektedir. Birleşme, sözcük anlamıyla devralma anlamına gelmesiyle beraber iki ve ya daha fazla işletmenin bir araya gelmesi olarak da tanımlanmaktadır. “*Acquisition*,” başka bir şirketi satın alan bir şirket olarak ifade edilir. “*Consolidation*”, iki tüzel kişinin kendi tüzel kişiliğinden bağımsız olarak yeni bir tüzel kişiliği oluşturacağı anlamına gelirken, “*Combination*” ise kelime anlamıyla birleşmeyi ifade etmesiyle beraber genel bir terim olarakta kullanılmaktadır (Sayarı, 2008: 10). Esasında birleşmedeki temel amaç, bağımsız olarak faaliyetlerini devam ettiren şirketlerin birleşimleri halinde, varlığını koruyacak şirketin ya da birleşmeyle meydana gelmiş yeni oluşumun birleşmeye katılmış olan şirketlerin bireysel olarak sahip olunan varlıklarının piyasa değerleri toplamının üzerinde bir değerde gösterilmesini sağlamaktır. Bu da işletmeye sinerji etkisi yaratmaktadır (Özdemir ve Keten, 2010: 108).

TFRS-3 İşletme birleşmelerini, bir veya daha fazla işletmeyi satın alan işletme tarafından, satın alınan işletmelerin kontrolünü eline geçirdiği şekilde tanımlamaktadır. Satın alan işletme, satın alınan işletmeleri değişik şekillerde elde edebilir örneğin (TFRS-3,B5):

- (a) Nakit, nakit benzeri veya diğer varlıklar (bir işletme oluşturan net varlıklar da dâhil olmak üzere) transfer ederek;
- (b) Borç altına girerek;
- (c) Özkaynak payları ihraç ederek;
- (d) Birden fazla değişik şekilde bedel transfer ederek veya
- (e) Bedel transfer etmeden, yalnızca sözleşme yolu ile

TTK'ya göre birleşme iki şekilde meydana gelmektedir. Bir şirketin bir başka şirketi devralması (devralma şeklinde) ve ya yeni kuruluş şeklinde birleşme yoluyla olabilmektedir (TTK, md.136).

Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir (TTK, md.136).

Türk Ticaret Kanununa göre şirket birleşmeleri aşağıdaki şekilde yapılmaktadır:

1)Sermaye şirketleri;

a) Sermaye şirketleriyle,

b) Kooperatiflerle ve

c) Devralan şirket olmaları şartıyla, kolektif ve komandit şirketlerle,

birleşebilirler.

2) Şahıs şirketleri;

a) Şahıs şirketleriyle,

b) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, sermaye şirketleriyle,

c) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, kooperatiflerle, birleşebilirler.

(3) Kooperatifler;

a) Kooperatiflerle,

b) Sermaye şirketleriyle ve

c) Devralan şirket olmaları şartıyla, şahıs şirketleriyle, birleşebilirler (TTK, md.137).

Kurumlar vergisi kanununa göre birleşme: “Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur. Tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de geçerlidir. Şu kadar ki, münfesihi kurumun veya kurumların ortaklarına ya da sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçer. Birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilir” (KVK, md.18).

2.4.1. İşletme Birleşmelerine İlişkin Tanımlamalar

Geniş anlamda şirket birleşmesi; iki ve ya daha çok şirketin, büyüme hedefleri doğrultusunda faaliyetlerini gerek ekonomik gerekse hukuksal açıdan tek bir şirket haline gitmeleri veya işbirliği yapmalarıdır (Cengiz, vd. 2014: 32). Bir başka deyişle birleşme, kurumların tüzel kişiliğe sahip başka bir şirket kurmak için birbirleriyle birleştikleri veya bir veya daha fazlasının diğer kuruma katıldığı şeklinde ifade edilmektedir. (Bilen ve Yükselen, 2016: 52).

Satın alma yolu ile birleşme, satın alınan iştirak veya bağlı ortaklığın bir başka şirketin ortağı yapılması halinde aktif ve pasiflerini bir bütün olarak ana ortaklığa devretmesini, tasfiyesiz bir dağılma olarak tanımlamaktadır (Şahin, 2011: 18).

2.4.1.1. Ana Ortaklık Kavramı

Konsolide finansal tablolar standardına göre, ana ortaklık bir veya daha fazla işletmeyi kontrol eden işletme (TFRS-10, Ek-A) olarak tanımlanmaktadır. Satın alan şirketin ana şirket olarak değerlendirilmesi için satın aldığı şirketin hisselerinin en az %50 sine sahip olması ve böylece şirketin kontrolünü eline alması gerekmektedir (Saban ve Genç, 2002: 2).

SPK tarafından yayınlanan Seri:XI, No:21 sayılı tebliğde“Sermaye Piyasasında Konsolide Finansal Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”in amacı; ana ortaklık tarafından düzenlenecek konsolide finansal tabloların hazırlanması ve ilgililere sunulması ile iştiraklerde, bağlı veya müşterek yönetime tabi ortaklıklardaki pay sahipliğinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıda geçen tanımlamalarda, ana ortaklık, bağlı ortaklıkların, iştiraklerin ve iş ortaklıklarının sermaye ve yönetim ilişkilerinin kontrolünü elinde bulunduran şirket olarak ifade edilebilmektedir (Arifoğlu, 2005: 20).

2.4.1.2. Bağlı Ortaklık Kavramı

Konsolide finansal tablolar standardına göre, bağlı ortaklık, başka bir işletme tarafından kontrol edilen işletme (TFRS-10,Ek -A) olarak tanımlanmaktadır. Bağlı ortaklık; şirketin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak sermayenin veya oy hakkının % 50'sinden fazlasına sahip olan veya en azından bu oranda yönetimin çoğunluğunu seçme hakkına sahip olan iştiraklerinin bağlı ortaklığı olarak ifade edilmektedir (Gündüz, 2006: 6).

Şirketler, yabancı ülkelerde ve o ülke para birimiyle faaliyette bulunan şirketlere, bağlı ortaklık, iştirak, iş ortaklığı şeklinde yatırımlar yapabilmekte ve yurt dışında şubeler açabilmektedir. Bağlı ortaklık TMS-28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklardaki

Yatırımlar Standardına göre, “İşletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dâhil olmak üzere, (ana ortaklık olarak bilinen) başka bir işletme tarafından kontrol edilen işletmeler” şeklinde tanımlamaktadır (Ceran ve Ortakarpuz, 2013: 70).

2.4.1.3. İştirak Kavramı

TMS-28’e göre, iştirak, yatırımcı işletmenin adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dâhil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmeler (TMS-28 hakkında Tebliğ sıra no: 12) olarak tanımlamaktadır.

2.4.1.4. İş Ortaklıkları Kavramı

TFRS-11 Müşterek Antlaşmalar Standardına göre, İş ortaklığı; anlaşmanın müşterek kontrolüne sahip taraflarının bu anlaşmanın net varlıkları üzerinde haklara sahip oldukları müşterek anlaşmalar (TFRS-11, md.16) olarak tanımlamaktadır. Müşterek anlaşma; iki ve ya daha fazla tarafın üzerinde ortak kontrole sahip bulunduğu anlaşmadır. Müşterek kontrol ise; bir anlaşma üzerindeki kontrolün sözleşmeye dayalı olarak paylaşımıdır (Gökgöz, 2013: 3).

İş ortaklığı, birbirinden hukuki ve ekonomik olarak bağımsız olan en az iki tüzel veya gerçek kişilerin belirli bir işi gerçekleştirmek üzere müşterek olarak gerçekleştirmek ve kar elde etmek amacıyla yaptıkları antlaşmalardır. Diğer bir ifade ile iş ortaklığı antlaşmalarındaki şirketler, teknolojilerini, finansal varlıklarını, üretimini ve uzmanlıklarını bir araya getirerek tek seferlik veya sürekli bir faaliyeti müşterek bir şekilde gerçekleştirmek amacıyla yaptıkları antlaşmalardır (Öztürk, 2017: 117). İş ortaklıklarında şirket, anlaşmada müşterek kontrol gücüne sahip diğer taraflarla beraber anlaşmanın net varlıklar üzerindeki haklarına sahiptir (Kargın, 2013: 308).

2.4.1.5. Gerçeğe Uygun Değer (Makul Değer)

Klasik muhasebe, tarihi maliyet esasına dayandığından dolayı, tarihi maliyet esasına dayalı olarak sunulan finansal tablolar, çoğu zaman muhasebe tarafından elde edilen verileri anlamsız hale getirebilmektedir. Bunun sonucunda finansal tablo kullanıcıların hatalı kararlar vermesine yol açabilmektedir. Tarihi maliyet esasının, dezavantajlı tarafı geçmişte gerçekleştirilen faaliyetlere dayanmasıdır. Dolayısıyla bu aksaklığın küresel rekabetin artmasıyla beraber daha fazla hissedilmesi farklı değerlendirme yöntemlerini tartışılmasına yol açmıştır. Çünkü tarihi maliyet esası geçmişteki varlıkların değerlerini göstermektedir. Hâlbuki varlıkların ve kaynakların finansal tablo tarihindeki değerlerinin bilinmesi daha fazla öneme sahiptir. İşletmeler gelecekte ortaya çıkacak muhtemel kar ve zararların hangi boyutta olduklarını bilmek istemektedirler. Bundan dolayı değerlendirme esasında “Gerçeğe Uygun Değer“ kavramın kullanılması daha fazla önem arz etmektedir (Tugay, 2013: 150). Gerçeğe Uygun Değer, piyasa şartlarında alıcı ve satıcının herhangi bir varlığın el değiştirmesi veya bir borcun ödenmesinde ortaya çıkmış olan değerdir (Fırat, 2008: 104).

TFRS-3'e göre, gerçeğe uygun değer, piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde gerçekleşecek olan bir işletmede, bir varlığın satışında elde edilebilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyat (TFRS-3, Ek A) olarak tanımlanmaktadır. Varlıkların değerlendirilmesinde uygun bir değerlendirme yöntemi olan gerçeğe uygun değer, finansal bilgi kullanıcılarına yatırım kararlarında doğru, şeffaf ve güvenilir veriler sunmaktadır. Dolayısıyla bu bilgiler ışığında yatırımcılar, işletme yöneticileri ve işletme ile ilgili diğer üçüncü taraflar kendi amaçları doğrultusunda bu bilgileri kullanmaktadırlar (Acar, 2014: 43).

Defter değeri, bir varlığın finansal durum tablosuna kaydedildiği toplam maliyeti göstermektedir. Ancak finansal durum tablosuna kaydedildikten sonra aynı

varlığın hesap dönemi içerisinde değişimlerin finansal tablolara nasıl yansıtılması gerektiğini gündeme getirmiş olup, varlıkların gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmesine yol açmıştır (Topbaş, 2009: 57). TFRS-13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü Standardına göre, gerçeğe uygun değer, piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyat (TFRS-13, md.9) şeklinde tanımlanmaktadır. Etkin ve istikrarlı bir piyasanın var olması halinde piyasada meydana gelen değer, varlıkların gerçek değerlerini en doğru şekilde gösterecektir (Topbaş, 2009: 57).

2.4.1.6. Şerefiye

Şerefiye, bir işletmenin satın alınması sırasında, işletme varlıklarının net defter değerinden daha yüksek bir bedelle satın alınması ile ortaya çıkan olumlu farktır (Syzdykova, 2016: 26).

Satın alımdan doğan şerefiye (pozitif şerefiye), satın alınan tarafın gelecek dönemlerde ekonomik fayda sağlayacağı beklentisi ile yapılan ödemedir. Bir başka ifadeyle, satın alınan işletmenin, satın alım tarihindeki maliyetinin, tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin değişim tarihindeki makul değeri üzerinden satın alan işletmenin sahip olduğu paydan fazla olan kısmı finansal durum tablosunun aktif kaleminde şerefiye olarak yer almaktadır (Erdoğan, 200: 51).

TFRS-3'e göre şerefiye, işletmelerin marka değerleri işletme birleşmelerinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmekte ve finansal tablolarda raporlanabilmektedir. İşletme birleşmeleri ile beraber hazırlanan finansal tablolarda marka değeri yerine şerefiye ifadesi kullanılmaktadır (Terzi ve Özkan, 2012: 91).

Muhasebede şerefiye, şirketin satın alım tarihinde ödenen satış fiyatının, transfer edilen şirketin net varlıklarının piyasa değeri üzerinden satın alınması halinde ortaya çıkan değer olarak ifade edilmektedir. Buna göre şerefiye kavramı, vergi kanununda

peştamallık olarak tanımlanmakta ve bir şirketin satın alınması durumunda satın alınan varlıkların piyasa değeri üzerinden alıcının satıcıya yapmış olduğu ödemeler olarak da tanımlanmaktadır (Mortaş ve Gümrah, 2016: 40).

İşletme birleşme standardına göre, satın alan işletme, şerefiyeyi birleşme tarihi itibarıyla aşağıda yer alan (a)'nın (b)'den fazlası şeklinde ölçerek ifade etmektedir (TFRS-3, md.32):

(a) Aşağıdakilerin toplamı:

(i) Bu TFRS'ye uygun olarak ölçülmüş, genellikle birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değer üzerinden ölçümü gerektiren transfer edilmiş bedel,

(ii) Bu TFRS'ye uygun olarak ölçülmüş, edinilen işletmedeki azınlık payı (kontrol gücü sağlamayan pay) tutarı ve

(iii) Aşamalı olarak gerçekleşen bir işletme birleşmesinde edinilen işletmenin daha önceden elde tuttuğu edinilen işletmedeki özkaynak payının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri.

(b) Bu TFRS'ye uygun olarak ölçülmüş, edinilen tanımlanabilir varlıkların ve üstlenilen tanımlanabilir borçların birleşme tarihindeki net tutarlarıdır”.

Buna göre şerefiye aşağıdaki şekilde formüle edilmektedir;

Şerefiye (Ş) = Satın alma Fiyatı (SF) – Elde Edilen Net Varlıkların Gerçeğe Uygun Değeri (NV) SF > NV ise şerefiye vardır, varlık olarak tanınır ve amortismanına tabi tutulmaz. SF < NV ise birleşme karı vardır ve gelir tablosuna yansıtılır. Şerefiye (Ş) = Satın alma Fiyatı (SF) – Elde Edilen Net Varlıkların Gerçeğe Uygun Değeri (NV) SF > NV ise şerefiye vardır, varlık olarak tanınır ve amortismanına tabi tutulmaz. SF < NV ise birleşme karı vardır ve gelir tablosuna yansıtılır (Mortaş ve Gümrah, 2016: 40).

2.4.2. TFRS-3'e Göre İşletme Birleşmesi Türleri

Bir işletme birleşimi, yasal, vergisel veya başka nedenlerle çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilir. Belli başlı işletme birleşmeleri aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Mortaş ve Gümrah, 2016: 49-50);

- Bir ya da daha çok şirket, satın alan şirketin bağlı ortaklığı haline gelir veya bir ya da daha çok şirketin net aktifleri yasal bir biçimde satın alan şirkete geçebilmektedir,
- Birleşmeyi gerçekleştiren şirketler, net aktiflerini veya özkaynak paylarını diğer şirkete veya sahiplerine devredebilir,
- Birleşen şirketlerin tamamı, net aktiflerini veya kendi şirketinin özkaynak hisselerini yeni kurulmuş şirkete devredebilmektedir,
- Birleşen şirketlerden her hangi birinin önceki sahiplerinden oluşan bir grup, birleşen şirketin denetimini ele geçirebilir.

2.4.3. TFRS 3'e Göre İşletme Birleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi

Birleşme ve satın almalarla ilgili üzerinde en fazla tartışılan ve en çok zaman harcayan yönü, işletme değerinin belirlenmesidir. İster birleşme, ister devralma olsun, bu gibi kararlar uzun vadeli ve yüksek riskli stratejik kararlardır. Bu kararlarda yapılacak herhangi bir hata uzun ömürlü ve maliyetli olduğu ifade edilebilir (Aktaş, 2014: 14).

TFRS-3'de, işletme birleşmelerinin yasal formu ne olursa olsun, tüm şirket birleşmelerinin tek muhasebe yöntemi olarak, satın alma yönteminin uygulanması gerektiğini belirtilmiştir. Bu nedenle, daha önce şirket birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan çıkarların birleştirilmesi yönteminin uygulanması sonlandırılmıştır. Birleşme tarihi itibarıyla satın alan şirket, satın alınan şirketin tanımlanabilir aktiflerini, borçlarını, özkaynakları ve kontrol gücü olmayan paylarını (azınlık haklarını) muhasebeleştirir (Aytekin, 2016: 84).

TFRS-3'e göre, işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde "menfaatlerin birleştirilmesi" yöntemini kaldırılmıştır. TFRS-3 uyarınca, tüm şirket birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde "Satın Alma Yönteminin" uygulanması gerekmektedir. Diğer bir durum, edinilen varlıklar ve yükümlülükler, satın alım tarihindeki gerçeğe uygun değerden muhasebeleştirilir. Edinen şirket, edinilen şirketi normal bir aktif alımı ile aynı şekilde kayıtlara almaktadır. Bu yönetime göre; işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde dikkate alınacak durumlar aşağıdaki gibidir (Şahin, 2016: 109):

- Satın Alma Tarihi,
- Satın Alma Maliyetinin Tespiti,
- Tanımlanabilir Aktif ve Pasiflerin Kayıtlanması,
- Şerefiye ve Birleşme Maliyetini Aşan Kısım,
- Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Maddi Olmayan Duran Varlıkların Kayıtlanması,
- Kontrol Gücü Olmayan Paylar.

Satın Alma Yöntemi

Zaman zaman yatırımcılar şirketleri borçlanarak satın alma yoluna gidebilmektedirler. Yatırımcı şirket, satın almış olduğu şirketin finansmanını daha çok borçlarla finansa etmektedir. Borçlanarak satın alma kavramının ortaya çıkışının nedeni bu durumdan kaynaklanmaktadır. Şirketler özellikle 1980'li yıllarda marka değerlerini arttırmak için popüler bir yöntem olan, borçlanarak satın alma yöntemi kullanarak satın aldıkları şirketlerin %90 oranında finansmanlarını borçlanarak sağlamışlardır (Şahin ve Yılmaz, 2010: 71).

Şirket birleşmelerinde satın alan tarafın büyük şirket olduğu gibi hatalı bir düşünce vardır. Hâlbuki zaman zaman finansal ve faaliyet kapasiteleri satın alınan şirketten daha küçük şirketler mevcuttur. Hisselerin değişimine dayanan birleşmede işlemlerinin çoğunluğunun hisse senetlerinin ihraç eden tarafın devralan işletme olduğu kabul edilirken,

bazen devralan şirket sermaye hisselerini satın alan şirket, devrolan şirket ise hisse senetlerini ihraç eden işletme olabilmektedir. Bu tarz birleşmeler, ters birleşme olarak da ifade edilmektedir. Standartlar açısından birleşmelerin ters birleşme olarak nitelendirilebilmesi için, özkaynak hisseleri devrolan işletmenin, muhasebe hedefleri açısından devralan şirket olması gerekmektedir. Tersine birleşme sonrası hazırlanacak konsolide finansal tabloların yasal olarak ana ortaklığın adı altında hazırlanmasının ve finansal tabloların yasal bağlı ortaklık finansal tablolarının devamı olduğunu dipnotlarında belirtilmesinin gerektiğini ifade etmekte olup, ayrıca (Şahin, 2016: 111);

- Bu konsolide finansal tablolarda, yasal bağlı ortaklığın varlıkları ve yükümlülükleri birleşme öncesindeki kayıtlı değerleri ile yasal ana ortaklığın varlık ve yükümlülükleri ise gerçeğe uygun değerleri ile ölçülerek yer almalıdır,
- Hazırlanacak olan finansal tablolarda raporlanan geçmiş yıllar kârları ve diğer öz kaynak bakiyeleri yasal bağlı ortaklığın şirket birleşmesi öncesindeki geçmiş yıllar kârları ve diğer öz kaynak bakiyeleri olmalıdır.

TFRS-3'ün diğer özellikleri ise aşağıdaki şekilde belirtmek mümkündür (Cengiz, vd, 2014: 23):

- Şirket birleşimleri için, sadece tek bir muhasebe yöntemi uygulanmaktadır. Söz konusu bu yöntem iktisap (Satın Alma) yöntemidir. İktisap yöntemi, şirket birleşimlerinde satın alan şirketin perspektifini yansıtır ve edinen taraf, edinilen şirketin net aktiflerini satın alır ve satın alınan aktifler, borçlar ile özkaynaklar muhasebeleştirilmeye tabi tutulur.
- İktisap yönteminin uygulanması, birleşme tarihinin belirlenmesi ve satın alan işletmenin belirlenmesi, birleşme maliyetinin hesaplanması, birleşme maliyetinin dağıtılması ve şerefiye tutarının belirlenmesi aşamalarından meydana gelmektedir.

- Edinen şirket, diğer tarafında kontrolünü eline geçiren şirket olarak tanımlanmaktadır.
- Şirket birleşmeleriyle beraber ortaya çıkacak olan şerefiye tutarı itfaya tabi tutulmamaktadır. Ancak hesap dönemi içerisinde bir defa olmak üzere TMS-36'ya uygun olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır.
- Birleşme sırasında, satın alınan özkaynakların satın alma maliyetini aşan tutar kayıtlara gelir olarak dâhil edilmesi gerektiği belirtilmektedir.
- Koşula bağlı varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerleri ile finansal tablolara alınacağı belirtilmektedir.
- Edinilen şirketin, yeniden yapılandırma maliyetleri, satın alma tarihinden itibaren ortaya çıkan yükümlülükler ile sınırlı olarak finansal tablolara alınacağı belirtilmektedir.
- Kontrol gücü olmayan tutarları içeren aktif ve borçların, gerçeğe uygun değeri ile finansal tablolara yansıtılması hükmüne bağlanmıştır.

2.5. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARDA KULLANILAN YÖNTEMLER

Bir şirket ile bir veya daha fazla şirketin arasında bir ortaklık kurulması durumunda, yatırımcıların yatırım yapılan şirketin finansal tablolarının, yatırımcının finansal tablolarında nasıl raporlanacağına karar vermeleri büyük bir önem arz etmektedir. Şirketlerin finansal ve faaliyet durumları, finansal bilgi kullanıcılar açısından açık ve anlaşılabilir olmalıdır. Bir tek yatırım yapılacak olan şirketin finansal verileri, ana şirket hakkında bilgi sahibi olmak isteyen finansal bilgi kullanıcıları açısından eksik ve anlamsız olabilmektedir. Standart, şirketlerin fayda maliyet analizleri doğrultusunda birleştirilip düzenlenmesini tek bir ekonomik birim gibi finansal tabloların düzenlenmesi gerektiğini şart koşmaktadır. Muhasebe standartlarına uygun olarak, ana ortak, yatırım yaptığı şirketin

finansal tablolarını konsolide ederken hangi yöntemi kullanacağı yapmış olduğu yatırım üzerindeki etki derecesine göre seçebilmektedir (Canel, 2017: 35).

Etki düzeyine göre finansal tabloların konsolidasyonunda kullanılan yöntemler aşağıdaki gibidir;

- Tam konsolidasyon
- Oransal Konsolidasyon
- Kısmi konsolidasyon(Özkaynak Yöntemi)

2.5.1. Tam Konsolidasyon Yöntemi

Tam konsolidasyon yönteminde, ana şirketin ve konsolidasyon kapsamındaki bağlı ortaklıkların finansal durum tabloları ve kar/zarar tablolarının kalemleri bir bütün olarak konsolide edilmektedir. Finansal durum tablosu ve kar/zarar tablosu kalemleri toplanırken, konsolidasyon ilke ve esasları çerçevesinde gerekli düzeltmeler yapılır. Finansal durum tablosu ve gelir tablosu kalemlerinde kontrol gücü olmayan payların olup olmadığı pek bir önem arz etmemektedir. Eğer kontrol gücü olmayan payların olması halinde bu tutarlar, konsolide finansal durum tablosunun pasif kısmında yer alan özkaynaklar hesap grubun içerisinde azınlık payları hesabına kaydedilmektedir (Başaran, 2008: 28).

Bir bütün olarak birleşmeyi ifade eden tam konsolidasyon yönteminde, finansal durum tablosu konsolide edilirken, ana ortaklığın mali duran varlıklar hesap grubu içerisinde yer alan “BAĞLI ORTAKLIKLAR” hesabında yer alan bağlı ortaklığa katılım payı, bağlı ortaklığın “SERMAYE” hesabından düşülmelidir. Düzeltme işlemi tamamlandıktan sonra ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların aktif ve pasifleri bir bütün olarak toplanmaktadır. Bağlı ortaklık kar tutarının, ana ortaklığın katılma payına denk düşen kısım ise öz sermayelerde birleştirilmektedir (Başaran, 2008: 28).

2.5.2. Oransal Konsolidasyon

Oransal konsolidasyon metodu, temel olarak tam konsolidasyon yöntemi ile aynıdır. Bu yöntemde, yatırım yapılan işletmenin varlık, kaynak, gelir ve giderleri, yatırımcının varlık, kaynak, gelir ve giderleriyle birleştirilmektedir. Ancak, bu birleşmede, yatırımcının yatırım yapılan şirket üzerindeki payı dikkate alınmaktadır. Bu yöntemde hazırlanmış olan konsolide finansal tablolar, yatırım yapılacak olan şirkete katılım payı oranı çerçevesinde hazırlanan finansal tablolardır.

Oransal konsolidasyon yönteminde, bir yatırımcı olan ana şirket, kendisinin veya bağlı şirket aracılığıyla yatırım yapmış olduğu şirket üzerindeki payını göz önünde bulundurarak, ortak girişimin finansal tablolardaki varlık, kaynak, gider ve gelir tutarlarının kendi payına düşen miktarını hesaplamakta ve ana şirketin finansal tablo tutarlarıyla satır satır toplamaktadır. Söz konusu bu raporlama yöntemine ek olarak da, ana şirketin ortak girişimin varlık, kaynak, gelir ve giderlerinin hissesine düşen miktarını ana şirketin finansal tablolarında ayrı tutarlar halinde göstermesi de mümkün olmaktadır. Bu işlemler neticesinde oluşturulacak olan konsolide finansal tablolarda, “Ana Ortaklık Dışı Öz sermaye” ve “Ana Ortaklık Dışı Kar-Zarar” ortaya çıkmamakta, dolayısıyla hangi raporlama yöntemi uygulanırsa uygulansın aynı sonuç elde edilmektedir (Genç, 2005: 103).

2.5.3. Kısmi Konsolidasyon (Öz Kaynak Yöntemi)

Ortak girişimde yatırımların muhasebeleştirilmesinde de kullanılabilen öz kaynak yöntemi, temel olarak ilgili işletmedeki veya diğer adıyla iştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Ana ortaklığın, yatırım yapmış olduğu işletme üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu ortaya koyan sebeplerin olması veya yaptığı yatırım oranı böyle bir etkinin olduğunu düşündürüyorsa yatırımlar SPK, tarafından belirlenen özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilir (Genç, 2005: 105).

III. BÖLÜM

KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASINA İLİŞKİN BİR UYGULAMA

3.1. Çalışmanın Konusu

Çalışmanın bu bölümünde temel finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili yapılan açıklamaların, uygulamadaki durumunu gösterebilmek amacıyla; Sermaye Piyasası aracının işlem gördüğü, gıda konusunda yıldız pazarda faaliyette bulunan X A.Ş. ile Sermaye Piyasası aracının işlem gördüğü Pazar olarak Borsa İstanbul Gelişen İşletmeler Pazarında gıda konusunda faaliyette bulunan Y A.Ş. TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standart'ına uygun olarak satın alma yolu ile birleşmenin gerçekleştirilip ve elde etme tarihinden sonraki dönemde TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardına uygun olarak konsolide edilmiş olup finansal tabloların standarda uygun olarak nasıl hazırlanacağı açıklanmaya çalışılmıştır. Böylelikle TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardının uygulanması gerçek firmalar üzerinde yapılmıştır.

3.2. Çalışmanın Amacı

Çalışmada, konsolide ve bireysel finansal tablolar alanında var olan temel anlayışlar incelemekle beraber esas itibariyle Türkiye Muhasebe standartlarında var olan iki hakim kavram olan konsolide ve bireysel finansal durum tabloları ve kar zarar tabloları ele alınmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, temel finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili yapılan açıklamaların, uygulamadaki durumunu gösterebilmek amacıyla, Sermaye Piyasası aracının işlem gördüğü, gıda konusunda yıldız pazarda faaliyette bulunan X A.Ş. ile Sermaye Piyasası aracının işlem gördüğü Pazar olarak Borsa İstanbul Gelişen İşletmeler Pazarında gıda konusunda faaliyette bulunan Y A.Ş. TFRS-3 kapsamında birleşme işlemini

gerçekleştirdikten sonra TFRS-10 Konsolide Finansal tablolar standardına uygun olarak satın alan işletme açısından finansal raporları konsolide edilmiştir.

3.3. Çalışmanın Kapsamı

Çalışmaya konu, X Gıda ve Sanayi A.Ş. Ana ortaklık konumunda ve Y Gıda ve Sanayi A.Ş. yavru şirket konumunda olmak üzere iki şirket üzerinde uygulama yapılmıştır.

3.4. Veriler ve Eliminasyon İşlemleri

Ana firma olarak seçilen X A.Ş. Firması satın alma işlemini gerçekleştirecek olan, firma olup, aynı sektör firmalarından olmasının yanı sıra hem BIST 100 endeksinde hem de BIST Yıldız endeksinde yer almakta olup aynı sektörün benzer alt dallarında faaliyet gösteren X Gıda ve Sanayi A.Ş. seçilmiştir. X Gıda ve Sanayi A.Ş.'nin seçilmesinin nedeni, Türk gıda sektöründe üretimi ve kapasitesi ile büyük bir pazara sahip olup, yeni yatırım hamleleri ile kapasitesini arttırmak isteyen bir firma olmasıdır. Y Gıda ve Sanayi A.Ş ise Sermaye Piyasası aracının işlem gördüğü Borsa İstanbul Gelişen işletmeler piyasasında yer alan şirketler içinde gıda konusunda faaliyette bulunan firma olup, herhangi bir firma ile ortaklığı olmayan, benzer dallarda faaliyet gösteren bir firma olup ve kapasite olarak X Gıda ve Sanayi A.Ş'den küçük olmasından dolayı seçilmiştir. Firmaların isimleri gizlenmiş (marka değerlerine zarar verileceği endişesi, şirketin güvenliği açısından vb.) olmakla birlikte, finansal raporları ise firmaların web sayfalarında ve/veya KAP'dan elde edilen gerçek finansal raporlarıdır. Çalışmamıza konu işletmeler için çalışmamızın ilerleyen sayfalarında sadece X A.Ş ve Y A.Ş. olarak ifade edilecektir. Çalışmamıza konu olan şirketler aşağıdaki senaryo doğrultusunda hareket edilerek analiz edilmiştir.

3.4.1. Ana Ortaklık Ve Bağı Ortaklık Arasındaki İşlemlere İlişkin

Veriler ve Eliminasyon Çalışmaları

1. X A.Ş, nakit ihtiyacını gidermek için cari varlıklar içerisinde yer alan finansal yatırımların tamamını satmıştır ve net tanımlanabilir defter değeri 40.483.241 TL olan Y A.Ş.'nin %90'nını 45.483.241 TL ödeyerek satın almıştır. Y A.Ş.'nin gerçeğe uygun değeri defter değerinden 5.000.000 TL fazla olduğu varsayımıyla X A.Ş. Satın alma işlemini nakit olarak gerçekleştirmiştir.
2. X A.Ş, Y A.Ş'den ticari olmayan bir faaliyetten ötürü 12.000 TL borç para almıştır.
3. X A.Ş ile Y A.Ş'nin arasında ticari bir faaliyetten kaynaklanan 33.000 TL'lik bir işlem gerçekleşmiştir.
4. X A.Ş stoklarında yer alan malların bir kısmını uzun süre satamamasından dolayı bu malları elden çıkarmak için maliyet fiyatı ile Y A. Ş'ye 30.000 TL maliyetli bir ticari malı 30.000 TL'ye satmıştır.
5. X A.Ş, Y A.Ş'den 11.000 TL'lik kira geliri elde etmiştir.
6. Y A.Ş, X A.Ş'nin Bankaya olan 4.000 TL olan borcunu nakden ödemiştir.
7. X A.Ş'nin ticari alacaklarındaki 100.000 TL'lik kısmı, Y A.Ş'ye aittir.
8. X A.Ş, Y A.Ş'ye şirketinin kuruluşunda 20.000 TL borç para vermiştir. Söz konusu olan bu borç Y A.Ş'nin satıcılar hesabında izlenmektedir.

X A.Ş'nin hisselerinin %8,29'u Borsa İstanbul A.Ş. (BİST)'de işlem görmektedir. X A.Ş'nin fiili faaliyet konusu yem, damızlık yumurta, günlük etlik civciv, canlı piliç, piliç eti ile hindi palazı, hindi eti, kırmızı et üretimi, kesimi ve pazarlamasıdır. X A.Ş. kırmızı et üretimi ve kesimi ile tam pişmiş köfteler, kebablar, dönerler, burgerler

ve kaplamalı ürünlere ek olarak salam, sosis vb. çeşitleri ile ürün yelpazesini genişletmiştir. X A.Ş'nin ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 7: X A.Ş'nin Ortaklık Yapısı

	31.12.2017	31.12.2016
Hissedarlar	%	%
A kişisi	0,00	24,83
B kişisi	0,00	19,01
C kişisi	0,00	16,32
D kişisi	0,00	14,50
E kişisi	0,00	4,82
F kişisi	91,71	0,00
H kişisi	8,29	20,52
Toplam	100	1000

X A.Ş'nin 31 Aralık 2017 ve 31 Aralık 2016 tarihleri itibarıyla kategori bazında çalışan personel sayısı aşağıdaki gibidir;

Tablo 8: X A.Ş'nin Kategori Bazında Çalışan Personel Sayısı

Yıllar	2017	2016
Mavi yakalı	3.672	3.713
Beyaz Yakalı	789	858
Toplam	4.461	4.571

Tablo 9: X A.Ş. 31.12.2017 Tarihli Solo Finansal Durum Tablosu

	31.12.2017	31.12.2016
VARLIKLAR		
Dönen Varlıklar	734.105.962	469.622.417
Nakit ve Nakit Benzerleri	16.105.510	8.402.586
Finansal Yatırımlar	39.510.526	22.966.240
-Vadeli Mevduatlar	-	22.966.240
-Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar	39.510.526	-
Ticari Alacaklar	258.532.948	157.374.332
-İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	10.712.632	116.630
-İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	247.820.316	157.257.702
Diğer Alacaklar	6.677.6156.	977.169
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	-	4.987
- İlişkili olmayan taraflardan Diğer Alacaklar	6.677.615	6.972.182
Stoklar	256.831.672	149.362.228
Canlı Varlıklar	120.382.797	100.001.596
Peşin Ödenmiş Giderler	15.927.399	20.124.738
-İlişkili Olmayan Taraflara Peşin Ödenmiş Giderler	15.927.399	20.124.738
Diğer Dönen Varlıklar	20.137.495	4.413.528
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Dönen Varlıklar	20.137.495	4.413.528
Duran Varlıklar	605.583.948	618.115.196
Diğer Alacaklar	90.498	22.910.559
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	90.498	22.910.559
Maddi Duran Varlıklar	574.936.701	551.404.278
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	4.647.120	3.700.124
Peşin Ödenmiş Giderler	3.982.019	3.340.110
-İlişkili Olmayan Taraflara Peşin Ödenmiş Giderler	3.982.019	3.340.110
Ertelenmiş Vergi Varlığı	21.927.610	36.760.125
TOPLAM VARLIKLAR	1.339.689.910	1.087.737.613
Kısa Vadeli Yükümlülükler	655.136.422	460.416.723
Kısa Vadeli Borçlanmalar	282.871.448	163.983.209
-İlişkili Olmayan Taraflardan Kısa Vadeli Borçlanmalar	282.871.448	163.983.209
-Banka Kredileri	282.871.448	163.983.209
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	1.843.079	82.661.367
-İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	1.843.079	82.661.367
-Banka Kredileri	1.843.079	82.661.367
Ticari Borçlar	323.944.702	184.389.469
-İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	-	7.249.821
-İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	323.944.702	177.139.648
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	11.292.322	8.903.981
Diğer Borçlar	2.687.782	1.870.607
-İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	-	22.423
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	2.687.782	1.848.184
Ertelenmiş Gelirler	8.271.467	11.092.196
-İlişkili Olmayan Taraflardan Ertelenmiş Gelirler	8.271.467	11.092.196
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	4.753.647	707.682
Kısa Vadeli Karşılıklar	19.471.975	6.808.212
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	10.474.393	2.460.696
-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	8.997.582	4.347.516
Uzun Vadeli Yükümlülükler	70.896.012	303.486.288
Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	213.873.803
-İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	213.873.803
-Banka Kredileri	-	213.873.803
Devlet Teşvik ve Yardımları	3.630.918	-
Ertelenmiş Gelirler	2.382.297	-
-İlişkili Olmayan Taraflardan Ertelenmiş Gelirler	2.382.297	-
Uzun Vadeli Karşılıklar	23.858.585	23.290.407
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	23.858.585	23.290.407
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	41.024.212	41.024.212

ÖZKAYNAKLAR	613.657.476	323.834.602
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	613.657.476	323.834.602
Ödenmiş Sermaye	100.023.579	100.023.579
Sermaye Düzeltmesi Farkları	6.348.821	6.348.821
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir (Giderler)	235.811.665	231.122.484
-Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazançları (Kayıpları)	235.811.665	231.122.484
-Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları (Azalışları)	237.141.848	237.141.848
-Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazanç (Kayıpları)	(1.330.183)	(6.019.364)
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir (Giderler)	88.859.552	57.824.238
-Yabancı Para Çevrim Farkları	88.859.552	57.824.238
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	15.190.838	15.109.034
-Yasal Yedekler	15.190.838	15.109.034
Diğer Yedekler	5.611.290	5.611.290
Geçmiş Yıllar Karları/(Zararları)	(92.286.648)	(154.619.909)
Net Dönem Karı /(Zararı)	254.098.379	62.415.065
TOPLAM KAYNAKLAR	1.339.689.910	1.087.737.613

Tablo 10: X A.Ş. 31.12.2017 Tarihli Solo Kar/Zarar Tablosu

	31. 12. 2017	31.12. 2016
Hasılat	2.531.085.865	1.934.743.180
Satışların Maliyeti	(1.938.565.308)	(1.569.318.611)
TİCARİ FAALİYETLERDEN BRÜT KAR (ZARAR)	592.520.557	365.424.569
BRÜT KAR (ZARAR)	592.520.557	365.424.569
Genel Yönetim Giderleri	(60.560.806)	(52.641.503)
Pazarlama Giderleri	(173.284.081)	(145.635.700)
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	(453.147)	(381.867)
Esas Faaliyetten Diğer Gelirleri	59.082.973	38.364.216
Esas Faaliyetten Diğer Giderleri	(63.453.884)	(34.094.787)
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	353.851.612	171.034.928
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	465.012	373.521
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler	(100.021)	(1.172.437)
Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Finansal Varlıkların Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılmasından Kazançlar (Kayıplar)	-	(7.194.853)
FİNANSMAN GELİRİ (GİDERİ) ÖNCESİ FAALİYET KARI (ZARARI)	354.216.603	163.041.159
Finansman Gelirleri	-	565.151
Finansman Giderleri	(67.463.938)	(87.847.265)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KARI (ZARARI)	286.752.665	75.759.045
Sürdürülen Faaliyetler Vergi (Gideri) Geliri	(32.654.286)	(13.343.980)
- Dönem Vergi (Gideri) Geliri	(18.994.066)	(302.733)
- Ertelenmiş Vergi (Gideri) Geliri	(13.660.220)	(13.041.247)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI (ZARARI)	254.098.379	62.415.065
DÖNEM KARI (ZARARI)	254.098.379	62.415.065

Y A.Ş'nin ana faaliyet konusu her türlü et ve et mamullerinin üretimi, işlenmesi, alım ve satımıdır. Şirket her türlü gıda maddelerini almak, satmak, gıda maddelerini paketlemek için tesisler kurmak, işletmek, kiralamak, kiraya vermek konularında faaliyet göstermektedir.31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla Şirket'in çalışan sayısı 3 kişidir. (31 Aralık 2016: 30 kişi).

Tablo 11: Y A.Ş. Hissedarları ve Pay Oranları

Hissedarlar	31.12.2017	31.12.2016
A Kişisi	%66.42	%66.42
B Kişisi	%33.58	%33.58
Tarihi Değerle Sermaye Oranı	%100.00	%100.00

Tablo 12: Y A.Ş' nin Sermayesinin Hâkim Ortağı Olana Kişisinin Tüzel Kişilik Ortaklık Yapısı

Hissedarlar	31.12.2017	31.12.2016
C kişisi	%42.73	%42.46
D Kişisi	%57.27	%57.54
Tarihi Değerle Sermaye Oranları	%100.00	%100.00

Tablo 13: Y A.Ş'nin 31 Aralık 2017 Solo Finansal Durum Tablosu

	31.12.2017	31.12.2016
VARLIKLAR		
Dönen Varlıklar		
Nakit ve Nakit Benzerleri	5.576.862	15.248
Finansal Yatırımlar	26.490.112	-
Ticari Alacaklar	5.371	1.022.841
-İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	-	571
-İlişkili olmayan taraflardan Ticari Alacaklar	5.371	1.022.270
Diğer Alacaklar	1.903.954	2.456.061
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	1.817.267	1.927.489
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	86.687	528.572
Stoklar	-	801.316
Peşin Ödenmiş Giderler	44.163	56.975
Cari Dönem Vergisiyle İlgili Varlıklar	27.769	623
Diğer Dönen Varlıklar	189.405.5	1.382.466
TOPLAM DÖNEN VARLIKLAR	34.237.636	5.735.530
Duran Varlıklar		
Diğer Alacaklar	1.520.948	20.000
-İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	1.508.948	-
- İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	12.000	20.000
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	-	19.087.153
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	22.618.140	-
Maddi Duran Varlıklar	45.299	23.349.767
- Arazi ve Arsalar	-	4.444.000
-Yeraltı ve Yerüstü Düzenlemeleri	-	5.102.735
- Binalar	-	11.781.303
- Tesis, Makine ve Cihazlar	-	1.832.761
-Taşıtlar	-	27.304
- Mobilya ve Demirbaşlar	8.254	131.931
- Özel Maliyetler	37.045	29.733
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	6.578	7.097
-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	6.578	7.097
TOPLAM DURAN VARLIKLAR	24.190.965	42.464.017
KAYNAKLAR		
Kısa Vadeli Yükümlülükler		
Ticari Borçlar	587.427	1.036.403
- İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	-	171.649
- İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	587.427	864.754
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	83.618	252.757
Diğer Borçlar	13.559.370	12.211.637
-İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	12.440.239	10.996.642
- İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	1.119.131	1.214.995
Ertelenmiş Gelirler	100	95.381

Kısa Vadeli Karşılıklar	66.187	212.569
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	6.722	44.400
-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	59.465	168.169
TOPLAM KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	14.296.702	13.808.747
Uzun Vadeli Yükümlülükler		
Diğer Borçlar	1.142.842	1.064.358
Uzun Vadeli Karşılıklar	6.921	246.837
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	6.921	246.837
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	2.498.895	2.377.068
TOPLAM UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	3.648.658	3.688.263
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	17.945.360	17.497.010
ÖZKAYNAKLAR		
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	40.483.241	30.701.820
Ödenmiş Sermaye	25.000.000	25.000.000
Geri Alınmış Paylar (-)	(598,393)	-
Paylara İlişkin Primler (Iskontolar)	8.287.287	8.287.287
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelirler veya Giderler	13.556.390	14.181.453
- Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazançları (Kayıpları)	13.556.390	14.181.453
-- Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları (Azalışları)	13.574.588	14.249.857
-- Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazançları / (Kayıpları)	(18.198)	(68.404)
Ortak Kontrole Tabi Teşebbüs ve İşletmeleri İçeren Birleşmelerin Etkisi	-	(50.146)
Geçmiş Yıllar Karları veya Zararları	(7.698.711)	(8.127.351)
Net Dönem Karı/Zararı	1.936.668	(8.589.423)
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	-	717
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	40.483.241	30.702.537
TOPLAM KAYNAKLAR	58.428.601	48.199.547

Tablo 14: Y A.Ş.'nin 31 Aralık 2017 Solo Kar/Zarar Tablosu

	12.31.2017	12.31.2016
Hasılat	601.765	6.473.773
Satışların Maliyeti	(718.174)	(6.410.785)
Ticari Faaliyetlerden Brüt Kar/Zarar	(116.409)	62.988
BRÜT KAR/ZARAR	(116.409)	62.988
Genel Yönetim Giderleri	(1.234.437)	(1.155.618)
Pazarlama Giderleri	(23.332)	(27.007)
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	186.823	300.816
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler	(797.123)	(2.216.140)
ESAS FAALİYET KARI/ZARARI	(1.984.478)	(3.034.961)
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	11.240.897	1.284.191
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler	(7.549.141)	(688.945)
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karlarından/Zararlarından Payları	(7.549.141)	(688.945)
FİNANSMAN GİDERİ ÖNCESİ FAALİYET KARI/ZARARI	1.707.278	(8.806.245)
Finansman Gelirleri	238.033	-
Finansman Giderleri	(13.940)	(53.957)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KARI/ZARARI	1.931.371	(8.860.202)
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Gideri/Geliri	5.297	268.519
Dönem Vergi Gideri/Geliri	-	-
Ertelenmiş Vergi Gideri/Geliri	5.297	268.519
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI/ZARARI	1.936.668	(8.591.683)
DÖNEM KARI/ZARARI	1.936.668	1.936.668
Dönem Karı/Zararının Dağılımı		
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	-	(2.260)
Ana Ortaklık Payları	1.936.668	(8.589.423)

Konsolide finansal tablolar hazırlanırken yapılan eliminasyon işleminin izlendiği çalışma süreci aşağıdaki Tablo 15’de yer almaktadır

Tablo 15: Eliminasyon İşlemlerinin İzlendiği Çalışma Tablosu

	X Gıda	Y Gıda	Eliminasyon	Konsolidasyon
Dönen Varlıklar	734.105.962	34.237.636		722.691.357
Nakit ve Nakit Benzerleri	55.616.036	5.576.862	(45.483.241)	15.709.657
Finansal Yatırımlar	-	26.490.112	0.00	26.490.112
-Vadeli Mevduatlar	-	-	0.00	
-Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar			0.00	
Ticari Alacaklar	258.532.948	5.371	(157.000)	258.381.319
-İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	10.712.632	-		
-İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	247.820.316	5.371	-	
Diğer Alacaklar	6.677.615	1.903.954	(12.000)	8.569.569
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	-	1.817.267		
- İlişkili olmayan Diğer taraflardan Alacaklar	6.677.615	86.687		
Stoklar	256.831.672	-		256.831.672
Canlı Varlıklar	120.382.797	-		120.382.797
Peşin Ödenmiş Giderler	15.927.399	44.163		15.971.562
-İlişkili Olmayan Taraflara Peşin Ödenmiş Giderler	15.927.399			
Cari Dönem vergisiyle ilgili Varlıklar	-	27.769		27.769
Diğer Dönen Varlıklar	20.137.495	189.405		20.326.900
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Dönen Varlıklar	20.137.495	-		
Duran Varlıklar	605.583.948	24.190.965		639.323.236
Diğer Alacaklar	90.498	1.520.948	0.00	1.611.446
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	-	1.508.948		
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	90.498	12.000		
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller		22.618.140	45.483.241 (45.483.241)	22.618.140
Maddi Duran Varlıklar	574.936.701	45.299	5.000.000	579.982.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	4.647.120	6.578	0.00	4.653.698
- Diğer maddi olmayan duran varlık		6.578		
Şerefiye			4.548.323	4.548.323
Peşin Ödenmiş Giderler	3.982.019	-	0.00	3.982.019
-İlişkili Olmayan Taraflara Peşin Ödenmiş Giderler	3.982.019	-		
Ertelenmiş Vergi Varlığı	21.927.610	-	0.00	21.927.610
TOPLAM VARLIKLAR	1.339.689.910	58.428.601		1.362.014.593
KAYNAKLAR				
Kısa Vadeli Yükümlülükler	655.136.422	14.296.702		669.264.124
Kısa Vadeli Borçlanmalar	282.871.448	-	0.00	282.871.448
-İlişkili Olmayan Taraflardan Kısa Vadeli Borçlanmalar	282.871.448			
-Banka Kredileri	282.871.448			
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	1.843.079		0.00	1.843.079
-İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	1.843.079			
-Banka Kredileri	1.843.079			
Ticari Borçlar	323.944.702	587.427	(153.000)	324.379.129
-İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	-	-		
-İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	323.944.702	587.427		
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	11.292.322	83.618		11.375.940
Diğer Borçlar	2.687.782	13.559.370	(16.000)	16.231.152
-İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	-	12.440.239		

-İlişkili Olmayan Taraplara Diğer Borçlar	2.687.782	1.119.131		
Ertelenmiş Gelirler	8.271.467	100	0.00	8.271.567
-İlişkili Olmayan Taraplardan Ertelenmiş Gelirler	8.271.467			
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	4.753.647	-	0.00	4.753.647
Kısa Vadeli Karşılıklar	19.471.975	66.187	0.00	19.538.162
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	10.474.393	6.722		
-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	8.997.582	59.465		
Uzun Vadeli Yükümlülükler	70.896.012	3.648.658		74.544.670
Uzun Vadeli Borçlanmalar	-			
-İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-			
-Banka Kredileri	-			
Devlet Teşvik ve Yardımları	3.630.918		0.00	3.630.918
Ertelenmiş Gelirler	2.382.297		0.00	2.382.297
-İlişkili Olmayan Taraplardan Ertelenmiş Gelirler	2.382.297			
Diğer Borçlar	-	1.142.842	0.00	1.142.842
Uzun Vadeli Karşılıklar	23.858.585	6.921	0.00	23.865.506
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	23.858.585	6.921		
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	41.024.212	2.498.895	0.00	43.523.107
ÖZKAYNAKLAR	613.657.476	40.483.241		613.657.476
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	613.657.476	40.483.241		
Ödenmiş Sermaye	100.023.579	25.000.000	(25.000.000)	100.023.579
Geri Alınmış farklar	-	(598.393)	0.00	(598.393)
Paylara İlişkin Primler (İskontolar)	-	8.287.287	0.00	8.287.287
Sermaye Düzeltmesi Farkları	6.348.821	-	0.00	6.348.821
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir (Giderler)	235.811.665	13.556.390	0.00	249.368.055
-Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazançları (Kayıpları)	235.811.665	13.556.390		
-Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları (Azalışları)	237.141.848	13.574.588		
-Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazanç (Kayıpları)	(1.330.183)	(18,198)		
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir (Giderler)	88.859.552	-	0.00	88.859.552
-Yabancı Para Çevrim Farkları	88.859.552	-		
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	15.190.838	-	0.00	15.190.838
-Yasal Yedekler	15.190.838	-		
Diğer Yedekler	5.611.290	-	0.00	5.611.290
Geçmiş Yıllar Karları/(Zararları)	(92.286.648)	(7.698.711)	0.00	(99.985.359)
Net Dönem Karı /(Zararı)	254.098.379	1.936.668	0.00	256.035.047
Azınlık payları			4.548.324	4.548.324
TOPLAM KAYNAKLAR	1.339.689.910	58.428.601		1.362.014.593

Tablo 16: Ana Şirket ve Bağlı Şirketin Solo Gelir Tabloları İle Hazırlanan Konsolide Çalışma Tablosu

	X Gıda	Y Gıda	Eliminasyon	Konsolidasyon
Hasılat	2.531.085.865	601.765	(30.000)	2.531.657.630
Satışların Maliyeti	(1.938.565.308)	(718.174)	(30.000)	(1.939.253.482)
TİCARİ FAALİYETLERDEN BRÜT KAR (ZARAR)	592.520.557	(116.409)		592.404.148
BRÜT KAR (ZARAR)	592.520.557	(116.409)		592.404.148
Genel Yönetim Giderleri	(60.560.806)	(1.234.437)	11.000	(61.784.243)
Pazarlama Giderleri	(173.284.081)	(23.332)	0.00	(173.307.413)
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	(453.147)	-	0.00	(453.147)
Esas Faaliyetten Diğer Gelirleri	59.082.973	186.823	0.00	59.269.796
Esas Faaliyetten Diğer Giderleri	(63.453.884)	(797.123)	0.00	(64.251.007)
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	353.851.612	(1.984.478)		351.878.134
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	465.012	11.240.897	(11.000)	11.694.909
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler	(100.021)	(7.549.141)		(7.649.162)
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karlarından zararlarından paylar	-	-	0.00	0.00
Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Finansal Varlıkların Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılmasından Kazançlar (Kayıplar)	-	-	0.00	0.00
FİNANSMAN GELİRİ (GİDERİ) ÖNCESİ FAALİYET KARI (ZARARI)	354.216.603	1.707.278		355.923.881
Finansman Gelirleri	-	238.033	0.00	238.033
Finansman Giderleri	(67.463.938)	(13.940)	0.00	(67.477.878)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KARI (ZARARI)	286.752.665	1.931.371		288.684.036
Sürdürülen Faaliyetler Vergi (Gideri) Geliri	(32.654.286)	5.297	0.00	(32.648.989)
- Dönem Vergi (Gideri) Geliri	(18.994.066)	-	0.00	
- Ertelenmiş Vergi (Gideri) Geliri	(13.660.220)	5.297		
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI (ZARARI)	254.098.379	1.936.668		256.035.047
DÖNEM KARI (ZARARI)	254.098.379	1.936.668		256.035.047
Azımlık Payları			4.548.324	4.548.324
Toplam	254.098.379	1.936.668		260.583.371

3.4.2. Konsolide Çalışma Tablosunda Yer Alan Düzeltmelere İlişkin Kayıtlar

Ana ortaklık ve bağlı ortaklık arasındaki işlemlere ilişkin veriler başlığı altında yer alan 1.maddenin gerçekleştirilebilmesi için, ana ortaklıkta yeterli nakit bulunmamaktadır. Bu sebeple ana ortaklık finansal yatırımlarını nakit olarak satmıştır. Yapılan bu işlemin muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir.

Kasa	39.510.526	
Finansal Yatırımlar		39.510.526

1. Ana ortaklıklar için konsolide finansal tablolar hazırlanırken bağı ortaklık özkaynak hesaplarının eliminasyon yapılması gerekmektedir. Yapılan eliminasyon kayıtları aşağıdaki gibidir:

X A.Ş. satın alma işlemini kendi bireysel bilançosunda aşağıdaki muhasebe kaydıyla yansıtır:

Bağı ortaklıklar Y A.Ş.	45.483.241	
		Kasa
		45.483.241

Bağı ortaklıktaki yatırımın ve ana ortaklığın bağı ortaklığın öz sermayesindeki payı aşağıdaki muhasebe kaydı ile elimine edilmektedir:

Sermaye Y A.Ş.	25.000.000	
Defter Değerini Aşan Maliyet ^a	9.048.323	
MDV Yeniden Değerleme (Y)	3.147.631	
Hisse Senedi İhraç Primleri (Y)	8.287.287	
		Bağı Ortaklıklar Y A.Ş.
		45.483.241

Ana ortaklık bilançosuna alınan bağı ortaklıklar hesabı, bağı ortaklıkların bireysel bilançosunda yer alan sermaye ve diğer özkaynak kalemleri ile karşılıklı olarak kapatılmıştır.

$$\text{Defter değerini aşan maliyet} = (45.483.241 - 40.483.241 \times \%90) = 9.048.323\text{TL}$$

Şerefiye	4.548.323	
Demirbaşlar	4.500.000	
		Defter Değerini Aşan Maliyet
		9.048.323

Defter değerini aşan maliyet tutarı şerefiye ve demirbaşlara aktarılmıştır.

^aTek Düzen Hesap Planında Defter değerini aşan maliyet tutarı için herhangi bir hesap yer almamaktadır. Kanaatimizce bu tutarın 267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar hesabında izlenmesi yerinde olacaktır.

Şerefiye = Defter değerini Aşan Maliyet – (Y işletmesinin varlıklarının gerçeğe uygun değeri – Y işletmesinin defter değeri) x %90

Şerefiye: 9.048.323 – (45.483.241 – 40.483.241) x %90 = **4.548.323**

MDV Yeniden Değerleme (Y)	4.048.324	
Demirbaşlar (Y)	500.000	
Azınlık Payları (Y)		4.548.324

Azınlık payları = Gerçeğe uygun değer x %10

Azınlık payları: 45.483.241 x %10 = **4.548.324**

3.4.3. İşletmeler Arası Eliminasyona Tabi İşlemlere Ait Muhasebe Kayıtları

Ana ortaklık ve bağlı ortaklık arasındaki gerçekleştiği varsayılan diğer işlemlere ait muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir:

2. Ana ortaklık, bağlı ortaklıktan ticari olmayan bir faaliyetten ötürü 12.000 TL borç para almıştır.

Ana ortaklık ile bağlı ortaklık arası eliminasyon muhasebe kaydı;

Bağlı Ortaklıklar Borçlar Y A.Ş.	12.000	
Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar Y A.Ş.		12.000

3. Y A.Ş. ile X A.Ş. arasında Ticari bir faaliyetten kaynaklanan 33.000 TL'lik bir işlem gerçekleşmiştir.

Y A.Ş ile X A.Ş arasındaki borç-alacak ilişkisinin eliminasyonu

Satıcılar (Y)	33.000	
Alıcılar (Y)		33.000

4. X A.Ş. Y A.Ş'ye 30.000 TL maliyetli bir ticari malı 30.000 TL'ye satmıştır.

Yurtiçi Satışlar (X)	30.000	
Satışların Maliyeti (Y)		30.000

5. X A.Ş. Y A.Ş' den 11.000 TL'lik kira geliri elde etmiştir.

X A. Ş' nin Y A. Ş' den elde ettiği kira gelirinin karşılıklı olarak elemine edilmesi

Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar (X)	11.000	
Genel Yönetim Giderleri(Y)		11.000

6. Y A.Ş. X A. Ş'nin bankaya 4.000 TL olan borcunu nakden ödemiştir.

Bu işlem ticari bir faaliyetten kaynaklanmadığından dolayı eliminasyon kaydı:

Bağlı Ortaklıklar Borçlar (X)	4.000	
Alıcılar (Y)		4.000

7. X A. Ş'nin ticari alacaklarındaki 100.000 TL'lik kısmı Y A.Ş' ye aittir.

Satıcılar (Y)	100.000	
Alıcılar (X)		100.000

8. X A.Ş. Y A.Ş'nin kuruluşunda şirkete 20.000 TL borç para vermiştir ve söz konusu olan bu borç Y A.Ş'nin satıcılar hesabında izlenmektedir

X A. Ş'nin Y A.Ş' ye verdiği borcun eliminasyon kaydı:

Satıcılar (Y)	20.000	
Alıcılar (X)		20.000

Tablo 17: X A.Ş.'ye ait 31.12.2017 Tarihli Konsolide Finansal Durum Tablosu

Dönen Varlıklar	722.691.357
Nakit ve Nakit Benzerleri	15.709.657
Finansal Yatırımlar	26.490.112
-Vadeli Mevduatlar	
-Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar	
Ticari Alacaklar	258.381.319
-İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar	
-İlişkili Olmayan Taraflardan Ticari Alacaklar	
Diğer Alacaklar	8.569.569
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	
- İlişkili olmayan Diğer taraflardan Alacaklar	
Stoklar	256.831.672
Canlı Varlıklar	120.382.797
Peşin Ödenmiş Giderler	15.971.562
-İlişkili Olmayan Taraplara Peşin Ödenmiş Giderler	
Cari Dönem vergisiyle ilgili Varlıklar	27.769
Diğer Dönen Varlıklar	20.326.900
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Dönen Varlıklar	
Duran Varlıklar	639.323.236
Diğer Alacaklar	1.611.446
- İlişkili Taraflardan Diğer Alacaklar	
-İlişkili Olmayan Taraflardan Diğer Alacaklar	
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	22.618.140
Maddi Duran Varlıklar	579.982.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	4.653.698
- Diğer maddi olmayan duran varlık	
Şerefiye	4.548.323
Peşin Ödenmiş Giderler	3.982.019
-İlişkili Olmayan Taraplara Peşin Ödenmiş Giderler	
Ertelenmiş Vergi Varlığı	21.927.610
TOPLAM VARLIKLAR	1.362.014.593
KAYNAKLAR	743.808.794
Kısa Vadeli Yükümlülükler	669.264.124
Kısa Vadeli Borçlanmalar	282.871.448
-İlişkili Olmayan Taraflardan Kısa Vadeli Borçlanmalar	
-Banka Kredileri	
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	1.843.079
-İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	
-Banka Kredileri	
Ticari Borçlar	324.379.129
-İlişkili Taraflara Ticari Borçlar	
-İlişkili Olmayan Taraflara Ticari Borçlar	
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	11.375.940
Diğer Borçlar	16.231.152
-İlişkili Taraflara Diğer Borçlar	
-İlişkili Olmayan Taraflara Diğer Borçlar	
Ertelenmiş Gelirler	8.271.567
-İlişkili Olmayan Taraflardan Ertelenmiş Gelirler	
Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	4.753.647
Kısa Vadeli Karşılıklar	19.538.162
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	
-Diğer Kısa Vadeli Karşılıklar	
Uzun Vadeli Yükümlülükler	74.544.670

Uzun Vadeli Borçlanmalar	
-İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	
-Banka Kredileri	
Devlet Teşvik ve Yardımları	3.630.918
Ertelenmiş Gelirler	2.382.297
-İlişkili Olmayan Taraflardan Ertelenmiş Gelirler	
Diğer Borçlar	1.142.842
Uzun Vadeli Karşılıklar	23.865.506
-Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Uzun Vadeli Karşılıklar	
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	43.523.107
ÖZKAYNAKLAR	613.657.476
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	
Ödenmiş Sermaye	100.023.579
Geri Alınmış farklar	(598.393)
Paylara İlişkin Primler (İskontolar)	0.00
Sermaye Düzeltmesi Farkları	6.348.821
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir (Giderler)	242.172.101
-Yeniden Değerleme ve Ölçüm Kazançları (Kayıpları)	
-Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları (Azalışları)	
-Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazanç (Kayıpları)	
Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir (Giderler)	88.859.552
-Yabancı Para Çevrim Farkları	
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	15.190.838
-Yasal Yedekler	
Diğer Yedekler	5.611.290
Geçmiş Yıllar Karları/(Zararları)	(99.985.359)
Net Dönem Karı /(Zararı)	256.035.047
Azınlıklar	4.548.323
TOPLAM KAYNAKLAR	1.362.014.593

Tablo 18: X A.Ş'ye ait 31.12.2017 Tarihli Konsolide Kar/Zarar Tablosu

Hasılat	2.531.657.630
Satışların Maliyeti	(1.939.253.482)
TİCARİ FAALİYETLERDEN BRÜT KAR (ZARAR)	592.404.148
BRÜT KAR (ZARAR)	592.404.148
Genel Yönetim Giderleri	(61.784.243)
Pazarlama Giderleri	(173.307.413)
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	(453.147)
Esas Faaliyetten Diğer Gelirleri	59.269.796
Esas Faaliyetten Diğer Giderleri	(64.251.007)
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	351.878.134
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	11.694.909
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler	(7.649.162)
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Karlarından zararlarından paylar	0.00
Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Finansal Varlıkların Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Olarak Sınıflandırılmasından Kazançlar (Kayıplar)	0.00
FİNANSMAN GELİRİ (GİDERİ) ÖNCESİ FAALİYET KARI (ZARARI)	355.923.881
Finansman Gelirleri	238.033
Finansman Giderleri	(67.477.878)
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KARI (ZARARI)	288.684.036
Sürdürülen Faaliyetler Vergi (Gideri) Geliri	(32.648.989)
- Dönem Vergi (Gideri) Geliri	
- Ertelenmiş Vergi (Gideri) Geliri	
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI (ZARARI)	256.035.047
DÖNEM KARI (ZARARI)	256.035.047
Azınlıklar	4.548.324
TOPLAM	260.583.371

SONUÇ

Gerek ulusal gerekse uluslararası alanlardaki ekonomik gelişmelerden dolayı finansal tablolara duyulan ihtiyaç artmıştır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri ile birçok Avrupa ülkesinde finansal tabloları düzenlemek için kurallar ve ilkeler kabul edilmiştir. Bu ilke esasları, ülkelerin muhasebe standartlarının temel yapısını oluşturmaktadır. Ulusal ve Uluslararası alanda faaliyet gösteren bütün firmalar uluslararası rekabetten etkilenmekte ve bu durum karşısında varlıklarını devam ettirebilmek amacıyla işbirliğine gitmektedirler. Stratejik iş birliği ve büyüme amaçlı şirket birleşmeleri, ortak finansal tablolar düzenlenmesini gerekli kılmıştır. Bu finansal tablolar, Konsolide Finansal Durum Tablosu ve Konsolide Kar/Zarar Tablosudur.

Şirketlerin yatırım kararlarında, finansal tablolar büyük bir öneme sahiptir. Bundan dolayı finansal tabloların güvenilir, tarafsız, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir olması gerekmektedir. Solo finansal tabloları için gerekli olan bu özellikler, konsolide finansal tablolar açısından da önemlidir. Grubun tamamı hakkında doğru, güvenilir ve ihtiyaca uygun bilgiler konsolide finansal tablolar aracılığıyla sağlanmaktadır.

Konsolide finansal tablolar, ana şirket ve bağlı şirketlerin varlıklarını, kaynaklarını, gelir ve giderlerini tek tek göstermek yerine şirketler arası eliminasyon işlemlerini gerçekleştirdikten sonra bir bütün olarak finansal bilgi kullanıcılarına sunulan finansal tablolardır.

Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında öncelikle, grup şirketlerinin finansal tablolarındaki kalemleri ayrı ayrı toplanmaktadır. Toplama işleminden sonra ana ortaklığın bağlı ortaklığa yaptığı yatırım tutarını ve bu yatırım sonucu bağlı ortaklığın sermaye tutarını gösteren kalemler karşılıklı olarak elimine edilmektedir. Ana şirketin varlıkları içerisinde yer alan bağlı ortaklıklardan alacaklı olduğu kalemler ve bağlı ortaklık varlıkları içerisinde ana ortaklıktan olan alacaklar tek tek elimine edilir. Bağlı ortaklığın

satın alınması sırasında bağı ortaklığın, defter değerinin üstünde bir değerde satın alınması halinde konsolidasyon şerefiyesi ortaya çıkmaktadır. Bu şerefiye konsolide finansal durum tablosunun aktifinde maddi olmayan duran varlıklar kalemi içerisinde gösterilmektedir.

Konsolide finansal durum tablosu ve konsolide kar/zarar tabloları, grup şirketlerinin faaliyet sonuçlarını, ekonomik durumlarını ve finansal yapılarını tek bir şirketmiş gibi sunan finansal tablolardır. Bu finansal tablolar, ana şirket yönetiminin etkinliğini ve başarısını ölçmek amacıyla da kullanılabilir. Ayrıca şirket topluluğunun kar durumunu ve finansal yapısı hakkında da bilgiler sunmaktadır. Şirketlerin birleşme sürecinde, dikkat etmeleri gereken en önemli husus, Türkiye Finansal Raporlama Standardı 3 İşletme Birleşme Standardı ve Türkiye Finansal Raporlama Standardı 10 Konsolide Finansal Raporlama Standardının ilke ve esaslarına uygun işlemleri gerçekleştirip gerçekleştirmedikleridir. TFRS-3 ve TFRS-10 ilke ve esaslarına uygun gerçekleştirilmemiş şirket birleşmeleri ve finansal tablo birleşmeleri şirket yöneticilerine ve ilgili taraflara yanlış ve yanıltıcı bilgiler sunmasına yol açabilmektedir. Birleşmeden önce ana şirket varlıklarının gerçekte bu değere sahip olup olmadığını ancak birleşme sonucunda gerçekleştirilecek olan konsolide finansal tablolar aracılığıyla elde edilebilir.

Yapılan bu çalışmada, ana şirket münferit finansal durum tablosunda işletme sermayesinin 734.105.962TL olduğu ve cari borçlarının ise 655.136.422 TL olduğu, birleşme sonrası ise işletme sermayesi 738.174.598 TL'ye, cari borçların ise 669.264.124 TL'ye çıktığı görülmektedir. Bu durum birleşmenin işletme sermayesi açısından ana şirkete olumlu yansıtıldığını göstermektedir. Ancak birleşme öncesi ana şirket 734.105.962 TL işletme sermayesi ile 1.12^b oranında cari borçlarını ödeme gücünü gösterirken

^b734.105.962 / 655.136.422 =1.12

birleşmeyle beraber işletme sermayesi artmasına rağmen cari borçları ödeme oranı 1.10^c'a gerilemiştir. Bunun gerekçesi ana şirketin finansal durum tablosunda sahip olduğu varlıkların bir kısmı yavru şirketten alacaklı olduğu tutarlardır.

Birleşmeden önce ana şirketin net işletme sermayesi 78.968.540 TL iken birleşmeyle beraber işletme sermayesi 738.174.598 TL'ye çıkarken, net işletme sermayesi 68.910.474 TL'ye düştüğünü ve bu durum, birleşmenin net işletme sermayesi açısından vadesi gelen ödemelerin zamanında yapılamaması gibi bir risk ortaya çıkarmaktadır.

Ana şirket 58.428.601 TL varlığa sahip bir şirketi satın almasına rağmen varlıklarında 58.428.601 TL'lik bir artışın gerçekleşmesi gerekirken 22.324.683 TL'lik bir artışın olduğu görülmüştür. Bunun gerekçesi ise, TFRS-3 ve TFRS-10 ilke ve esasları doğrultusunda şirketler arası eliminasyonların olmasından kaynaklanmaktadır.

Elde edilen sonuçlara göre; ana şirket, bir işletmeyi veya yavru şirketi bünyesine kattığında, cari borçları ile işletme sermayesinin aynı oranda artmamasından dolayı cari borçları ödeme gücü oranı azalmaktadır.

Edinen X firması ile edinilen Y firması arasında gerçekleştirilen likidite hareketliliği, yatırımcı ve kredi sağlayıcı firma davranışlarını olumsuz etkilemekte olup, orta ve uzun vadede edinen X firmasının yatırım kararlarını olumsuz etkilemiştir. Bu durum benzer birleşme veya satın alma işlemini gerçekleştirecek olan firmalarda da aynı sonucu vereceği anlaşılmaktadır.

Edinilen Y işletmesinin finansal yapısının güçlü olması, diğer bir ifade ile dönemi başarılı bir biçimde kapatan bir işletme olmasından dolayı edinen işletmenin, işletme sermayesine olumlu etki etmiştir.

^c738.174.598 / 669.264.124 = 1.10

Edinilen Y firmasının faaliyet dönemi ve finansal yapısı başarılı bir şekilde yönetilmiş olmasından dolayı piyasada defter değerini aşan bir tutarda satın alınmış olup, şerefiye değerini ortaya çıkarmıştır.

Edinen X firması, konsolide finansal tablolar aracılığıyla, hem kendi hem de Y firması paydaşlarına doğru, güvenilir, ihtiyaca uygun finansal tablolar sunmuştur. Grup/holding işletmeler konsolide finansal tablolar aracılığıyla şeffaf ve güvenilir finansal bilgileri tün kullanıcılara açıklayabilmektedir. Bundan dolayı bünyesinde bir veya daha fazla işletme bulunduran ana şirketlerin konsolide finansal tablolarındaki bilgiler grubun tamamı ile ilgili finansal bilgiler sunması açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Tüm bu değerlendirmelerden hareketle işletme birleşmelerine ve finansal tabloları konsolide edecek olan firmalara; aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Birleşmeden önce ana şirketin varlık ve yükümlülüklerinin ne kadarının bağlı şirkete ait olduğunu bilmeleri gerekmektedir.
- Finansal tabloların konsolide edilmesinden önce, ana şirket ve bağlı şirketin dönem içerisinde gerçekleştirdikleri ticari ve ticari olmayan alacaklar ve borçların durumunun ne olduğu bilinmelidir.
- Finansal tablolarını konsolide edecek olan firmalar, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarını detaylı bir şekilde incelemeli ve finansal tabloların konsolide edilmesinden dolayı son derece dikkatli ve özverili bir çalışma ile süreci yönetmeleri gerekmektedir.

Çalışmada kullanılan konsolidasyon işlemleriyle, işletme birleşmelerini ve finansal tabloların konsolidasyonunu gerçekleştirecek olan firmalara ve yatırımcılara yol gösterebilmesi ve literatüre katkı sağlaması amaçlanmıştır. Çalışmanın bundan sonraki, farklı yöntem ve dönemler için yapılacak çalışmalara ışık tutacağını umuyoruz.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2014). *TFRS 3 İşletme Birleşmeleri Ve Bir Uygulama*. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ak, B. (2004). *Ulusal ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Konsolidasyon ve Bir Uygulama*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Akbaba, H. (1997). *Konsolide Mali Tablolar ve Konsolidasyon ile İlgili Bir Vak'a Çalışması*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akbalık, O. (2002). *Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi ve Bir Uygulama*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akbulut, Y. (1994). *Yabancı Paralı Finansal Tabloların Milli Paraya Çevrilmesinde Kullanılan Yöntemlerin Konsolide Finansal Tablolar Açısından İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Akgün, İ. A. (2009). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü Ve Şerefiyenin İncelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2:1-34.
- Aktaş, M. (2014). *Şirket Birleşme Ve Satın Almaları: Türkiye'de Banka Birleşmeleri ve Satın Almaları Üzerine Bir Uygulama*. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, R. (2013). *İlke Temelli Finansal Raporlama Standartları Nasıl Öğretilmeli? TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı Örneği*. Mali Çözüm. 133-168.

- Altaş, S. (2018). İzin Verilen Ve Yasaklanan Şirket Birleşmeleri İle Birleşme Yöntemleri. *Mali Çözüm Dergisi*. 187-197.
- Arifoğlu, A. (2005). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Türkiye Uygulaması*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atikeler, G. (1989). *Holdingleerde Denetim ve Konsolide Mali Tablolar*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytekin, S. (2016), *Türkiye Finansal Raporlama Standartları, Türk Ticaret Kanunu Ve Vergi Kanunları Çerçevesinde İşletme Birleşmeleri*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Başaran, H. (2012). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolidasyon*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bilen, A ve Yükselen, A. A. (2016). Türkiye'de Şirket Birleşmelerinin Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarına Etkileri, *International Concgress On Economics And Business*. 52,61.
- Bostancı, S. (2012). Küreselleşen Muhasebe Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, *Mali Çözüm Dergisi*. 59: 1-8.
- Bölükbaşı, T. (2010). *UMS 27 Konsolide Ve Bireysel Finansal Tablolar Standardı Çerçevesinde Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Tabloların Konsolidasyonu*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyüknalça, M. (2002). *Tarım Kredi Kooperatiflerinde Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Canel, C. (2017), *Özel Sektör Ve Kamu Sektöründe Muhasebe Standartları Kapsamında Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanması: Özel Sektör Uygulamasına Yönelik Örnek Çalışma*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cengiz, S. Zor. İ ve Dilsiz, Ş. M. (2014). TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardı Kapsamında Ortak Kontrole Tabi İşletmelerin Birleşme İşlemlerinin Mevzuat Boyutu Ve Muhasebe Uygulamaları. *Mali Çözüm Dergisi*, 31-55.
- Cengiz, S. Zor. İ. ve Dinç, Y. (2014). İşletme Birleşmelerinin Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulamaları: UFRS/UMS ve VUK Kapsamında İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 1:1
- Ceran, Y ve Ortakarpuz, M. (2013). Kur Farklarının Muhasebe Uygulamaları Ve Türkiye Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2: 65-80.
- Ceyhan, R. (1993). *İşletmelerin Birleşimleri ve Konsolide Finansal Tablolar*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Chamisa, E. (2000). The Relevance And Observance Of The IASC Standards In Developing Countries And The Particular Case Of Zimbabwe, *The International Journal Of Accounting Vol.35:268-286*.
- Cirstea, A and Cirstea D, Ş. (2015). Similarity Or Dissimilarity Between Public And Private Sector Standarts Regarding Consolidated Reporting. *Academia Brâncuși Publisher*, 48-52.

Cirstea, A. (2014). The Need For Public Sector Consolidated Financial Statements, *Procedia Economics And Finance*: 1289-1296.

Cirstea, A. (2016). Consolidated Financial Statements – A New Challenge For The Public Sector Administration, Göteborgs Universite

Çetin, A. (1996). *Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Türkiye’de Finansal Tabloların Konsolidasyonun İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, V. ve Bahadır, O. (2009). *UFRS/TFRS Kapsamında İşletme Birleşimleri ve Konsolidasyon*. Nobel Yayın, Ankara..

Doğan, Z. (1998). *Kur Değişimleri Nedeniyle Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Durukan, S. (2012). *Sağlık Bakanlığı Hastanelerinde Finansal Verilerin Konsolidasyonu ve Uygulama Örneği*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ekici, H. (2012). Bankacılıkta Mali Tabloların Konsolidasyonu. *Mali Çözüm Dergisi*.59: 84-99

Erdoğan, M. (2005). İşletme Bileşmelerinde Şerefiye, *Muhasebe-Finansman Araştırma ve Uygulama Dergisi*. 14: 47-62.

Erdoğan, N, (1985). *Konsolide Finansal Tablolar*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ergüden, E, A. (2000). *Sermaye Piyasası Kanununa Göre Konsolide Finansal Tabloların Bağımsız Denetimi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fırat, H. (2008). Maddi Duran Varlıklarda Değerleme Esaslarının TMS ve VUK Açısından İncelenmesi. VI. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu.
- Fidan, M. M. (2009). *Kredilendirme Sürecinde Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Göre Konsolide Finansal Raporların Düzenlenmesi*. Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finans ve Bankacılık Bilim Dalı.
- Genç, M. (2005). *Yabancı Ülkelerdeki Bağlı Ortaklıklar Ve Müşterek Yönetime Tabi Ortaklıklar Bakımından Temel Finansal Tabloların Konsolidasyonu*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökgöz, A. (2013). İştirak Yatırımlarının Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe Finansman Dergisi*: 1-20.
- Grossi, G. and Pepe, F. (2009). Consolidation In The Public Sector: A Cross-Country Comparison, *Public Money & Management* . 251-256
- Gümrah, A. (2015). *İşletme Birleşmelerinin TFRS-3, TTK ve Vergi Kanunları Açısından Değerlendirilmesi Borsa İstanbul'da Bir Uygulama*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündüz, G. (2006). *Uluslar Arası Muhasebe Standartları ve SPK'ya Göre İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Konsolide Mali Tabloların Hazırlanması ve Denetimi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürdal, K. (2001). *Muhasebe Standartları Yönünden Finansal Tabloların Konsolidasyon İlkeleri ve Uygulamaları*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Haftacı, V. ve Kılıç, Y. (2013). *KOBİ TFRS'lere Göre Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 25: 75-96.

Kahriman, M. (2002). *Holding Şirketlerde Mali Tabloların Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Konsolidasyonu*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karğın, S. (2013). TFRS 11 Kapsamında Müşterek Anlaşmaların Değerlendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1: 305-321.

Kaya, A. G. (2015). Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları'na Göre Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1: 105-121

Kaya, İ. (2011). *Konsolide Finansal Tablolar*. Türkmen Kitapevi, İstanbul.

Kezik, D. Ş. (2008). *Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Şirket Birleşmeleri ve Konsolide Finansal Tablolar*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KGK, TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2011Seti/TFRS_10.pdf.

KGK, *TFRS-11 Müşterek Antlaşmalar Standardı.*

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_11_2018.pdf.

KGK, *TFRS-13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü*

Standardı. http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_13_2018.pdf.

KGK, *TFRS-3 İşletme Birleşmeleri*

Standardı. http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_3_2018.pdf

KGK, *TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu*

Standardı. <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS1.pdf>

KGK, *TMS-16 Maddi Duran Varlıklar*

Standardı. <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS16.pdf>.

KGK, *TMS-28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklardaki Yatırımlar Standardı.*

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TMS/TMS_28_2018.pdf

Kılıç, Y. (2012). *TFRS-10 Açısından Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi ve Bağımsız Denetimi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kırlıoğlu, H. ve Şişman, G. (2010). İŞletme Birleşmelerinde Ertelenmiş Vergilerin OluŐumu ve Özel Bir Durum: Őerefiyeden Kaynaklanan Ertelenmiş Vergiler. *Mali Çözüm Dergisi*, 90: 71-88.

Kurumlar Vergisi Kanunu <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5520.pdf>

Mortaş, M. ve Gümrah, A. (2016). İŞletme Birleşmelerinin TFRS-3, TTK ve VUK Kapsamında Değerlendirilmesi ve Birleşme BaŐarisının TOPSİS Yöntemi Belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 1: 39-51.

Otlu, F. (1999). *Holding Şirketlerde Mali tabloların Konsolidasyonu*, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 1: 102-115.

Özdemir, K. ve Keten, M. (2010). Ekonomik ve Finansal Krizlerin Şirket Birleşmeleri Üzerindeki Etkilerinin 2001 ve 2007-2009 Krizleri Bağlamında Değerlendirilmesi. *Akademik Fener*, 105-121.

Özdemirci, F. (2006). *Bankalarda Finansal Tabloların Konsolidasyonu*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özkan, M. ve Terzi, S. (2012). Finansal Raporlama AçıŐından Marka Değerinin Ölçümü ve Değerlendirilmesi, *Dergi Park Akademi*, 38:87-96

Öztürk, F. (2008). *Şirket Birleşmelerinde Belge Yönetiminin Entegrasyonu*: Banka Birleşmeleri. Marmara Üniversitesi Türkiyat AraŐtırmaları Enstitüsü.

Öztürk, S. (2017). İŞletmeler Arasındaki İttifakların TFRS-11 Müşterek Anlaşmalar Standardına Göre Raporlanması: *Muhasebe ve Finans Dergisi*, 113-136

Pekus,V., Demirbaş, H., Kamu Gözetim Kurumu ile Bağımsız Denetimde Yeni Dönem,
Muhasebe Denetim Dünyası,

www.kgkuzder.org.tr/upload/KAMU_GoZETiMi_ile_BAgIMSIZ_DENETiMDE_YENi_DoNEM.pdf, 01.12.2018

Poray, A. (2004). *Holdinglelerde Konsolide Fon Akım Tablolarının Düzenlenmesi ve Bir Uygulama*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Poray, A. A. (2016). Konsolide Finansal Tablolar Standardına Göre Edinim Tarihindeki Konsolidasyon Prosedürleri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 25-40.

Pursuk, M. (2008). *Holding Şirketlerinin Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolarının Düzenlenme Esaslarının TMS 27 İle Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi ve Uygulama Çalışması*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Saban, M ve Genç, M. (2002). Firmalar Arası Yatırımların Muhasebeleştirilmesinde Uluslararası Düzenlemeler ve Türkiye Uygulaması, *Mali Çözüm Dergisi*,60: 1-1

Sayarı, N. (2008). IFRS 3R Kapsamında İşletme Birleşmeleri. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Syzdykova, A. (2016). Türkiye’de TFRS’ye göre Değer Düşüklüğü Testi:BİST 100 Şirketleri Tarafından Kullanılan İskonto Oranlarının Analizi, *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*. 2:23-40.

- Şahin, E. İ. (2011). *Şirket Birleşmelerinin Etkinlik Açısından Değerlendirilmesi ve Türk Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, N. O. (2016). UFRS-3 Kapsamında Şirket Satın almalarının Muhasebeleştirilmesi ve Örnekler Eşliğinde Muhasebe Uygulamalarının Açıklanması, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17: 106-125.
- Şen, K. İ. Üçoğlu, D. ve Terzi, S. (2015). Uluslararası/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Konsolide Finansal Raporlama. *Ekin Yayın evi*, Bursa.
- Şenyıldız, M. (2004). *Sermaye Piyasası Kurulu Standartlarına Göre Finansal Tabloların Konsolidasyonu ve Bir Uygulama*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanyeri, A. (2016). *Konsolide Finansal Tabloların Firma Performansı Üzerine Etkisi: Türkiye'deki Firmalar Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanyeri, A. ve Çürük, T. (2015). *Konsolide Finansal Tabloların Finansal Kuruluşların Performansı Üzerine Etkisi: Türkiye'deki Kuruluşlar Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma*, International Conference on Eurasian Economies, 522-526.
- Terzi, S. (2012). Etkin Ortaklık Payındaki Değişimin Konsolide Finansal Tablolar Açısından İncelenmesi, *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1: 53-69.

Terzi, S. (2013). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS 10) Açısından Konsolidasyon İlkeleri Ve Kontrol Modeli. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, 1: 281-300.*

Topbaş, N. (2009). Finansal Kriz Ortamında Bankaların Muhasebe Sistemlerinde Gerçeğe Uygun Değerleme Yönteminin Etkileri. *Bankacılar Dergisi, 68:56-64*

Tugay, O. (2013). Türkiye Muhasebe Standardı 41'e Göre Canlı Varlıkların Gerçeğe Uygun Değerinin Tespiti Ve Muhasebeleştirilmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, 8 :145-165*

Türk Ticaret Kanunu, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm>.

Ünal, O. (2002). *Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi Ulusal ve Uluslararası Uygulamaların Karşılaştırılması.* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

www.kgk.gov.tr.

www.pvc.com. (2015). Consolidation and Equity Method of Accounting: 1-2

www.resmi_gazete.gov.tr

www.spk.gov.tr

www.tdk.gov.tr

Yörük, N. ve Ban, İ. (2006), Şirket Birleşmelerinin Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisi:
İMKB’de İşlem Gören Gıda Sektörü Şirketlerinde Birleşme Etkisinin Analizi.
Muhasebe ve Finansa Dergisi, 30: 88-101.

Yüksel, M. (2008). *TMS 27’ ye Göre Konsolide Finansal Tablolar ve Düzenlenmesi*.
Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

